

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO do roku 2020 Z PERSPEKTYWĄ DO 2023 ROKU

Wołomin, 2016 r.

Spis treści

1. WSTĘP	3
2. METODYKA SPORZĄDZENIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	3
3. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROGRAMU OCHRONY I POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	6
3.1. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI I GŁÓWNYCH CELACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	6
3.2.1. <i>OBZAR OBJĘTY OPRACOWANIEM</i>	6
3.2. ZAWARTOŚĆ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO DO ROKU 2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2023	13
3.3. INFORMACJA O POWIĄZANIACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA Z INNYMI DOKUMENTAMI	19
3.3.1. <i>Poziom krajowy</i>	19
3.3.2. <i>Poziom wojewódzki</i>	24
3.4. INFORMACJE ZAWARTE W PROGNOZACH ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO SPORZĄDZONYCH DLA INNYCH, PRZYJĘTYCH JUŻ, DOKUMENTÓW POWIĄZANYCH Z PROJEKTEM STRATEGII ROZWOJU	27
4. STAN ŚRODOWISKA (W TYM NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM) ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	34
4.1. PRZYRODA I KRAJOBRAZ (W TYM LASY)	34
4.2. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	35
4.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	37
4.4. POWIERZCHNIA TERENU (GLEBY, GRUNTY)	41
4.5. ZASOBY KOPALIN	42
4.6. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU (WARIANT ZEROWY)	43
5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW CHRONIONYCH	45
6. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM ALBO KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO STRATEGII ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWANIA DOKUMENTÓW	52
7. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	53
8. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	92
9. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU, W TYM TAKŻE WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKU TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY	94
9.1. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE WRAZ UZASADNIENIEM WYBORU	95
9.2. WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKU TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY	96
10. INFORMACJE O PRZEWIDYWANYCH METODACH ANALIZY REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	96
11. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	99
SPIS TABEL	100

1. WSTĘP

Dokument pt. *Prognoza oddziaływania na środowisko "Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do 2020 roku z perspektywą do 2023 roku"* (nazywany dalej *Prognozą* i *Programem*) stanowi część strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (sooś). Obowiązek jej wykonania określają przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. 2013. Nr 0 poz.1235 z późn. zm).

W Dziale IV, Rozdział 1, Art. 46 ust. 1 ww. ustawy stwierdzono, że:

"Przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko "

Program ochrony środowiska nie jest wymieniony w powyższym zestawieniu, natomiast zawiera w sobie elementy związane z transportem, gospodarką wodną, gospodarką odpadami, leśnictwem, turystyką i wykorzystaniem terenu, stąd strategiczna ocena oddziaływania na środowisko jest tu wymagana.

Głównym celem prognozy jest określenie skutków dla środowiska (zarówno pozytywnych, jak i negatywnych), jakie mogą być związane z realizacją ustaleń *Programu ochrony środowiska*. Rolą Prognozy jest też sprawdzenie, czy w rozwiązaniach przyjętych w projekcie dokumentu zabezpieczony został we właściwy sposób interes środowiska przyrodniczego. Ma ona również wykazać, czy przyjęte w tym dokumencie rozwiązania mają na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, chronią przed powstawaniem konfliktów i zagrożeń oraz w jakim stopniu warunki realizacji rozwiązań mogą oddziaływać na środowisko.

Prognoza oddziaływania na środowisko tworzy ostateczną wersję dokumentu podstawowego, jakim jest *Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do 2020 roku z perspektywą do 2023 roku*. Wnioski i rekomendacje w niej zawarte zostały włączone do *Programu* w jego kształcie ostatecznym.

2. METODYKA SPORZĄDZENIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Prognozę oddziaływania na środowisko *Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do 2020 roku z perspektywą do 2023 roku* sporządzono zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, zwanej dalej *ustawą uioś*. Zgodnie z rozdziałem 2 Art. 51 ww. ustawy, prognoza oddziaływania na środowisko:

1. zawiera:

- a. informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b. informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,

- c. propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d. informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e. streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

2. określa, analizuje i ocenia:

- a. istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b. stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c. istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d. cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e. przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
  - różnorodność biologiczną,
  - ludzi,
  - zwierzęta,
  - rośliny,
  - wodę,
  - powietrze,
  - powierzchnię ziemi,
  - krajobraz,
  - klimat,
  - zasoby naturalne,
  - zabytki,
  - dobra materialne,
  - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

3. przedstawia:

- a. rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b. biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

W Prognozie uwzględniono także informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem Programu.

Zakres i stopień szczegółowości Prognozy został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie (pismo WOOŚ-I.411.185.2015.DC) z dnia 2 lipca 2015 r. oraz z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Warszawie (pismo ZNS.9022.1.00103.2015.DB z dnia 23 czerwca 2015 r.).

Informacje zawarte w *Prognozie oddziaływania na środowisko* zostały dostosowane do stanu współczesnej wiedzy oraz do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. W dokumencie uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem opracowania będącego przedmiotem postępowania.

Do przeprowadzenia *Prognozy ochrony środowiska* wykorzystane zostały w głównej mierze dane uzyskane w Starostwie Powiatowym w Wołominie, Urzędach Miast i Gmin wchodzących w skład powiatu wołomińskiego, Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego, Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Warszawie, Głównym Urzędzie Statystycznym, dane będące w posiadaniu instytutów i placówek naukowo – badawczych i sporządzone w ostatnich latach opracowania z zakresu omawianego zagadnienia.

Do sporządzenia *Prognozy oddziaływania na środowisko* wykorzystano wyniki i analizy badań dotyczących stanu środowiska w powiecie wołomińskim, w tym informacje dotyczące ochrony przyrody, powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, klimatu akustycznego, poziomu promieniowania elektromagnetycznego oraz gleb i gruntów.

Prognozę sporządzono przy zastosowaniu metod opisowych, analiz jakościowych opartych na danych dostępnych z państwowego monitoringu środowiska oraz identyfikacji i wartościowania skutków przewidywanych zmian w środowisku.

Wskazane zostały elementy środowiska, których stan może ulec pogorszeniu w wyniku realizacji *Programu* oraz potencjalne pola konfliktów i najważniejsze aspekty środowiskowe dla poszczególnych typów projektów, które będą następnie przedmiotem szczegółowej analizy w dalszych pracach nad przygotowaniem poszczególnych zadań.

3. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROGRAMU OCHRONY I POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

3.1. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI I GŁÓWNYCH CELACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

3.2.1. OBSZAR OBJĘTY OPRACOWANIEM

Położenie

Powiat wołomiński położony jest w centralnej części województwa mazowieckiego, na północny wschód od Warszawy. Siedzibą powiatu jest Wołomin. W skład powiatu wchodzi 12 gmin, w tym:

- 4 gminy miejskie: Kobyłka, Marki, Ząbki, Zielonka,
- 3 gminy miejsko - wiejskie: Radzymin, Tłuszcz, Wołomin
- 5 gmin wiejskich: Dąbrówka, Jadów, Klembów, Poświętne, Strachówka.

Na terenie powiatu znajduje się 7 miast: Kobyłka, Marki, Radzymin, Tłuszcz, Wołomin, Ząbki i Zielonka.

Według danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, powierzchnia geodezyjna powiatu zajmuje 95 356 ha, co stanowi 1,6% powierzchni województwa mazowieckiego. Największą gminą pod względem powierzchni jest gmina Radzymin (12 946 ha), a najmniejszą - gmina Ząbki (1 098 ha). Powiat podzielony jest na 191 sołectw i 194 miejscowości podstawowych (łącznie z miastami).

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną J. Kondrackiego (2002 r.) powiat wołomiński położony jest w obrębie makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej, w trzech mezoregionach:

- Równiny Wołomińskiej (przeważająca część powiatu),
- Kotliny Warszawskiej (należą do niej niewielkie części powiatu leżące na zachód od Ząbek, Marek, rejonu Łąk Radzyminskich i Rudy),
- południowej części Doliny Dolnego Bugu (obszar przylegający do Jeziora Zegrzyńskiego i ujściowego odcinka rzeki Bug, na północ od linii: Załubice, Józefów, Marianów, Dręszew).

Ukształtowanie terenu i budowa geologiczna

Teren powiatu jest generalnie płaski o charakterze równinnym. Przeważa powierzchnia płaska o nachyleniu poniżej 5%. Wysokości bezwzględne wahają się od 85 m npm w części północno – zachodniej powiatu do około 140 m npm w części południowo – wschodniej.

Rzeźba terenu urozmaicona jest licznymi formami geomorfologicznymi. Głównymi elementami rzeźby są doliny rzeczne Bugu, Liwca, Osownicy, Rządzy, Cienkiej, Czarnej, Długiej i wielu mniejszych cieków wodnych. Rzeki te, wraz z ciągiem terenów podmokłych: torfowisk, bagien, oczek wodnych i stawów stanowią gęstą sieć hydrograficzną. W rzeźbie terenu zaznaczają się wyraźnie wielokilometrowe ciągi wydm, widoczne szczególnie w dolinie rzeki Długiej oraz wzdłuż granicy oddzielającej Równinę Wołomińską od tarasów Doliny Wisły, sięgając do Zielonki i Kobyłki. Są to wydmy łukowe i paraboliczne, w formie ciągów lub izolowanych pagórków, o orientacji wskazującej na przeważający udział wiatrów zachodnich w powstawaniu tych form, występują powszechnie na całym obszarze, z tym, że ilość tych

form maleje w kierunku południowo – wschodnim powiatu. U podnóża wydm rozciągają się bagniska i torfowiska. Na terenie powiatu spotykane są również formy pochodzenia lodowcowego – moreny czołowe oraz piaszczysto – żwirowe pagórki ozów i sandry z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Z młodych form w dolinie Bugu często występują starorzecza. Świeże, opuszczone niedawno przez rzekę starorzecza, występują koło miejscowości Popielarze, Stasiopola, Dręszewa i Marianowa.

Obszar powiatu wołomińskiego położony jest w obrębie jednostki geostukturalnej zwanej synklinorium brzeźnym, w południowo – wschodniej części niecki warszawskiej. Jednostka ta zbudowana jest z osadów paleozoicznych, mezozoicznych, trzeciorzędowych i najmłodszych – czwartorzędowych. Osady czwartorzędu pokrywają cały obszar powiatu i jako jedyne odsłaniają się na powierzchni. Zostały one ukształtowane w wyniku złożonych procesów sedymentacji w okresach zlodowaceń i przedzielających je interglacjałów. Dominujące osady należą do zlodowacenia Odry (środkowopolskiego). Miąższość osadów czwartorzędowych waha się od 40,0 m do 150 m. Są to ropy, mułki zastoiskowe, piaski eoliczne (wydmowe), piaski i żwiry rzeczne, glina zwałowa, zwierzelina glin zwałowych (eluwia), namuły i torfy. Ropy i mułki tworzą dość jednorodny kompleks litologiczny rozprzestrzeniający się szerokim pasem w północno – zachodniej części powiatu. Znaczną powierzchnię szczególnie w centralnej i północnej części obszaru zajmują piaski eoliczne, miejscami uformowane w wydmy. Piaski i żwiry rzeczne wypełniają doliny rzek: Bugu, Liwca, Rządzy i innych mniejszych cieków. W dolinach rzek występują torfy i namuły oraz piaski humusowe.

Klimat

Powiat wołomiński leży w strefie klimatu umiarkowanego. Warunki klimatyczne kształtują się zasadniczo pod wpływem zachodniej cyrkulacji atmosferycznej i dominujących w ciągu roku mas powietrza polarnego. Różnice poszczególnych elementów klimatu w różnych częściach powiatu wynikają przede wszystkim ze zróżnicowanej rzeźby terenu, różnicy poziomu wód gruntowych, stanu i rodzaju zadrzewienia oraz zmiennej szaty roślinnej przyczyniającej się do powstania mikroklimatów.

Temperatura powietrza wahała się w 2014 r. od 9 - 9,5°C w części zachodniej powiatu do 8,5 - 9,0°C w części wschodniej. Średnia wieloletnia dla całego obszaru jest niższa i wynosi około 7,5°C. Długość okresu wegetacyjnego waha się od 200 dni w części wschodniej i północnej do 215 dni w części zachodniej i południowej. Średni opad roczny wynosi 650 - 750 mm i jest zazwyczaj niższy niż średnia dla Polski. Pokrywa śnieżna zalega przez około 40-80 dni w roku. Na terenie powiatu przeważają wiatry zachodnie i południowe. Na większości obszaru średnia prędkość wiatru zmienia się nieznacznie i przyjmuje wartości w zakresie od 3,6 do 4,2 m/s. Częstość występowania ciszy atmosferycznej w roku 2014 dla powiatu wynosiła od 7 do 11%.

W ostatnich latach zauważa się tendencję do zmiany klimatu, skutkującą niepożądanymi zjawiskami atmosferycznymi i przyrodniczymi. Wymienić tu można:

- zwiększoną częstotliwość występowania wichur, nawałnic, a nawet huraganów (np. w gminach Dąbrówka, Klembów i Radzymin),
- susze powodujące szkody w rolnictwie i pożary lasów (szczególnie dotkliwe w 2012 r.),
- powodzie i podtopienia, występujące m.in. w 2010 r. i 2011 r.,
- bezśnieżne zimy,
- cieplejsze zimy,
- zanik wyraźnych pór roku,
- wahania pierwszego poziomu wód gruntowych.

Demografia i procesy społeczne

W 2014 roku ludność powiatu wołomińskiego wynosiła 231757 osób (dane Urzędu Statystycznego w Warszawie). Ludność zamieszkująca miasta powiatu wynosiła w 2014 roku 158 494 osoby (68,8%). Liczba mieszkańców terenów wiejskich powiatu kształtowała się na poziomie 73 263 osób (31,2%). Od kilkunastu lat występuje tendencja do zwiększania się liczby mieszkańców powiatu - w 1999 roku liczył on 189718 osób, w 2005 roku - 201222 osoby, a w 2010 r. - 218 911 osób. W ciągu 15 lat przybyło zatem 42039 mieszkańców. Według prognozy demograficznej GUS ludność powiatu wołomińskiego będzie systematycznie rosła. W 2020 roku powiat liczyć może 250 888 mieszkańców. GUS prognozuje, że w 2025 roku powiat liczył będzie 264 807 osób, a w 2035 - już 288 377osób.

Najbardziej zaludnioną gminą powiatu wołomińskiego jest gmina Wołomin, licząca w 2014 roku 51 669 osób. Najmniej ludną gminą jest Strachówka, licząca 2 800 osób. Gęstość zaludnienia powiatu wołomińskiego wynosiła w 2014 roku 243 osoby/km².

Gęstość zaludnienia powiatu wołomińskiego wynosiła w 2014 roku 243 osoby/km². Największą gęstością zaludnienia (powyżej 1000 osób/km²) charakteryzują się gminy miejskie, położone w zachodniej części powiatu: Żąbki, Marki i Kobyłka. Gmina Wołomin jest ponadto najgęściej zaludnioną gminą miejsko - wiejską w Polsce. Najmniejszą gęstością zaludnienia (poniżej 100 osób/km²) charakteryzują się gminy wiejskie, położone we wschodniej i północnej części powiatu: Strachówka, Poświętne, Jadów i Dąbrówka.

Struktura wiekowa mieszkańców powiatu wołomińskiego w 2014 roku kształtowała się następująco:

- ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 63,0% (dla województwa mazowieckiego - 62,0%, dla Polski - 63,4%),
- ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 21,7% ogółu (18,5% w województwie mazowieckim i 18,2% w kraju),
- ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła 15,4% (19,5% w województwie mazowieckim i 18,4% w kraju).

Na terenie powiatu występuje przewaga kobiet nad mężczyznami (współczynnik feminizacji wynosi 107).

Przyrost naturalny w 2014 roku był w powiecie dodatni i wynosił 3,5 promila. W miastach przyrost naturalny wynosił 4,5 promila, a na terenach wiejskich 1,4 promila. Urodzeń żywych było 2 755, a zgonów - 1 834.

Ogólne saldo migracji dla powiatu wołomińskiego w 2014 roku było dodatnie - wynosiło 2111 osób. Z innych powiatów zameldowało się tutaj 3608 osób. Z powiatu wołomińskiego do innych powiatów wymeldowało się 1496 osób. Za granicę wymeldowało się 47 osób, a równocześnie 93 osoby zza granicy zameldowały się na terenie powiatu.

Gospodarka

Na terenie powiatu wołomińskiego funkcjonowało w 2014 roku 28 201 podmiotów gospodarczych (dane GUS, Bank Danych Lokalnych 2015 r.). Przewagę stanowiły podmioty działające w sektorze prywatnym - było ich 27 810 sztuk (98,6%). W sektorze publicznym działały 382 podmioty.

W największej ilości funkcjonowały podmioty osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą - 22 505 sztuk. Działało tu 1 828 spółek handlowych. Na terenie powiatu działały 293 podmioty będące państwowymi i samorządowymi jednostkami prawa budżetowego, 56 spółdzielni, 91 fundacji i 358 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Najwięcej podmiotów działało w branżach: handel, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, naprawa pojazdów, transport i gospodarka magazynowa oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Branżą, która bardzo dynamicznie rozwija się na terenie powiatu wołomińskiego, jest budownictwo. W 2013 roku oddano do użytkowania 1 807 budynków, a rok wcześniej - 1 825. W 2014 roku wydano 861 pozwoleń na budowę.

Na terenie powiatu dominują podmioty małe, zatrudniające do 9 osób - 27 235 podmiotów, co stanowi 96,6% wszystkich podmiotów. Podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób było w 2014 roku 826 sztuk, a od 50 do 249 osób - 127 podmiotów. Podmiotów największych zatrudniających powyżej 250 osób było 13, w tym tylko podmiot 1 zatrudniający powyżej 1 000 osób.

Najwięcej podmiotów gospodarczych funkcjonowało w gminie Wołomin - 6 569 sztuk (szczególnie na terenie miasta Wołomin - 5 062 sztuk), co stanowiło 24,1% wszystkich podmiotów na terenie powiatu. W gminie Ząbki działało 5 184 podmiotów, a w gminie Marki - 3 974 podmioty. Najmniej podmiotów gospodarczych działało na terenie gminy Strachówka - 135 podmiotów.

Rolnictwo

Według Spisu Rolnego z 2010 r., na terenie powiatu funkcjonowało 9 512 gospodarstw rolnych. Były to przede wszystkim gospodarstwa małe, zajmujące powierzchnię do 5 ha (6 973 sztuk - 73,3%). Gospodarstw o powierzchni powyżej 5 ha było na terenie powiatu 2 539, w tym powyżej 15 ha - 199. Spośród wszystkich gospodarstw 6 533 (68,7%) prowadziło działalność rolniczą.

Głównymi zasiewami na terenie powiatu są zboża, które zajmują powierzchnię 11 516,2 ha. Są to: żyto, żyto ozime, owies, mieszanki zbożowe, pszenżyto ozime. Pozostałe gatunki są uprawiane w ilościach śladowych. Uprawiane są również ziemniaki, kukurydza na ziarno, strączkowe jadalne na ziarno i warzywa gruntowe.

W 3 660 gospodarstwach utrzymywano zwierzęta gospodarskie (bydło, trzoda chlewna, konie i drób). W 2 673 gospodarstwach było 3 345 sztuk ciągników rolniczych oraz wiele innych maszyn (kombajny zbożowe i ziemniaczane, silosokombajny, polowe opryskiwacze, przyczepy i prasy zbierające, kosiarki, ładowacze, rozsiewacze, rozrzutniki i sadzarki).

Turystyka i rekreacja

Teren powiatu wołomińskiego charakteryzuje się zróżnicowanym krajobrazem i cennymi walorami przyrodniczymi. Z tego względu ma duży potencjał dla rozwoju turystyki, agroturystyki i wypoczynku. Jest to również rejon predysponowany do rozwoju ekoturystyki. Do głównych odbiorców oferty powiatu wołomińskiego należy zaliczyć samych mieszkańców powiatu, jak również mieszkańców aglomeracji warszawskiej oraz województwa mazowieckiego oraz w mniejszym stopniu województw ościennych.

Baza noclegowa na terenie powiatu jest słabo rozwinięta. Najwięcej miejsc noclegowych oferują hotele, znajdujące się w gminach miejskich położonych w pobliżu Warszawy. W gminach wiejskich baza

noclegowa jest bardzo słaba. Funkcjonują tu jedynie gospodarstwa agroturystyczne (np. w gminie Klembów). W 2013 roku na terenie powiatu funkcjonowało 14 obiektów noclegowych całorocznych, oferując łącznie 533 miejsc noclegowych. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych wynosił 25,5%. W 2013 roku na terenie powiatu wołomińskiego udzielono ogółem 50 079 noclegów, w tym 6 329 noclegów dla turystów zagranicznych. Z noclegów skorzystało łącznie 30 525 osób, w tym 3 532 osoby z zagranicy. Także baza gastronomiczna jest jedną z najsłabszych stron powiatu. Obiektów jest bardzo mało i są nierównomiernie rozmieszczone, znajdują się głównie w większych ośrodkach miejskich, przy trasach tranzytowych. Ponadto, są to obiekty mało zróżnicowane i nie wykazują „unikalności” w architekturze, wystroju wnętrza, menu etc. Mało jest również obiektów nawiązujących do cech regionalnych, historii obszaru, tradycji etc. Dotyczy to również nawet najbardziej atrakcyjnych turystycznie terenów nad Bugiem i Liwcem (np. Urle).

Infrastruktura paraturystyczna - szlaki turystyczne oraz baza sportowo-rekreacyjna - jest dość dobrze rozwinięta. Na terenie powiatu działają dość liczne ośrodki sportu i rekreacji. Jednostki te służą upowszechnianiu, rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz gości, w zakresie szeroko pojętego wypoczynku, turystyki i rekreacji.

Na terenie powiatu rozwija się sieć szlaków turystycznych. Coraz bardziej popularne stają się szczególnie trasy rowerowe.

Infrastruktura techniczna

Podstawowe źródło zaopatrzenie w wodę gospodarstw domowych stanowią wodociągi zbiorowe, studnie głębinowe wiercone i studnie kopane. Źródłem wody są ujęcia wód podziemnych - żadna z gmin nie korzysta z ujęć wód powierzchniowych. Stan systemu zaopatrzenia w wodę w gminach na terenie powiatu wołomińskiego jest zróżnicowany – część gmin praktycznie zakończyła proces wodociągowania, zaś dla części gmin budowa sieci jest jednym z ważniejszych zadań.

W 2014 r. długość sieci wodociągowej na terenie powiatu wynosiła 993,83 km (dane: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2015 r.). Najlepiej rozbudowaną sieć wodociągową mają gminy: Wołomin, Jadów, Marki i Radzymin. W gminie Poświętne nie ma sieci wodociągowej. W wielu gospodarstwach występują ujęcia przydomowe – studnie wiercone i kopane, będące niekiedy głównym źródłem zaopatrzenia w wodę lub też stanowiące uzupełnienie w zaopatrzenie w wodę na cele gospodarczo – rolnicze w gospodarstwach już zwodociągowanych. Liczba podłączeń sieci wodociągowej do budynków wynosiła 32612 sztuk. Najwięcej przyłączy funkcjonuje w gminach Wołomin, Marki, Kobyłka i Radzymin. W 2014 r. powiecie wołomińskim z wodociągów korzystało 161196 osób, co stanowiło 69,6% mieszkańców. W miastach powiatu z wodociągu korzystało 79,7% osób, a na terenach wiejskich powiatu - jedynie 47,1%. W gminach: Wołomin, Marki, Kobyłka, Zielonka, Radzymin i Ząbki z wodociągu korzystało ponad 60% mieszkańców. W 2014 r. siecią wodociągową dostarczono gospodarstwom domowym 5408,4 dam³wody, a wskaźnik zużycia wody wodociągowej na jednego mieszkańca wyniósł 23,5 m³/rok (a na jednego korzystającego – 33,6 m³/rok). W miastach zużycie wody z wodociągów w przeliczeniu na jednego mieszkańca było wyższe i wynosiło 28,4 m³/rok, a na terenach wiejskich powiatu – 12,8 m³/rok. Największe zużycie wody na jednego mieszkańca odnotowano w gminach: Zielonka, Wołomin, Marki i Ząbki. W 2014 r. zużycie wody na potrzeby przemysłu wyniosło 1320 dam³. Pobór wód podziemnych wyniósł 1296 dam³.

Ogólny stan techniczny sieci wodociągowej na terenie powiatu ocenia się jako dobry, miejscami dostateczny. Na terenie niektórych gmin znajdują się fragmenty sieci wodociągowej, które wymagają modernizacji lub wymiany.

W 2014 r. długość sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu wynosiła 689,9 km (dane: GUS, Bank Danych Lokalnych, 2015 r.). Najlepiej rozbudowaną sieć kanalizacyjną mają gminy: Marki, Wołomin, Kobyłka i Ząbki. W gminach: Poświętne i Strachówka nie ma sieci kanalizacyjnej. Liczba połączeń sieci kanalizacyjnej do budynków wynosiła 25307 sztuk. Najwięcej przyłączy funkcjonuje w gminach Wołomin, Ząbki, Kobyłka i Marki. W 2014 r. powiecie wołomińskim z kanalizacji korzystało 151145 osób, co stanowiło 65,2% mieszkańców. W miastach powiatu z kanalizacji korzystało 84,9% osób, a na terenach wiejskich powiatu - jedynie 22,6%. Najwięcej osób - 93% populacji - miało dostęp do sieci kanalizacyjnej w Ząbkach. W gminach miejskich: Kobyłka, Zielonka i Marki z kanalizacji korzystało ponad 50% mieszkańców. W 2014 r. siecią kanalizacyjną odprowadzono 8339,3 dam³ ścieków. Na terenie powiatu funkcjonowało 7 komunalnych biologicznych oczyszczalni ścieków, z czego jedna z podwyższonym usuwaniem biogenów. Łączna przepustowość projektowa oczyszczalni ścieków wynosiła 19808 m³/dobę. Łącznie, razem ze ściekami dowożonymi do punktów zlewnych przy oczyszczalniach i wodami infiltracyjnymi oczyszczono w 2014 r. 8322 dam³ ścieków. Ludność korzystająca z oczyszczalni położonych na terenie powiatu wynosiła w 2014 roku 139563 osób, co stanowiło 60,2% populacji powiatu. Ponadto, część ścieków gmin: Marki, Ząbki i Zielonka odprowadzanych jest i oczyszczanych w oczyszczalni ścieków "Czajka" w Warszawie. Ocenę stanu technicznego sieci można uogólnić do dobrego. Niektóre gminy wykazują potrzebę wymiany lub modernizacji wybranych odcinków sieci.

Na terenie powiatu funkcjonowały również 4 oczyszczalnie ścieków przemysłowych o łącznej przepustowości 3320 m³/dobę. W 2014 roku oczyszczono w nich 657 dam³ ścieków. Udział ścieków oczyszczonych w ściekach przemysłowych wymagających oczyszczenia wynosił 100%.

Część powiatu - szczególnie na terenie miast - objęta jest systemem służącym do odprowadzania wód opadowych. Ścieki opadowe podczyszczane są w separatorach koalescencyjnych, separatorach substancji ropopochodnych, a także separatorach cyrkulacyjno - koalescencyjnych.

Znaczącą rolę w zakresie odprowadzania wód opadowych na terenie wielu miejscowości posiadają rowy odwadniające, funkcjonujące jako otwarte systemy kanalizacji deszczowej. Jednocześnie przyczyniają się one do poprawy retencji gruntowej, poprzez wsiąkanie. Według danych WZMiUW, na terenie powiatu powierzchnia zmeliorowanych gruntów ornych wynosiła 15 922 ha, w tym w zarządzie spółek wodnych znajdowało się 2 094 ha. Powierzchnia zdrenowanych użytków rolnych wynosiła 4 980 ha. Na terenie powiatu znajdują się zarówno urządzenia melioracji podstawowych, jak również urządzenia melioracji szczegółowych. Spośród 1019,75 km rowów melioracji wodnych szczegółowych, jakie są wykazane w powiecie wołomińskim, utrzymaniem przez spółki wodne objętych jest 264,2 km, czyli prawie 26% ich łącznej ilości.

W miastach działają zorganizowane systemy ciepłne, oparte o duże źródła energii (np. Wołomin) i lokalne kotłownie. Znaczna ilość budynków mieszkalnych w Zielonce, Ząbkach, Markach, Kobyłce, Wołominie, Tłuszczu i Radzyminie wyposażona jest w kotłownie węglowe, stanowiące niskie, rozproszone źródła emisji zanieczyszczeń. Na wsiach dominuje zabudowa rozproszona gospodarska, gdzie brak jest zbiorowych sieci ciepłowniczych. W gospodarstwach rolnych najczęściej wykorzystywany jest węgiel lub miał węglowy, a podstawowym źródłem ciepła jest ogrzewanie indywidualne. Zasadniczym paliwem jest węgiel, miał węglowy i gaz. Inne nośniki ciepła – np. olej opałowy – mają marginalne znaczenie w strukturze ciepłowniczej powiatu. W 2013 r. 33 305 gospodarstw domowych ogrzewało mieszkania gazem sieciowym.

W 2014 r. na terenie powiatu funkcjonowały 93 kotłownie, tym 86 na terenach miast i 7 na terenach wiejskich. Do spółdzielni mieszkaniowych należało 24 kotłowni. Długość sieci ciepłej przesyłowej wynosiła 28,4 km, w tym 28,0 km w miastach i 0,4 km na terenach wiejskich. Kubatura budynków ogrzewanych centralnie wynosiła w 2014 roku 3993,4 dam³, w tym 1897,5 dam³ stanowiły budynki mieszkalne należące do spółdzielni mieszkaniowych, 140,9 dam³ – budynki mieszkalne komunalne, a 203,5 dam³ - budynki mieszkalne prywatne.

Długość sieci gazowej na terenie powiatu wynosiła w 2014 roku 1161,286 km. Najdłuższą sieć gazową (powyżej 100 km) mają gminy: Radzymin, Wołomin, Marki, Kobyłka i Ząbki. Na terenie gmin Jadów i Strachówka nie było sieci gazowej. Liczba przyłączy sieci do budynków wynosiła 36118 sztuk. Najwięcej przyłączy było w gminach: Wołomin, Ząbki, Kobyłka i Radzymin. Odbiorcami gazu sieciowego na terenie powiatu było w 2014 roku 52387 gospodarstw domowych. Najwięcej z nich zlokalizowana była na terenie gmin: Wołomin, Ząbki, Marki i Zielonka. Ogółem, odsetek mieszkańców korzystających z gazu sieciowego na terenie powiatu wynosił 68,2% (158095 osób). W miastach z gazu sieciowego korzystało 83,6% osób, a na terenach wiejskich – 34,9%.

Powiat wołomiński jest praktycznie w 100% zelektryfikowany. Przez teren powiatu przebiega szereg napowietrznych linii wysokiego napięcia, są to przede wszystkim linie: 400 kV, 220 kV i 110 kV. Łączą one warszawski węzeł energetyczny z systemem krajowym. Odbiorcy energii elektrycznej są zasilani za pomocą sieci średniego napięcia 15 kV. Stan techniczny istniejących linii energetycznych jest zadowalający. W 2014 roku zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu przez gospodarstwa domowe wyniosło 210506 MWh, a w przeliczeniu na jednego mieszkańca – 914,1 kWh.

Infrastruktura transportowa

Powiat wołomiński ma dobre połączenia drogowe i kolejowe z całą Polską, ale drogi są niedostosowane do obecnego natężenia ruchu i przyszłych potrzeb. Podstawowy układ komunikacyjny oparty jest o drogi krajowe i wojewódzkie, zapewniające nie tylko najważniejsze relacje w połączeniach zewnętrznych, ale również wewnątrz obszaru powiatu. Uzupełnieniem sieci podstawowej są drogi powiatowe i gminne, które w sposób bezpośredni lub pośredni stanowią powiązania ośrodka powiatowego z siedzibami gmin, ośrodków gminnych między sobą, a także z sąsiednimi ośrodkami powiatowymi i innymi województwami.

Główny system komunikacji drogowej powiatu wołomińskiego tworzą:

- droga krajowa ekspresowa S8,
- droga krajowa nr 50,
- droga wojewódzka 631 relacji Nowy Dwór Mazowiecki – Warszawa,
- droga wojewódzka 634 relacji Warszawa – Wólka Kozłowska,
- droga wojewódzka 635 relacji Radzymin – Wołomin,
- droga wojewódzka 636 relacji Wola Raszewska – Wójtyn,
- droga wojewódzka 625, której trasa przebiega wzdłuż ulicy Kolejowej w Zielonce. Łącząca rampę wyladowczą przy stacji kolejowej w Zielonce z Drogą wojewódzką nr 634,
- drogi powiatowe o łącznej długości 738,5 km,
- drogi gminne o łącznej długości 2 393,5 km.

Przez powiat wołomiński przebiegają następujące linie kolejowe:

- linia kolejowa nr 6 relacji Zielonka - Kuźnica Białostocka,
- linia kolejowa nr 449 Warszawa Rembertów - Zielonka,
- linia nr 21 relacji Warszawę Wileńską z Zielonką,
- linia kolejowa nr 10 relacji Legionowo z Tłuszczem,
- linia kolejowa nr 29 relacji Tłuszcz - Ostrołęka,
- linia kolejowa nr 13 łącząca Krusze i Pilawę,
- linia kolejowa nr 513 Tłuszcz - Jasienica Mazowiecka.

Transport publiczny na terenie powiatu wołomińskiego jest obsługiwany przez kilkudziesięciu przewoźników. Dodatkowo, transport publiczny jest realizowany przez samorząd Miasta Warszawy. Na terenie powiatu funkcjonuje kilka stałych połączeń autobusowych (linii prywatnych, PKS i ZTM w Warszawie). Ponadto, przez teren powiatu przejeżdżają także autobusy zapewniające relację Warszawa – Wyszaków, Wołomin – Mińsk Mazowiecki, Wołomin – Stanisławów.

Dynamicznie rozwija się transport indywidualny. W 2013 r. w powiecie zarejestrowanych było 144,328 tys. pojazdów samochodów i ciągników, w tym 108,789 tys. samochodów osobowych. Zarejestrowanych jest 6 122 motocykli, 478 autobusów i 21 840 samochodów ciężarowych.

3.2. ZAWARTOŚĆ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO DO ROKU 2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2023

Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2016 - 2020 z perspektywą do 2023 roku (nazywany dalej Programem ochrony środowiska albo Programem) jest dokumentem planowania strategicznego, zawierającym cele i kierunki polityki prowadzonej przez Powiat i określającym wynikające z nich działania. Niniejszy dokument jest aktualizacją dokumentu pt. Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą do 2019 r., przyjętego Uchwałą Nr XX 213/2012 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 30 sierpnia 2012 r.

Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 roku uwzględnia:

- przepisy nowelizacji ustawy – Prawo ochrony środowiska (ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw - Dz.U. z 2014 poz. 1101),
- wskazówki zawarte w "Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska", przedstawionych przez Ministerstwo Środowiska (wersja z dnia 2 września 2015 r.).

Program nie jest dokumentem prawa lokalnego, niemniej będzie wykorzystywany jako:

- podstawowy dokument zarządzania powiatem w zakresie ochrony środowiska, także w działaniach edukacyjno – informacyjnych,
- wytyczna do tworzenia programów operacyjnych i zawierania porozumień i kontraktów z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi w działaniach związanych ze środowiskiem,
- przesłanka do konstruowania budżetu Powiatu i wieloletnich prognoz finansowych,
- podstawa do ubiegania się o fundusze celowe ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej,

- układ odniesienia dla gmin wchodzących w skład powiatu oraz innych podmiotów.

Jako punkt odniesienia dla Programu ochrony środowiska przyjęto aktualny stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2013 r., z uwzględnieniem dostępnych danych za okres lat 2014 -2015. Stan prawny przyjęto na dzień 31.08.2015 r.

Program składa się z 7 rozdziałów, spisów i załączników. W programie dokonano oceny stanu środowiska na terenie powiatu wołomińskiego z uwzględnieniem dziesięciu obszarów przyszłej interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno - ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze, zagrożenia poważnymi awariami. Uwzględniono także zagadnienia horyzontalne: adaptacje do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, monitoring środowiska i edukację ekologiczną.

Za priorytetowe problemy środowiskowe powiatu wołomińskiego uznano: złą jakość powietrza, niedostateczną jakość wód powierzchniowych, uciążliwość hałasu komunikacyjnego oraz nieuporządkowanie gospodarki odpadami.

Najważniejsze cele i zadania, jakie będą realizowane w obszarze poprawy środowiska to:

- Tworzenie nowych terenów zieleni urządzonej
- Zwiększenie kontroli nad terenami zieleni urządzonej
- Wzrost świadomości ekologicznej (i obywatelskiej) społeczeństwa
- Stosowanie gatunków roślin występujących na miejscu
- Racjonalna gospodarka leśna i ochrona lasu
- Wzrost świadomości ekologicznej (i obywatelskiej) społeczeństwa
- Zwiększenie kontroli nad lasami
- Wzrost świadomości ekologicznej (i obywatelskiej) społeczeństwa
- Zahamowanie zmian stosunków wodnych lub łagodzenie ich skutków
- Poprawa jakości powietrza
- Aktywne poszukiwanie źródeł finansowania
- Wzrost świadomości ekologicznej (i obywatelskiej) społeczeństwa
- Ograniczanie niskiej emisji poprzez modernizację źródeł ciepła i zmianę paliwa na ekologiczne
- Nadzór nad gospodarką odpadami
- Dostosowanie systemu transportowego do potrzeb
- Modernizacja źródeł ciepła i zmiana paliwa na ekologiczne
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- Rozwój sieci gazowej
- Dostosowanie systemu transportowego do potrzeb
- Poprawa jakości dróg
- Budowa ścieżek rowerowych i ciągów pieszych
- Rozwój systemu komunikacji zbiorowej
- Ochrona przed hałasem
- Ochrona przed polami elektromagnetycznymi
- Budowa infrastruktury służącej ochronie wód
- Budowa zbiorników retencyjnych

- Budowa sieci kanalizacyjnych
- Budowa sieci kanalizacji deszczowej
- Budowa zbiorników retencyjnych
- Budowa sieci kanalizacyjnych
- Przestrzeganie zakazu wypalania traw
- Edukacja ekologiczna
- Stosowanie zamiennych środków ograniczających śliskość
- Rekultywacja terenów zdegradowanych
- Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin
- Rozwój systemu gospodarki odpadami
- Utrzymywanie w dobrym stanie technicznym i gotowości systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego

W programie zaproponowano 25 celów 217 oraz kierunków interwencji. Wykaz zadań z harmonogramu rzeczowo - finansowego zadań własnych zawiera 106 pozycji, z których część składa się dodatkowo z wielu podzadań. Wykaz zadań monitorowanych ma 140 pozycji.

Wyznaczone cele w wybranych obszarach interwencji na lata 2016 - 2020 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Cele i kierunki interwencji w obszarze ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2016 - 2023

Cel	Kierunek interwencji
Ograniczenie niskiej emisji, w tym emisji komunikacyjnej i sektora komunalno - bytowego	Wprowadzanie rozwiązań, technologii i wyposażenia w urządzenia nisko emisyjne (np. ogniwa zasilające oświetlenie skrzyżowań, punkty ładowania samochodów elektrycznych, wymiana taboru na tabor zasilany OZE
	Rozpoznanie skali występowania zjawiska „niskiej emisji” w poszczególnych gminach i określenie katalogu działań ograniczających skalę tego zjawiska
	Opracowanie planów likwidacji niskiej emisji
	Inwentaryzacja źródeł niskiej emisji jako element prowadzący do ich modernizacji bądź likwidacji
	Eliminowanie węgla jako paliwa w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych
	Wymiana starych urządzeń grzewczych na nowocześniejsze i bardziej przyjazne dla środowiska (np. system gazowy)
	Likwidacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej
	Kontrola przestrzegania zakazu wypalania łąk, pastwisk, nieużytków, rowów, pasów przydrożnych, szlaków kolejowych oraz trzcinowisk i szuwarów
	Ograniczenie palenia odpadów biogenych (liści, gałęzi, trawy), w ogrodach oraz na innych obszarach zieleni
	Kontrola gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów
	Regularne (przynajmniej raz do roku) czyszczenie przewodów kominowych
	Ograniczenie strat ciepła w budynkach mieszkalnych i obiektach, m.in. poprzez termomodernizację
	Kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie konieczności oszczędzania energii cieplnej i elektrycznej oraz uświadamianie o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości
	Kierowanie ruchu tranzytowego z ominięciem miast lub ich części centralnych
	Optymalizacja warunków ruchu drogowego w celu zwiększenia płynności transportu
	Rozwój i wspieranie transportu zbiorowego w celu zwiększenia jego udziału w całkowitych przewozach pasażerskich
	Tworzenie stref z zakazem ruchu samochodowego oraz stref ograniczonego ruchu: - ograniczenia czasowe, - zakaz ruchu określonych typów pojazdów (np. ciężarowych)
	Budowa sieci parkingów, zatok postojowych, szczególnie na obrzeżach miast i w rejonach intensyfikacji funkcji usługowych (system Parkuj i Jedź)
	Budowa ciągów rowerowych i pieszych
	Zachęcanie właścicieli pojazdów i promowanie proekologicznych zachowań (wysoka jakość paliwa, organizacja płynnego ruchu komunikacyjnego, popularyzacja ruchu rowerowego itp.)
	Intensyfikacja okresowego obowiązkowego czyszczenia ulic (szczególnie w okresach bezdeszczowych)
Wprowadzanie ograniczeń prędkości na drogach o pyłacej nawierzchni	
Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu pyłem ulic przez pojazdy opuszczające place budów	
Stosowanie przy modernizacji dróg i parkingów materiałów i technologii gwarantujących brak pylenia podczas eksploatacji	

Cel	Kierunek interwencji
Ograniczenie niskiej emisji, w tym emisji komunikacyjnej i sektora komunalno - bytowego	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników niepowodujących nadmiernej emisji zanieczyszczeń z indywidualnych systemów grzewczych oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” miejscowości ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie oraz zwiększenie powierzchni terenów zielonych (nasadzenie drzew i krzewów)
	Działania prewencyjne na poziomie wydawania decyzji środowiskowych - uwzględnianie konieczności ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza (szczególnie pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu) na etapie wydawania decyzji środowiskowych)
	Uwzględnianie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza poprzez odpowiednie przygotowywanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem (np. zakup środków transportu spełniających odpowiednie normy emisji spalin; prowadzenie prac budowlanych w sposób ograniczający niezorganizowaną emisję pyłu do powietrza).
	Uwzględnianie w powstających lub aktualizowanych planach zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe konieczności ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem
	Wprowadzaniu obszarów zieleni i wolnych od zabudowy celem lepszego przewietrzania miast
	Wprowadzanie zieleni ochronnej i urządzonej oraz niekubaturowe zagospodarowanie przestrzeni publicznych miast (place, skwery)
	Stosowanie wzdłuż ciągów komunikacyjnych pasów zieleni izolacyjnej (z roślin o dużych zdolnościach fitoremediacyjnych)
	Wprowadzanie energooszczędnego oświetlenia ulic, obiektów i budynków (w tym budynków użyteczności publicznej)
	Rozbudowa sieci gazowej
Ograniczenie emisji z przemysłu i energetyki	Modernizacja lokalnych kotłowni z wykorzystaniem odpowiednich technologii zabezpieczających przed emisją pyłów i gazów oraz zmiana paliwa na ekologiczne (o ile będzie to uzasadnione ekonomicznie)
	Podnoszenie sprawności procesu produkcji energii cieplnej i elektrycznej, rozwój fotowoltaiki (<i>ZEC plan III kw 2015r.</i>)
	Rozwój, modernizacja i konserwacja centralnego systemu ciepłowniczego
	Modernizacja zakładów przemysłowych polegająca na wprowadzaniu efektywnych i ekologicznych technologii – doskonalenie procesów spalania paliw, instalowanie wysokosprawnych urządzeń redukujących zanieczyszczenia
	Ograniczanie emisji niezorganizowanej z terenu zakładów i innych placówek usługowo – handlowych poprzez utrzymywanie w czystości ich powierzchni odśnieżonych
	Wdrożenie i promocja działań, mających na celu ograniczenie poboru energii przez urządzenia służące do telekomunikacji i informatyczne (komputery, tablety, telefony komórkowe, drukarki, skanery itp.) oraz podczas gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji w formie elektronicznej
	Wprowadzenie elektronicznego obiegu dokumentów i redukcja kopiowania i wydruków
	Zakupy sprzętu informatycznego i komunikacyjnego z uwzględnieniem kryterium ochrony środowiska (np. sprzętu o niskiej energochłonności)
Zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym powiatu	Promocja alternatywnych źródeł energii, propagowanie działań zmierzających do wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (m.in. słonecznej i geotermalnej)
	Analiza potencjału energii odnawialnej możliwej do wykorzystania na terenie powiatu

Cel	Kierunek interwencji
Zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym powiatu	Stosowanie indywidualnych źródeł energii odnawialnej: - kolektorów słonecznych - pomp ciepła
Adaptacja do zmian klimatu	Realizacja zapisów deklaracji "Dobry klimat dla powiatów"
	Kontynuacja debat klimatycznych, stanowiących społeczne założenia do powiatowego programu niskowęglowego rozwoju
	Wdrażanie programu zwiększania naturalnej i sztucznej retencji wodnej mających na celu zwiększenie pojemności retencyjnej zlewni w celu spowalniania spływu powierzchniowego oraz przywracanie dobrego stanu przyrodniczego ekosystemów wodnych i od wody zależnych – zgodnie z dyrektywami UE: 2000/60/WE i 2007/60/WE
	Zarządzanie ryzykiem powodziowym
	Monitoring lasów pod kątem reakcji drzew na zmiany klimatyczne, m.in. obserwacje fenologiczne, strefowe zmiany zasięgu gatunków
	Wzmocnienie ochrony przeciwpożarowej lasu poprzez rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej związanej z ochroną lasów
	Wdrożenie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania i reagowania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi (np. drożności kanalizacji i systemów odwadniania budowli podziemnych, sytuacji sprzyjających wzrostowi zanieczyszczeń powietrza i wody)
	Opracowanie gminnych planów adaptacji do zmian klimatu z uwzględnieniem zarządzania wodami opadowymi Upowszechnienie informacji w zakresie zmian klimatu oraz metod zapobiegania i ograniczania ich skutków

3.3. INFORMACJA O POWIĄZANIACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Założenia wyjściowe do opracowania Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2016 - 2020 z perspektywą do 2023 roku opierają się na uwarunkowaniach:

- zewnętrznych - które wynikają z zamierzeń rozwojowych województwa mazowieckiego i kraju, wewnętrznych, które wynikają z zamierzeń rozwojowych powiatu i jego gmin, determinujących przyszły kształt rozwoju gospodarczego, społecznego, a także środowiskowo-przestrzennego,
- zawartych w obowiązujących aktach prawnych.

Kształt *Programu* determinują ustalenia, rekomendacje, cele i zadania wynikające z:

- obowiązującego systemu prawa w Polsce, w tym zobowiązań Polski przyjętych w zakresie ochrony środowiska w ramach procesu akcesji do Unii Europejskiej oraz innych zobowiązań międzynarodowych (np. konwencji, porozumień i umów, ratyfikowanych przez Polskę),
- dokumentów koncepcyjnych i strategicznych z obszaru rozwoju, ochrony środowiska i planowania przestrzennego oraz ze strategii i polityk sektorowych.

Poniżej wymieniono najważniejsze strategie krajowe i wojewódzkie związane z polityką ochrony środowiska.

3.3.1. POZIOM KRAJOWY

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030

„Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030” została przyjęta przez Radę Ministrów 5 lutego 2013 r. Jest to wiodąca, długofalowa strategia rozwojowa, obejmująca perspektywę do 2030 roku. Określa główne trendy i wyzwania rozwoju, określa kierunki łączenia wzrostu gospodarczego z wymogami ochrony środowiska. Porusza aspekt zapewnienia ciągłości dostaw energii z uwzględnieniem efektywności jej wykorzystania.

Strategia wyznacza wizję państwa do 2030 r., model rozwoju kraju i wyznacza cel główny oraz obszary strategiczne. Są one następujące:

- Cel główny: „Poprawa jakości życia Polaków”.
- Obszary strategiczne: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji), efektywności i sprawności państwa.

Obszarom strategicznym podporządkowane zostały cele strategiczne oraz kierunki interwencji w podziale tematycznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

"Strategia Rozwoju Kraju 2020" została przyjęta 25 września 2012 r. przez Radę Ministrów. Jest to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazująca zadania państwa, niezbędne do wzmocnienia procesów rozwojowych (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych). *Strategia* wyznacza trzy obszary:

1. Sprawne i efektywne państwo.
2. Konkurencyjna gospodarka.
3. Spójność społeczna i terytorialna.

Celem głównym *Strategii* jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

W ramach każdego z obszarów strategicznych wyznaczono cele, dla których wyznaczono jeszcze następujące priorytetowe kierunki interwencji publicznej:

1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem.
2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe.
3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela.
4. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej.
5. Wzrost wydajności gospodarki.
6. Zwiększenie innowacyjności gospodarki.
7. Rozwój kapitału ludzkiego.
8. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych.
9. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.
10. Zwiększenie efektywności transportu.
11. Integracja społeczna.
12. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.
13. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Dokument wyznacza również zadania państwa w perspektywie 2020 roku o charakterze systemowym, inwestycyjne "twarde" i inwestycyjne "miękkie".

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa 2020

„*Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko*” (BEIŚ) została przyjęta przez Radę Ministrów 15 kwietnia 2014 r. W Strategii uwzględniono 3 główne i kilkanaście celów szczegółowych:

1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.
2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię.
3. Poprawa stanu środowiska.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

„Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie” (KSRR), została przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r. Dokument określa cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Strategia wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Celem strategicznym polityki regionalnej, określonym w KSRR, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

KSRR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych.
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (SIEG)

„Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki” (SIEG) została przyjęta przez Radę Ministrów 15 stycznia 2013 r. Dokument zakłada główny cel, jakim jest wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy. Strategia wyznacza cztery cele szczegółowe:

1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki.
2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy.
3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców.
4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.

Celom szczegółowym przypisane zostało 30 celów operacyjnych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL)

„Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego” (SRKL) została przyjęta przez Radę Ministrów 18 czerwca 2013 r. Dokument dotyczy kapitału ludzkiego i poprawy jakości życia obywateli kraju. Strategia diagnozuje szesnaście podstawowych problemów związanych z kapitałem ludzkim i proponuje rozwiązania uwzględniające cykl życia człowieka (w podziale na etapy: wczesne dzieciństwo, edukacja szkolna, edukacja na poziomie wyższym, aktywność zawodowa, uczenie się dorosłych i rodzicielstwo, starość). W *Strategii* wyznaczono pięć celów szczegółowych:

1. Wzrost zatrudnienia.
2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.

5. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

„Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego” (SRKS) została przyjęta przez Radę Ministrów 16 maja 2013 r. Dokument dotyczy zdolności obywateli do mobilizacji i łączenia zasobów, które sprzyjają kreatywności oraz wzmacniają wolę współpracy i porozumienia w osiąganiu wspólnych celów. Za główny cel strategiczny dla obszaru kapitału społecznego uznano jego wzmocnienie w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski. *Strategia* wyznacza cel główny, zdefiniowany jako: *”Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno - gospodarczym Polski”* oraz formułuje cztery cele szczegółowe:

1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji i kreatywności oraz komunikacji.
2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.
3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.
4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

„Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)” (SRT) została przyjęta przez Radę Ministrów 22 stycznia 2013 r. Dokument przedstawia kierunki rozwoju transportu w Polsce w zgodności z celami zawartymi w „Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju” (DSRK) i „Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020” (ŚSRK). Strategia zawiera cel główny:

- Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym.

Dokument formułuje dwa cele strategiczne:

1. Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego.
2. Stworzenie warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych.

Strategia zawiera pięć celów szczegółowych:

1. Stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej.
2. Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym.
3. Bezpieczeństwo i niezawodność.
4. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.
5. Zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012–2020

„Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa” (SZRWIR) została przyjęta przez Radę Ministrów 25 kwietnia 2012 r. Długookresowy cel główny działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zdefiniowano w strategii w następujący sposób: *”Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa*

i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju". Dążenie do osiągnięcia celu głównego będzie realizowane poprzez działania przypisane do pięciu celów szczegółowych:

1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.
2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej.
3. Bezpieczeństwo żywnościowe.
4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego.
5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

„Polityka energetyczna Polski do 2030 roku” (PEP) została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 10 listopada 2009 r. Do podstawowych kierunków polityki energetycznej zaliczono:

1. Poprawę efektywności energetycznej.
2. Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii.
3. Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej.
4. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw.
5. Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii.
6. Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)

„Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” (KZPK) została przyjęta przez Radę Ministrów 13 grudnia 2011 r. *Koncepcja* wyznacza sześć podstawowych celów:

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Krajowy Program Zwiększania Lesistości

"Krajowy Program Zwiększania Lesistości" został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 23 czerwca 1995 r., a następnie zmodyfikowany w 2002 r. Głównym celem *Programu* jest stworzenie warunków do zwiększenia lesistości Polski do 30% w r. 2020 i 33% w 2050 r., zapewnienie optymalnego przestrzenno-

czasowego rozmieszczenia zalesień oraz ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz preferencji zalesieniowych gmin.

3.3.2. POZIOM WOJEWÓDZKI

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze

Strategia jest dokumentem, którego zapisy powinny mieć wpływ na kształt przyszłego rozwoju przez określenie długookresowych procesów rozwojowych w regionie. Cel główny zdefiniowano jako: *"Zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim, wzrost znaczenia obszaru metropolitalnego Warszawy w Europie"*.

Wyznaczono sześć obszarów działania, dla każdego z nich wyznaczono priorytetowy cel strategiczny:

- Przemysł i produkcja - "Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym".
- Gospodarka - "Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii".
- Przestrzeń i transport - "Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego".
- Społeczeństwo - "Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki".
- Środowisko i energetyka - "Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska".
- Kultura i dziedzictwo - "Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia".

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

„Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego” został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego dnia 7 lipca 2014 r. Dokument określa kierunki rozwoju regionu. *Plan* wskazuje szczegółowe zasady organizacji przestrzennej województwa, formułuje kierunki polityki przestrzennej, przenosząc zapisy *„Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego”* na układ przestrzenny – w formie polityk przestrzennych. Główne założenia dokumentu:

- Rozmieszczenie w przestrzeni inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w oparciu o cele i zasady zagospodarowania przestrzennego województwa.
- Ukierunkowanie działań dotyczących rozwoju gospodarczego, kultury i ochrony środowiska, poprzez uwzględnianie uwarunkowań, szans i zagrożeń wynikających ze zróżnicowanych cech przestrzeni województwa.
- Oddziaływanie na zachowania przestrzenne podmiotów gospodarujących w przestrzeni, by były one zgodne z ogólnymi celami rozwoju województwa.

W oparciu o ustalenia *Planu* wyznaczane są m.in. inwestycje do kontraktu terytorialnego, a także strategicznej oceny wniosków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego. Na jego podstawie uzgadniane są również projekty dokumentów planistycznych na poziomie gmin.

Program Ochrony Środowiska na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 roku

"Program Ochrony Środowiska na lata 2011 - 2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r." został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego dnia 13 kwietnia 2012 r. (Uchwała Nr 104/12). *Program* uwzględnia najważniejsze uwarunkowania środowiskowe wynikające z opracowań strategicznych, określa konieczne przedsięwzięcia oraz szacunkowe koszty niezbędne do ich wykonania, wskazuje realizatorów poszczególnych działań, a tym samym stanowi politykę ekologiczną województwa mazowieckiego. Nadrzędny cel jest następujący: *"Ochrona środowiska naturalnego na Mazowszu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, jako podstawa poprawy jakości życia mieszkańców regionu"*. Główne cele średniookresowe do 2018 r. są następujące:

- Poprawa jakości powietrza, w tym dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego dla ozonu do 2020 r.
- Poprawa jakości wód.
- Racjonalna gospodarka odpadami.
- Ochrona powierzchni ziemi.
- Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi.
- Efektywne wykorzystanie energii.
- Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.
- Ochrona walorów przyrodniczych.
- Zwiększenie lesistości.
- Ochrona lasów, ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności biologicznej.
- Przeciwdziałanie poważnym awariom.
- Zwiększenie bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych.
- Ochrona przed powodzią i suszą.
- Ochrona przed osuwiskami.
- Ochrona przeciwpożarowa.
- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Mazowsza.
- Udział społeczeństwa w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska.
- Upowszechnienie znaczenia zarządzania środowiskowego.
- Zwiększenie roli placówek naukowo-badawczych Mazowsza we wdrażaniu ekoinnowacji.
- Egzekwowanie odpowiedzialności za szkody w środowisku.

Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii Województwa Mazowieckiego

"Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii Województwa Mazowieckiego" został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą nr 208/06 z dnia 9 października 2006 r. *Program* ma na celu:

- Identyfikację zasobów energii odnawialnej na terenie województwa.
- Identyfikację zakresu wykorzystania zasobów energii odnawialnej w chwili obecnej.
- Wskazanie obszarów szczególnie predestynowanych dla wykorzystania zasobów energii odnawialnej oraz obszarów wykluczenia dla inwestycji.
- Opracowanie zagadnień formalno-prawnych związanych z budową źródeł energii wykorzystujących energię odnawialną.
- Omówienie dostępnych źródeł finansowania projektów.

- Ocenę kosztów pozyskania energii z poszczególnych źródeł.

Dokument nie formułuje celów strategicznych.

Wojewódzki Program Ochrony nad Zabytkami na lata 2012 - 2015

"*Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2012-2015*" jest podstawowym dokumentem określającym politykę samorządu województwa w sferze sprawowania opieki nad dziedzictwem kulturowym oraz jego racjonalnym wykorzystaniem. Głównym zamierzeniem *Programu* jest stworzenie warunków dla kreowania i realizowania zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami na terenie województwa mazowieckiego oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako czynnika wpływającego na rozwój gospodarczy i społeczny regionu.

Program wytycza następujące cele:

- Ochrona i zachowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionu Kształtowanie tożsamości regionalnej poprzez wykorzystanie walorów zabytkowych.
- Wzrost społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego regionu.
- Efektywne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego regionu oraz kreowanie pasm turystyczno - kulturowych.

Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego

Opracowanie "*Programu małej retencji dla Województwa Mazowieckiego*" na szczeblu wojewódzkim porządkuje i nadaje priorytet działaniom związanym z retencją wodną a jego wdrożenie przyczyni się do uporządkowania gospodarki wodnej zlewni leżących w Województwie Mazowieckim. Celem *Programu* jest opracowanie spójnego dokumentu planistycznego, dającego podstawy do oceny propozycji i projektów przygotowywanych na poziomie lokalnym.

Program nie formułuje celów ani kierunków działań o charakterze strategicznym.

Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza na lata 2007-2015

"*Regionalna Strategia Innowacji na lata 2007-2015*" została uchwalona przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 21 kwietnia 2008 roku.

Cel główny *Strategii* brzmi: "*Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw Mazowsza, prowadzący do przyspieszenia wzrostu i zwiększenia konkurencyjności w skali UE*".

Cele strategiczne:

- Zwiększenie współpracy w procesach rozwoju innowacji i innowacyjności.
- Wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw województwa mazowieckiego.
- Wzrost środków i efektywności finansowania działalności proinnowacyjnej w regionie.
- Kształtowanie i promowanie postaw proinnowacyjnych oraz proprzedsiębiorczych.

Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020

„Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego” został uchwalony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 19 lutego 2007 r. (Uchwała Nr 18/07). Głównym celem Programu jest osiągnięcia wskaźnika lesistości Mazowsza około 25% w 2020 r.

Zasadniczym celem Programu jest wskazanie rejonów, gdzie rekomendowane jest zwiększanie powierzchni zalesionych i zadrzewionych oraz określenie zasad prowadzenia zalesień. Dokument stanowi jednocześnie instrukcję dla samorządów, w oparciu o którą możliwe będzie doprecyzowanie lokalizacji gruntów przeznaczanych do zalesienia.

3.4. INFORMACJE ZAWARTE W PROGNOZACH ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO SPORZĄDZONYCH DLA INNYCH, PRZYJĘTYCH JUŻ, DOKUMENTÓW POWIĄZANYCH Z PROJEKTEM STRATEGII ROZWOJU

Dla części z wymienionych w punkcie 3.2 niniejszej *Prognozy* dokumentów strategicznych, powiązanych z projektem Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2016 - 2020 z perspektywą do 2023 sporządzone zostały prognozy oddziaływania na środowisko. W tabeli poniżej przedstawiono sformułowania i główne wnioski zawarte w tych prognozach.

Tabela 2. Informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do 2023 roku

Nazwa dokumentu	Główne wnioski
Poziom krajowy	
Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Kraju 2020	Założenia Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (ŚSRK) będą miały w przeważającej mierze pozytywne oddziaływanie. Nie zidentyfikowano ani jednego celu ŚSRK, który oddziaływałby tylko negatywnie na wszystkie komponenty środowiska. Najwięcej negatywnych oddziaływań zidentyfikowano dla celów II obszaru. Większość celów spowoduje same pozytywne skutki dla człowieka i środowiska. Brak jednak bezpośredniego odniesienia do kwestii środowiska i zrównoważonego rozwoju.
Prognoza oddziaływania na środowisko Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	Największe znaczenie w zakresie oddziaływań środowiskowych, będą miały stymulowane zmiany populacyjne. Dotyczy to zwłaszcza skutków rozwoju funkcji metropolitalnych i dużych ośrodków miejskich. Wzrost wskaźnika zagęszczenia populacji w ośrodkach rozwoju pociągał będzie za sobą konsekwencje w postaci lokalnego wzrostu presji skierowanych w głównej mierze na środowisko przyrodnicze, związanych ze wzrostem strumienia odpadów wymagających unieszkodliwienia, wzrostem ładunku zanieczyszczeń w ściekach oraz ilości ścieków kierowanych do oczyszczzenia, wzrostem zapotrzebowania na wodę pitną i towarzyszącym temu rosnącym deficytem zasobów wody zdatnej do użytku oraz samą koncentracją źródeł emisji zwiększających poziom lokalnej, indywidualnej i zbiorowej presji. Z drugiej strony zmiany demograficzne polegać będą na odpływie ludności z terenów peryferyjnych, co również skutkować może szeregiem istotnych dla środowiska przemian, takich jak intensyfikacja produkcji rolnej, zmniejszenie ilości odpadów komunalnych, zmiany struktury ścieków, zalesienia, itp.
Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)	Stwierdzono, że nie ma możliwości uniknięcia działań, które mogą potencjalnie negatywnie wpłynąć na środowisko przyrodnicze lub pogorszyć warunki równoważenia rozwoju. Ograniczenie i/lub złagodzenie konfliktów pomiędzy wymogami ochrony środowiska, a oddziaływaniem sektora transportu będzie można osiągnąć poprzez wprowadzanie odpowiednich rozwiązań planistycznych, technologicznych i architektonicznych-krajobrazowych, jako elementów zrównoważonej gospodarki przestrzennej. Duża część kierunków działań uznana została za sprzyjającą łagodzeniu presji transportowych.
Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko	Główne zalecenia są następujące: <ul style="list-style-type: none"> • uwzględnienie priorytetowych problemów ochrony środowiska i energetyki, • zapewnienie zgodności Strategii z: zasadą zrównoważonego rozwoju i koniecznością jej wdrażania, zasadą kompleksowości w ochronie środowiska, zasadą przezorności, wprowadzanie działań związanych z ochroną krajobrazu do procesu planowania przestrzennego, wspieranie rozwoju lokalnych instalacji energetycznych opartych na biomasie.
Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa	Realizacja Strategii będzie pozytywnie oddziaływała na zależności między wszystkimi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Negatywne oddziaływania mogą wystąpić przy realizacji następujących priorytetów i kierunków interwencji: <ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej,

Nazwa dokumentu	Główne wnioski
	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie żywotnych ekonomicznie gospodarstw rolnych, • wsparcie przekształceń strukturalnych w rolnictwie, • racjonalne wykorzystanie rolniczej i rybackiej przestrzeni produkcyjnej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, <p>Strategia będzie oddziaływać na Natura 2000 podobnie jak na bioróżnorodność oraz zwierzęta i rośliny. Szczegółowe określenie skutków będzie możliwe po zlokalizowaniu inwestycji wynikających ze Strategii.</p>
<p>Prognoza oddziaływania na środowisko Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p>	<p>W Prognozie zostały zawarte m.in. następujące zapisy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwrócono uwagę na rozwiązania wariantowe, przede wszystkim potrzebę i możliwość rozwoju w Polsce energetyki rozproszonej oraz możliwość takiego prowadzenia rozwoju społeczno-gospodarczego, który nie będzie prowadził do nadmiernych potrzeb transportowych, • negatywnie oceniono całkowite pominięcie resortu środowiska wśród pomiotów, które powinny mieć istotny wpływ na zagospodarowanie przestrzenne Polski, • dla lepszego zobrazowania całościowego oddziaływania polityki przestrzennej na środowisko, zaproponowano wprowadzenie, zarówno na poziomie krajowym, jak i wojewódzkim, wskaźnika syntetycznego w postaci tzw. „ślądu ekologicznego”.
<p>Prognoza oddziaływania na środowisko Polityki energetycznej Polski do 2030 roku</p>	<p>Wnioski są następujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • działania w zakresie efektywności energetycznej powinny być z jednakową intensywnością prowadzone w dwóch komplementarnych obszarach – możliwie szybkiej poprawy efektywności wykorzystania energii pierwotnej oraz redukcji zapotrzebowania na energię finalną, zwłaszcza w sektorze usług i gospodarstwach domowych oraz w transporcie, • kwestii poprawy efektywności energetycznej należy podporządkować, przyjmowane na potrzeby realizacji polityki instrumentarium, w tym standardy środowiskowe i energetyczne oraz elastyczne mechanizmy bilansowania najważniejszych emisji (CO₂, SO₂, NO_x) – stworzy to preferencje dla instalacji o najwyższej sprawności energetycznej, • przyjęty cel kierunkowy dla energii ze źródeł odnawialnych należy uznać za ekstensywny, ale biorąc pod uwagę rzeczywiste tempo rozwoju sektora, różnorodne bariery ekonomiczne, prawne i przyrodnicze oraz obecny stan wyjściowy, jest to cel sformułowany realistycznie.
Poziom wojewódzki	
<p>Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze</p>	<p>Przeprowadzona analiza wskazuje, że potencjalnie najwięcej negatywnych oddziaływań na środowisko związane będzie z realizacją kierunków działań określonych w obszarze tematycznym Przestrzeń i Transport tj.: (17) Zwiększenie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu jako czynnik rozprzestrzeniania procesów rozwojowych, (21) Udrożnienie systemu tranzytowego. Również wiele niekorzystnych skutków środowiskowych towarzyszyć będzie realizacji kierunków działań (37) Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym, (39) Produkcja energii ze źródeł odnawialnych, określonych w ramach obszaru tematycznego</p>

Nazwa dokumentu	Główne wnioski
	<p>Środowisko i Energetyka.</p> <p>Negatywne oddziaływania na środowisko wynikać będą głównie z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeznaczania terenów otwartych na cele komunikacyjne m.in. dokończenie budowy autostrady A2, budowa obwodnic miast, budowa nowych przepraw mostowych, • degradacji krajobrazu (niwelacja terenu, wprowadzanie elementów antropogenicznych), • przerwania ciągłości powiązań przyrodniczych, • zakłóceń systemów hydrologicznych (m. in. budowa odwodnień dróg), • pogorszenia klimatu akustycznego i emisji zanieczyszczeń do atmosfery, wód i gleb pochodzących ze źródeł komunikacyjnych. <p>Korzystny wpływ na środowisko związany będą przede wszystkim z realizacją kierunków działań (35) Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska i (38) Inwestycje związane z uzdatnianiem wody i utylizacją odpadów, odnową terenów skażonych, zmniejszeniem zanieczyszczeń, określonych w ramach obszaru tematycznego Środowisko i Energetyka.</p> <p>Korzystne oddziaływania (głównie o charakterze długoterminowym), związane będą głównie z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczeniem negatywnego wpływu gospodarki odpadami w wyniku realizacji systemu zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, wdrażaniem niskoodpadowych technologii produkcji, • zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego poprzez działania inwestycyjne ograniczające ruch tranzytowy w miastach, upowszechnianie publicznej komunikacji zbiorowej, wzrost udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych, • poprawą klimatu akustycznego, głównie w miastach, w wyniku budowy tras obwodowych, • poprawą stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych, na skutek realizacji licznych zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz zwiększaniem retencji wód, • zmianą użytkowania gruntów w wyniku wprowadzania zalesień.
<p>Prognoza oddziaływania na środowisko Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego</p>	<p>Zgodnie z wynikami analizy realizacja żadnej z polityk przestrzennych nie zagraża zasobom, walorom ani jakości środowiska województwa mazowieckiego. Najwięcej korzystnych oddziaływań będzie wynikało z realizacji: <i>Polityki kształtowania i ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz poprawy standardów środowiska oraz Polityki poprawy odporności na zagrożenia naturalne i wspierania wzrostu bezpieczeństwa publicznego</i>. Wpłyną one pozytywnie na środowisko przyrodnicze i warunki życia ludzi, ochronią zasoby i walory przyrodnicze, przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa, jak i jakości poszczególnych komponentów środowiska tworząc warunki dla zrównoważonego rozwoju regionu. Najwięcej negatywnych skutków dla środowiska niesie realizacja <i>Polityki rozwoju przemysłu i wzrostu konkurencyjności wybranych ośrodków osadniczych oraz Polityki poprawy dostępności i efektywności transportowej województwa</i>, które wiążą się z realizacją nowych inwestycji infrastrukturalnych i zajęciem nowych terenów. Niekorzystny wpływ na komponenty środowiska może być jednak minimalizowany poprzez m.in. stosowanie bezpiecznych dla środowiska technologii (w tym BAT) i racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej. Znaczące zmiany i przekształcenia w środowisku spowoduje zwłaszcza realizacja projektów związanych z budową i</p>

Nazwa dokumentu	Główne wnioski
	<p>przebudową infrastruktury komunikacyjnej zmierzającej do m.in.: poprawy dostępności Warszawy, ośrodków regionalnych i subregionalnych oraz poprawy spójności terytorialnej regionu, która warunkuje rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny oraz wzrost konkurencyjności, może jednak lokalnie zagrozić ciągłości korytarzy ekologicznych i spójności obszarów chronionych.</p>
<p>Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 roku</p>	<p>Realizacja przedmiotowego <i>Programu</i> będzie miała pozytywny wpływ na stan środowiska na terenie województwa mazowieckiego, w szczególności na zdrowie i warunki życia ludzi, jak i walory przyrodnicze. Realizacja niektórych działań określonych w <i>Programie</i> może powodować negatywne oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska, zabytki oraz dobra materialne. Sytuacje takie są jednak nieliczne i w zdecydowanej większości realizacja danych działań przyniesie korzyści środowiskowe, które znacznie przewyższają możliwe negatywne oddziaływania. Zdecydowaną większość stwierdzonych negatywnych oddziaływań można wyeliminować poprzez stosowanie odpowiednich działań minimalizujących oraz zastosowanie procedur wynikających z obowiązujących przepisów.</p> <p>Nie stwierdzono także możliwości występowania znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze, w tym także na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 jak również na integralność sieci Natura 2000.</p>
<p>Prognoza oddziaływania na środowisko Programu zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020</p>	<p>Realizacja dokonywanych zgodnie z nim zalesień powinna przyczynić się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenia retencjonowania i łagodzenia ekstremalnych przepływów wód powierzchniowych oraz stabilizacji poziomu wód gruntowych, • przeciwdziałania degradacji i erozji gleb oraz stepowieniu krajobrazu, • zwiększania udziału lasów w globalnym bilansie węgla przez wiązanie CO₂ z powietrza, wody i gleby, • korzystnej modyfikacji warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych, • zachowania zasobów genowych flory i fauny oraz przywracaniu różnorodności biologicznej i naturalności krajobrazu, • utrzymania i wzmocnienia ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych, • tworzenia możliwości wypoczynku dla ludności oraz poprawy warunków życia na terenach zurbanizowanych.
<p>Prognoza oddziaływania na środowisko Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii Województwa Mazowieckiego</p>	<p>Przeprowadzona ocena przewidywanego, znaczącego oddziaływania na środowisko w odniesieniu do poszczególnych kierunków rozwoju energetyki wskazuje na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>najwięcej korzystnych oddziaływań</i> związanych będzie z wykorzystaniem energii solarnej, geotermalnej i wodnej, • <i>najwięcej negatywnych wpływów</i> (o lokalnym zasięgu) może towarzyszyć realizacji energetyki wiatrowej, • <i>pomijalnie mały wpływ</i> na komponenty środowiska i elementy struktury przestrzennej dotyczyć będzie rozwoju energetyki na bazie biomasy. <p>Do najważniejszych korzyści ekologicznych zaliczyć można:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego (dwutlenek siarki, pyły, tlenek węgla),

Nazwa dokumentu	Główne wnioski
	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, • zmniejszenie zużycia nieodnawialnych paliw kopalnych, • zmniejszenie ilości deponowanych odpadów komunalnych i osadów ściekowych oraz odpadów z rolnictwa, leśnictwa i przemysłu drzewnego. <p>Do najistotniejszych negatywnych oddziaływań można zaliczyć:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obniżenie bioróżnorodności w przypadku upowszechnienia się monokultur roślin energetycznych w szczególności na obszarach cennych przyrodniczo (gatunki obce), • wzrost emisji tlenków azotu w przypadku dużego i powszechnego wykorzystania biomasy, • ewentualne obniżenie walorów estetycznych krajobrazu związane z licznymi instalacjami służącymi do wykorzystania zasobów energii odnawialnej wiatru (siłownie wiatrowe, linie energetyczne), wód geotermalnych (duże obiekty zakładów ciepłowniczych), • biomasy z upraw roślin energetycznych (wielkoobszarowe monokultury). <p>Pozytywne skutki realizacji <i>Programu</i> istotnie dominują nad potencjalnymi oddziaływaniami negatywnymi. Szczegółowe analizy na etapie przesądzeń lokalizacyjnych (procedura ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć) oraz zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych pozwolą zminimalizować negatywny wpływ inwestycji na środowisko.</p>
<p>Prognoza oddziaływania na środowisko Programu małej retencji dla Województwa Mazowieckiego</p>	<p>Wnioski z Prognozy są następujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Można oczekiwać bardzo niewielkich, lokalnych zmian mikroklimatu w kierunku zwiększenia uwilgotnienia, głównie na obszarach mokradłowych, na których nastąpi wzrost poziomu wód gruntowych. • Wszystkie proponowane działania powodują zahamowanie odpływu, a tym samym obniżenie maksymalnych przepływów wezbraniowych, stanowią więc element ochrony przed powodzią. W niektórych przypadkach, np. poniżej obiektów torfowych, może nastąpić zmniejszenie przepływów w okresie lata na skutek wzrostu ewapotranspiracji. • Nastąpi podwyższenie poziomu wód gruntowych w otoczeniu budowli piętrzących. W większości przypadków będzie to miało dodatni wpływ na środowisko przyrodnicze. Spodziewać się należy wzrostu zasilania zbiorników wód podziemnych, szczególnie w rejonach o obniżonym poziomie tych wód. • W małych zbiornikach, rowach, gdy są porośnięte roślinnością, następuje wyraźna poprawa jakości wód. • Proponowane rozwiązania uatrakcyjnają krajobraz obszarów wiejskich i zurbanizowanych. Niezbędne jest projektowanie budowli wkomponowujących się w otaczający krajobraz. • Na obszarach zalanych (budowa zbiornika) zostanie zlikwidowana roślinność łądowa. W przypadku urozmaicenia czaszy zbiornika wytworzyć się może cenny ekosystem wodny. Podwyższenie wody na obszarach torfowych umożliwi rozwój roślinności bagiennej, a również utrzymanie w dobrej kondycji łąk i pastwisk. • Realizacja programu wywierać będzie duży dodatni wpływ na gleby organiczne – nastąpi ograniczenie

Nazwa dokumentu	Główne wnioski
	<p>procesów mineralizacji i degradacji torfów.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podwyższenie poziomu wody, a szczególnie zalanie będzie miało wpływ na bezkręgowce – nastąpi dostosowanie się do nowych warunków wilgotnościowych. Nie należy spodziewać się negatywnego wpływu na ssaki oraz ptaki. Tworzone zbiorniki i spiętrzenia zwiększą powierzchnię lustra wody, tworząc środowisko dla fauny wodnej, jak również wodopoje. • Piętrzenia wody mogą spowodować utrudnienia w migracji ryb. Zaleca się budowę przepławek, a dla budowli ze stałym progiem – przyjęcie takiej konstrukcji, która nie stanowi przeszkody dla ryb. • Nie przewiduje się budowy zbiorników rekreacyjnych. Niektóre z nich mogą być wykorzystywane przez ludność miejscową. Nie należy spodziewać się negatywnych oddziaływań na skutek zbyt intensywnego użytkowania. • W otoczeniu planowanych budowli piętrzących nie występują obiekty budowlane, jak również nie stwierdza się obiektów zabytkowych. Zwraca się jednak uwagę, że przy prowadzeniu robót ziemnych mogą być odkryte nieznane obiekty archeologiczne. • Jedynie w trakcie realizacji robót wystąpi hałas powodowany pracą maszyn budowlanych. Nie będzie wywierał wpływu na ludzi, ponieważ roboty będą prowadzone w większej odległości od zabudowań mieszkalnych. • Przewiduje się, że na obszarach Natura 2000 będą realizowane jedynie inwestycje poprawiające warunki wodne chronionych ekosystemów. Pomimo tego niezbędne jest przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej terenu, na którym będzie realizowana inwestycja.

4. STAN ŚRODOWISKA (W TYM NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM) ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do 2023 roku, którego projekt jest przedmiotem oceny w niniejszej *Prognozie*, dotyczy całego obszaru powiatu wołomińskiego. Cały obszar powiatu (choć nie w jednakowym stopniu) objęty zostanie oddziaływaniem skutków realizacji *Programu*. Poniżej przedstawiono opis stanu poszczególnych komponentów środowiska powiatu, które mogą zostać poddane oddziaływaniu w wyniku realizacji *Programu*.

4.1. PRZYRODA I KRAJOBRAZ (W TYM LASY)

Powiat wołomiński posiada liczne i cenne walory przyrodnicze. Na terytorium powiatu występują różne typy ekosystemów odmiennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. Są to zarówno ekosystemy naturalne, jak i półnaturalne. Najcenniejsze obiekty i obszary przyrodnicze powiatu wołomińskiego zostały objęte ochroną prawną.

Tabela 3. Formy ochrony przyrody na terenie powiatu wołomińskiego

Forma ochrony	Ilość	Powierzchnia ogólna w ha	% powierzchni powiatu
Rezerваты przyrody	6	370,04	0,39
Parki krajobrazowe	1	840,0	0,88
Użytki ekologiczne	5	31,7	0,03
Pomniki przyrody (szt.)	219	-	
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	1	120,0	0,12
Obszary chronionego krajobrazu	1	18742,90	19,61
Natura 2000:		18 699,1	98,79
<i>Specjalne Obszary Ochrony</i>	7		
<i>Obszar Specjalnej Ochrony</i>	2		

źródło: GUS, RDOŚ, 2015 r.

Zgodnie z danymi z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie na terenie powiatu wołomińskiego znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerваты – Dębina, Grabicz, Horowe Bagno, Śliże, Bagno Jacka, Mosty Kalińskie,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Lisie Bagno”,
- Park krajobrazowy – fragment Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego,
- Obszar Chronionego Krajobrazu – Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszary Natura 2000:
  - 2 obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: „Dolina Dolnego Bugu” (PLB 140001) „Dolina Liwca” (PLB 140002),
  - 7 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty „Krogulec” (PLH 140008), „Ostoją Nadbużańska” (PLH 140011), „Ostoją Nadliwiecka” (PLH 140032), „Poligon Rembertów” (PLH 140034), „Torfowisko Czernik” (PLH 140037), „Strzebla błotna w Zielonce” PLH 140040, „Białe Błota” (PLH 140038),
- 2 strefy ochronne bociana czarnego położone na terenie Nadleśnictwa Drewnica,
- 226 pomników przyrody (wg danych GUS),

- 5 użytków ekologicznych.

Grunty leśne i lasy zajmują na terenie powiatu wołomińskiego powierzchnię 28 762,73 ha. Same lasy zajmują powierzchnię 28 264,92 ha. Wskaźnik lesistości wynosi 29,6%.

Zarówno lasy państwowe, jak i prywatne cechują się dużym rozdrobnieniem. Szczególnie widoczne jest to w gminie Tłuszcz gdzie znajduje się ponad 100 kompleksów leśnych lasów państwowych, a w gminie Poświętne - ponad 60 kompleksów leśnych. Duża część to lasy małe, zajmujące powierzchnię od 0,5 ha do kilku ha. Często występuje mozaika lasów państwowych i prywatnych.

W powiecie na około 80% powierzchni przeważają bory sosnowe świeże, wilgotne i bory mieszane, rzadziej bory suche, a podstawowym gatunkiem lasotwórczym jest sosna (ok. 70 %) i brzoza (ok. 15 %). Warstwę podszytu tworzą często gatunki drzewiaste (głównie sosna), jałowiec, kruszyzna, czeremcha, a w miejscach żyzniejszych dąb, leszczyna, kruszyzna, jarząb pospolity, trzmielina, tarnina.

Pozostała niewielka powierzchnia to lasy liściaste z dębem, grabem, lipą, klonem (dąbrowy i grądy), a na terenach podmokłych lasy olchowe. Lasy łęgowe jesionowo-olchowe porastające dawne obszary zalewowe zostały prawie całkowicie wycięte i występują dziś lokalnie w postaci drobnych fragmentów. Podobnie jest z łęgami topolowymi i wierzbowymi. Mniej przekształcone od łęgów i bardziej naturalne są zbiorowiska zaroślowe, tzw. łoży. Niewielki areał na torfach wysokich i przejściowych zajmują bory bagienne z sosną i brzozą.

W lasach powiatu spotyka się wiele gatunków dzikich zwierząt. Do pospolitych należą: sarna, dzik, borsuk, kuna, lis, jenot, bóbr, łось do rzadszych jeleni. W kompleksach leśnych zarejestrowano około 150 gatunków ptaków lęgowych.

Na terenie powiatu wołomińskiego do terenów zieleni urządzonej należą: parki, zieleńce, zieleń uliczna, cmentarze, zieleń osiedlowa i lasy gminne. Powierzchnia poszczególnych terenów wynosi (według GUS, 2015 r.):

- parki – 40,40 ha,
- zieleńce – 16,17 ha,
- zieleń uliczna – 35,0 ha,
- tereny zieleni osiedlowej – 82,03 ha,
- cmentarze – 82,90 ha,
- lasy gminne – 43,40 ha.

Według „Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku” do najcenniejszych zespołów zieleni urządzonej na terenie powiatu należą: parki podworskie, pozostałości po dworskich parkach krajobrazowych oraz zieleń cmentarna. Jednym z największych jest park podworski z XIX wieku o powierzchni 9,80 ha z niewielkim stawem położony na terenie gminy Dąbrówka. Występuje tu: kasztanowiec, jesion, sosna wejmutka, lipa drobnolistna, wierzba biała, aleja grabowa. W gminie Klembów w miejscowości Wola Rasztowska występuje park krajobrazowy o powierzchni 5,0 ha z blisko 200-letnimi okazami dębu, jesionu, lipy. Na uwagę zasługują również pozostałości po parku Lubomirskich w Radzyminie o powierzchni 2,5 ha. Występują tu stare dęby, graby, brzozy, wiąz oraz wierzby. Zabytkowy park ze stawami o pow. około 10 ha zlokalizowany jest w miejscowości Krubki (gmina Poświętne).

4.2. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Sieć hydrograficzna powiatu wołomińskiego jest dobrze rozwinięta. Tworzą ją rzeki wraz z licznymi dopływami oraz naturalnymi i sztucznymi oczkami wodnymi, zagłębieniami bezodpływowymi, terenami podmokłymi (torfowiska, bagna). Cieki wodne mają małe przepływy, poziom wody ulega w nich często silnemu obniżeniu, niektóre odcinki rzek wysychają w okresach suszy. Z tego względu własne zasoby wodne powiatu, tj. tworzące się w zlewniach rzek powiatu, nie są duże. Duże ilości wody prowadzą jedynie Bug i Liwiec, obie będące granicznymi rzekami powiatu wołomińskiego.

Zasadniczym elementem hydrograficznym powiatu jest ujściowy odcinek Bugu i Narwi, będący północną granicą powiatu. W wyniku utworzenia w 1963 roku zapory wodnej na Narwi w Dębem (teren powiatu legionowskiego) powstał zbiornik wodny zwany Zalewem Zegrzyńskim lub Jeziolem Zegrzyńskim. Stanowi on na niewielkim odcinku zachodnią granicę powiatu, a jego obecność wpływa na reżim hydrologiczny wód powierzchniowych całego rejonu.

Sieć hydrograficzną powiatu tworzą następujące cieki: Bug, Borówka, Boruczanka, Cienka, Czarna, Czarna Struga, Długa, Dorzucha, Fiszor Lewy, Fiszor Prawy, Fiszor Środkowy, Gołębica, Górznik, Kobylanka, Liwiec, Osownica, Pniewiczanka, Ruda, Rynia, Rządza, Szewnica. Oprócz tego teren powiatu pokrywa gęsta sieć kanałów (m.in. Beniaminówka, Kanał Sierakowski, Biały Rów, Kanał A, Kanał A-Lipka, Kanał Krubki - Górki, Kanał Marianowski) i rowów melioracyjnych. Rzeki Bug i Liwiec występują na niewielkich odcinkach powiatu, ale odgrywają ważną rolę w turystyce i rekreacji.

Na terenie Zielonki, Marek i Radzymina znajdują się dość duże zbiorniki wodne (Glinianki) - pozostałość po wybranych ile dla potrzeb cegielni. Aktualnie są wykorzystywane jako miejsca rekreacji i wędkarstwa.

Oprócz wymienionych cieków na omawianym obszarze występują na dość znacznej powierzchni obszary podmokłe, drenowane siecią rowów melioracyjnych (w okolicy Ostrówka i Wólki Radzyńskiej), nieduże stawy, jeziora oraz torfowiska (w okolicy Radzymina i Wołomina). W dolinie Bugu występują starorzecza, zlokalizowane w rejonie Stasiopola, Kuligowa i Dąbrowy.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie w ramach badań monitoringowych w latach 2010-2013 prowadził badania w obrębie jedenastu JCWP na terenie powiatu wołomińskiego.

W wyniku oceny jakości wód wykonanej przez WIOŚ na podstawie badań prowadzonych w latach 2020 - 2013, stan badanych wód powierzchniowych płynących przez teren powiatu wołomińskiego oceniono jako zły. W czterech przypadkach (JCWP: Osownica, Rządza od Cienkiej do ujęcia, Długa od źródeł do Kanału Magneta i Czarna) stan ekologiczny określono jako umiarkowany. W przypadku dwóch JCWP: Dopływu spod Kukawek i Zalewu Zegrzyńskiego określono potencjał ekologiczny, który także został zakwalifikowany jako umiarkowany.

Jako słaby określono stan ekologiczny czterech JCWP (Bug od dopływu z Sitna do ujścia, Liwiec od dopływu z Zalesia do ujścia, Cienka, Bieniaminówka). Słaby potencjał ekologiczny ma jeden JCWP (Długa od Dopływu z Rembertowa do ujścia).

Stan chemiczny określono dla pięciu JCWP i zakwalifikowano jako dobry (Bug od dopł. z Sitna do ujścia, Rządza od Cienkiej do ujścia, Długa od źródeł do Kanału Magenta, Osownica i Zalew Zegrzyński). W przypadku jednej JCWP (Liwiec od dopł. z Zalesia do ujścia) stan chemiczny określono jako poniżej stanu dobrego ze względu na przekroczenie stężeń średniorocznych.

O klasyfikacji wód zadecydowały przeważnie elementy fizykochemiczne: zawartość ChZT-Mn, OWO (ogólny węgiel organiczny) i fosforany.

W latach 2008 - 2014 Powiat zlecał przeprowadzenie badań wód powierzchniowych w zlewniach wybranych rzek. W wykonywano badania jakości wód w rzekach: Długa, Czarna, Rządza, Bug i Liwiec, Rynia, Boruczka, Cienka, Rów Magenta, Boruczanka, Czarna Struga.

Podsumowując wieloletnie badania można stwierdzić, że szczególnie mocno zanieczyszczone były wody zlewni rzeki Długiej (rów Magenta, rów w Zielonce przechodzący przez ul. Poniatowskiego w rejonie ul. Południowej oraz Rów D w Wołominie). W badanych wodach stwierdzono duże stężenia związków azotu i fosforu, będących składnikami biogennymi, oraz dużą wartość chemicznego zapotrzebowania na tlen i ogólnego węgla organicznego, co wskazuje na znaczne zanieczyszczenie wód tych ściekami pochodzącymi z sektora komunalno-bytowego jednocześnie niskimi przepływami wód w w/w rowach. Natomiast próbki wód pobrane z rzeki Długa (P1 i P3) charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością.

Lepszy był stan rzeki Rządzy i jej dopływu - Cienkiej, a także rzeki Czarnej, Liwca i Bugu. Badania prowadzone w punktach kontrolnych w ostatnich latach nie wykazały znacznych przekroczeń wartości granicznych dla dobrego stanu jakości wód.

Według podziału regionalnego zwykłych wód podziemnych Polski (B. Paczyński) obszar powiatu wołomińskiego znajduje się w obrębie regionu mazowieckiego, podregionie środkowo – mazowieckim (centralnym), w rejonie międzyrzecza Wisły i Narwi. Stopień złożoności układu hydrostrukturalnego charakteryzuje się występowaniem wielopiętrowego porowego systemu kenozoicznego i niżej położonego mezozoicznego systemu szczelinowego.

Na terenie powiatu występują dwa użytkowe piętra wodonośne:

- czwartorzędowe – z trzema poziomami wodonośnymi,
- trzeciorzędowe – z dwoma poziomami wodonośnymi: poziom mioceński i poziom oligoceński.

Duża część powiatu charakteryzuje się obecnością płytko występujących wód gruntowych oraz leżących na małej głębokości utworów nieprzepuszczalnych. Sprzyja to gromadzeniu się wód opadowych w strefie przypowierzchniowej gruntu. Płaski teren i małe spadki utrudniają odpływ wód opadowych, wspomagany przez liczne rowy melioracyjne.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne na terenie powiatu jest rzadko wykorzystywane. Wody podziemne trzeciorzędu występują w utworach miocenu i oligocenu.

Mioceński poziom wodonośny znajduje się na głębokości 100-160 m. wydajność studni wynosi ok. 40 m³/h, wody te wymagają prostego uzdatniania. Aktualnie nie jest prowadzona eksploatacja wód z tego poziomu.

Poziom oligoceński występuje na głębokości 170 – 216 m p.p.t. Charakteryzuje się zmienną miąższością od 6,0 m do 25,5 m. Wykształcony jest w postaci piasków drobno i średnioziarnistych z glaukonitem. Wody te odznaczają się wysoką jakością, ale nie są powszechnie użytkowane na terenie powiatu. Przewodność warstwy wodonośnej jest niska i nie przekracza 100 m³/24h. Wydajności potencjalne studni są bardzo różne i mogą wynosić od poniżej 1 m³/h do ponad 50 m³/h, średnio wynoszą 30 – 50 m³/h. Strefą aktywnej wymiany wód z utworów czwartorzędowych z wodami poziomu oligoceńskiego są okolice Tłuszcz, gdzie występują liczne okna hydrogeologiczne ułatwiające infiltrację młodszych wód. W okolicach Radzymina zwierciadło wody tego poziomu stabilizuje się na ok. 84 m n.p.m. Wody piętra trzeciorzędowego eksploatowane są w Tłuszczu otworem nr 24, w Wołominie – studnia nr 49 oraz w Zielonce (SUW ul. Wilsona).

Wody podziemne w trzeciorzędowych utworach mioceńskich i oligoceńskich są dobrze izolowane łałami plioceńskimi, co eliminuje zagrożenie czynnikami antropogenicznymi.

Na obszarze powiatu wołomińskiego dominuje czwartorzędowe piętro wodonośne, które jest związane ze skłonem Kotliny Warszawskiej. W obrębie utworów czwartorzędowych można stwierdzić występowanie trzech poziomów wodonośnych.

Pierwszy poziom wodonośny w utworach piaszczystych i piaszczysto – pylastych występuje na głębokości 0,5 - 7,0 m. Jest to poziom o zwierciadle swobodnym, zasilany bezpośrednio z opadów atmosferycznych, a okresowo, przy wylewach rzek, także przez wody powierzchniowe. Zwierciadło tego poziomu wykazuje generalnie wychylenie w kierunku północno – zachodnim, w kierunku dolin Wisły i Bugu. Na układ ten składa się drenujący charakter tych rzek, co daje lokalne spadki zwierciadła wód podziemnych w kierunku dolin rzecznych. Zasobność tego poziomu jest mała i ulega znacznym wahaniom. Głębokość do zwierciadła wody gruntowej podlega sezonowym i wieloletnim wahaniom. Na obszarach tarasów rzecznych w obrębie gminy brak systematycznych pomiarów tych wahań. Na zasadzie analogii z obszarami sąsiednimi o podobnej budowie można przyjąć, że nie przekraczają one 1,5 m. Głębokość do swobodnego zwierciadła wody gruntowej uwarunkowana jest ukształtowaniem powierzchni terenu. Najpłycej (często bezpośrednio na powierzchni) woda gruntowa występuje w obrębie obniżeń tarasów (starorzecza, niecki deflacyjne). Najgłębiej na obszarach zajętych przez wydmy.

Drugi poziom wodonośny charakteryzuje się zwierciadłem wody na głębokości 12 – 15 m w części zachodniej powiatu, a powyżej 20 m w części wschodniej. Poziom ten osiąga średnio 20 – 30 metrów miąższości, a maksymalne miąższości osadów piaszczystych dochodzą do 40-50 m. Poziom ten jest powszechnie wykorzystywany i ma największe znaczenie praktyczne. Warstwą wodonośną są zwykle piaski i piaski ze żwirem. Wydajności studni zazwyczaj nie przekraczają 60 m³/h, choć w trakcie próbnych pompowań uzyskiwano z pojedynczych otworów studziennych wydajności przekraczające 100 m³/h. Największy pobór wód z tego poziomu prowadzony jest w obrębie miast Tłuszcz i Wołomin, gdzie zinwentaryzowano po kilkanaście studni ujmujących omawiany poziom. W położonej obok Wołomina miejscowości Nowe Lipiny istnieje ujęcie wód podziemnych "Graniczna" o zatwierdzonych zasobach w wysokości 1150 m³/h. Wody podziemne występują przeważnie pod napięciem – lokalnie spływ wód odbywa się w kierunku doliny Wisły i Bugu.

Trzeci poziom wodonośny występuje na głębokości około 40 – 50 metrów i jest przykryty dobrze rozwiniętymi warstwami glin zwałowych i osadów wodnolodowcowych. Słabsza izolacja, na skutek wyerodowania osadów o słabej przepuszczalności, zaznacza się w strefie pomiędzy dolinami rzek, a w niektórych rejonach stwierdzono brak rozdzielenia poszczególnych poziomów przez utwory lodowcowe. W związku z tym utwory piaszczyste tworzą jeden dobrze rozwinięty poziom wodonośny o miąższości około 60 m.

Eksploracja wód podziemnych, najbardziej intensywna w miastach powiatu (Wołomin, Kobyłka, Zielonka, Marki, Żąbki i Tłuszcz) doprowadziła do rozwinięcia się lejów depresji o promieniach dochodzących do 1 km.

Powiat wołomiński leży w obrębie dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Część zachodnia i środkowa powiatu leży w zasięgu czwartorzędowego GZWP nr 222 - Dolina Środkowej Wisły, który jest usytuowany w środkowej części województwa mazowieckiego i został ukształtowany w osadach doliny Wisły. Część zbiornika położona na terenie powiatu wołomińskiego ustanowiona została jako Obszar Wysokiej Ochrony Wód (OWO). Wschodnia część powiatu leży w obrębie trzeciorzędowego GZWP nr 215A - Subniecka Warszawska, będącego zbiornikiem o charakterze porowym.

Do oceny zasobów wód podziemnych powiatu wykorzystano MZO - Moduł zasobów odnawialnych wód podziemnych, który wyraża średnią w wieloletniej ilości wód pochodzących z zasilania opadowego, odniesioną do powierzchni zlewni. Wartość MZO wyraża się w jednostce $\text{m}^3 \cdot \text{doba}^{-1} \cdot \text{km}^{-2}$.

Wyniki wskazują, iż wartość MZO w granicach powiatu wołomińskiego osiąga zakres wartości 100-150. Oznacza to, iż zasoby wód podziemnych powiatu są stosunkowo niskie.

Wody w utworach czwartorzędowych są nisko zmineralizowane, generalnie średniotwarde ($200\text{-}350\text{mg CaCO}_3/\text{dm}^3$), rzadko twarde ($350\text{-}550\text{ mg CaCO}_3/\text{dm}^3$), słodkie – o niskiej suchej pozostałości ($<500\text{ mg}/\text{dm}^3$). Na obszarach o zwiększonej antropopresji, w rejonie Tłuszcza i Wołomina, mogą występować wody o podwyższonej mineralizacji $500\text{-}700\text{ mg}/\text{dm}^3$. Wody podziemne charakteryzują się odczynem pH $6,7 - 7,3$, podwyższoną barwą $23 - 35\text{ Pt}/\text{dm}^3$, zawartością dużych ilości związków żelaza ($3,4 - 6,6\text{ mg}/\text{dm}^3$) zróżnicowana zawartością związków manganu od $0,2$ do $1,2\text{ mg}/\text{dm}^3$. Ze związków azotowych notuje się podwyższone stężenia N-NH₄.

Wody te należą przeważnie do II klasy jakości – średniej, wymagające prostego uzdatniania, ze względu na powszechną zawartość żelaza i manganu powyżej dopuszczalnej dla wód pitnych. Lokalnie (w części północno – zachodniej powiatu i w rejonie wsi Myszaźla) spotyka się wody charakteryzujące się dobrą i trwałą jakością o niskiej zawartości żelaza i manganu, należące do pierwszej klasy (klasa Ib i Ia) nie wymagające uzdatniania. Miejscami występują wody zaliczane do klasy III ze względu na ponadnormatywną zawartość żelaza, manganu i jonu amonowego. Tereny takie rozpoznane zostały w rejonie Wołomina, Starego Grabia (gm. Wołomin) i Łysobyk (gm. Tłuszcz). Pochodzenie tych zanieczyszczeń w przypadku dwóch wcześniej wymienionych rejonów ma raczej charakter naturalny, natomiast w przypadku Wołomina również charakter antropogeniczny. W rejonie Przykor (gmina Zabrodzie – sąsiadująca bezpośrednio z powiatem wołomińskim), występują wody podziemne zanieczyszczone jonami azotowymi.

Badania jakości śródlądowych wód podziemnych na terenie powiatu wołomińskiego prowadzone były przez Państwowy Instytut Geologiczny - PIB w ramach monitoringu krajowego - operacyjnego.

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. nr 143, poz. 896).

Stan wód podziemnych badany był w 2013 roku w dwóch punktach na terenie powiatu wołomińskiego:

- Kąty Czernickie, Gmina Strachówka - czwartorzędowe ujęcie wód, Nr JCWp 53
- Nowy Jadów, Gmina Jadów - czwartorzędowe ujęcie wód, Nr JCWp 53

Jakość wód podziemnych w otworze badawczym w Kątach Czernickich uległa poprawie – w 2005 roku zaliczono te wody do klasy II – zadowalającej jakości. W 2003 roku zakwalifikowano je do wód niezadowalającej jakości (IV klasa). Wody badane w ujęciach w Dręszewie i Wołominie zachowały swoją klasę III – wód o zadowalającej jakości. Tak jak w poprzednich latach, parametrem decydującym o klasie wód było żelazo. W poprzednich latach prowadzono badania na ujęciu w Wołominie oraz w Myszyńcu w Gminie Radzymin.

W punkcie Kąty Czernickie jakość wód podziemnych w latach 2008 - 2013 była zadowalająca. W punkcie Nowy Jadów również osiągnięto zadowalającą jakość wód.

4.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Powiat wołomiński przypisany jest do strefy mazowieckiej o kodzie PL1404. Jej powierzchnia wynosi 34 841 km² i jest zamieszkała przez 3 251,2 tys. osób.

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza za 2014 r. dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne w obrębie strefy mazowieckiej, do której przypisany jest powiat wołomiński, zidentyfikowano obszary przekroczenia standardów imisyjnych dla pyłu PM₁₀ i pyłu zawieszonego PM_{2,5} według kryteriów ochrony zdrowia. Wobec powyższego, strefa ta została zakwalifikowana do klasy C.

Dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe w wyniku rocznej oceny jakości powietrza za 2013 r. strefa mazowiecka otrzymała klasę C ze względu na przekroczenie poziomu docelowego dla benzo/a/pirenu w pyłe PM₁₀ według kryterium ochrony zdrowia. W związku z powyższym istnieje ustawowy wymóg opracowania Programu Ochrony Powietrza dla benzo/a/pirenu. Dla pozostałych zanieczyszczeń, dla których określone są poziomy docelowe (arsen, kadm, nikiel oznaczane w pyłe PM₁₀) normy były dotrzymane.

Dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania Programu Ochrony Powietrza, w wyniku rocznej oceny jakości powietrza za 2013 r. strefa mazowiecka otrzymała klasę D2 ze względu na przekroczenie poziomu dla ozonu według kryterium ochrony zdrowia oraz kryterium ochrony roślin.

Dla pozostałych zanieczyszczeń: dwutlenek siarki SO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ołów-Pb, arsen-As, kadm-Cd, nikiel-Ni, ozon-O₃ (poziom dopuszczalny) standardy imisyjne na terenie strefy mazowieckiej były dotrzymane.

Na większości stanowisk pomiarowych monitorujących poziomy stężeń pyłu PM₁₀ norma dobową została przekroczona. Na prawie wszystkich stacjach w stosunku do roku 2013 odnotowano wzrost liczby dni z przekroczeniem normy dobowej. Na większości stanowisk można zaobserwować wzrost stężeń w przypadku stężenia średniorocznego. Wyniki analiz i oszacowań WIOŚ w Warszawie wskazują, że 41% mieszkańców Mazowsza jest narażonych na zbyt dużą liczbę dni z przekroczeniem normy pyłu PM₁₀, a 2% na zbyt wysokie stężenie średnioroczne. Na terenie powiatu wołomińskiego normy były przekroczone w gminach: Wołomin, Zielonka, Ząbki i Marki.

Na wszystkich stanowiskach pomiarowych norma stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu została przekroczona kilkakrotnie. Modelowanie matematyczne pokazuje, że problem ten dotyczy głównie miast i miasteczek, a obszary mniej zurbanizowane nie są narażone na przekroczenia. W porównaniu do 2013 roku można zauważyć pogorszenie. Wyniki analiz i oszacowań WIOŚ w Warszawie wskazują, że 61% mieszkańców województwa jest narażonych na zbyt wysokie stężenie B(a)P. Na terenie powiatu wołomińskiego normy były przekroczone w miastach w pasie miast: Wołomin, Kobyłka, Ząbki i Marki.

Poziomy celu długoterminowego dla ozonu według kryterium ochrony zdrowia oraz według kryterium ochrony roślin były przekroczone, stąd należy dążyć, aby osiągnąć do 2020 roku wartości kryterialne dla ozonu, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 września 2012 r. *w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu*. Wyniki analiz i oszacowań WIOŚ w Warszawie wskazują, że zagrożonych jest 100% mieszkańców Mazowsza.

Poziom dopuszczalny i docelowy dla pyłu PM_{2,5} został przekroczony we wszystkich strefach. Wyniki analiz i oszacowań WIOŚ w Warszawie wskazują, że ok. 8% osób w województwie jest narażonych na przekroczenia poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji,

a 13% na przekroczenia poziomu docelowego. Na terenie powiatu wołomińskiego normy były przekroczone w miastach: Wołomin, Żąbki i Marki.

Analiza otrzymanych poziomów stężeń zanieczyszczeń monitorowanych w 2014 r. wskazuje na ścisłą zależność zmierzonych stężeń od warunków pogodowych. Zima spowodowała wysoką emisję zanieczyszczeń, pochodzących ze spalania paliw na cele grzewcze, co bezpośrednio przełożyło się na wysoki poziom emisji tych zanieczyszczeń, szczególnie w obszarach, gdzie dominująca jest powierzchniowa emisja indywidualna. Powodem tego jest najprawdopodobniej dogrzewanie się przez mieszkańców w okresach cieplejszych paliwami stałymi (jak węgiel i drewno) oraz spalaniem odpadów zamiast ogrzewania gazem.

Prowadzone pomiary stężeń substancji na stacjach monitoringowych nie wykazują wyraźnej tendencji zmniejszania się poziomów stężeń tych substancji, dla których zostały sporządzone Programy Ochrony Powietrza. Odnotowane wyższe stężenia należy łączyć raczej z panującymi warunkami meteorologicznymi, w tym z występowaniem cisz atmosferycznych oraz zwiększoną emisją z ogrzewania indywidualnego.

Wyniki analiz i oszacowań WIOŚ w Warszawie wskazują, że w województwie mazowieckim podstawową przyczyną przekroczeń pyłów PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)pirenu jest emisja powierzchniowa (emisja związana z ogrzewaniem mieszkań w sektorze komunalno-bytowym). Całkowita emisja PM₁₀ z domów ogrzewanych indywidualnie na obszarze województwa mazowieckiego była w 2013 r. 15 razy większa niż całkowita masa PM₁₀ wyemitowanego w tym czasie przez przemysł. Duży jest napływ zanieczyszczeń spoza województwa (w którym przeważa emisja związana z ogrzewaniem mieszkań w sektorze komunalno-bytowym). Znaczący udział ma także emisja liniowa (emisja związana z ruchem pojazdów i spalaniem paliw). Wpływ emisji punktowej pochodzącej np. z elektrociepłowni to zaledwie kilka procent udziału w ogólnym bilansie zanieczyszczeń.

4.4. POWIERZCHNIA TERENU (GLEBY, GRUNTY)

Gleby występujące na terenie powiatu wołomińskiego w przewadze wytworzyły się z piasków, glin żwałowych oraz piasków gliniastych. Przeważają w związku z tym gleby typu bielcowego i psudobielcowego, gleby brunatne oraz podrzędnie czarne ziemie zdegradowane. Często występują rdzawe i brunatne bielice na pyłach, piaskach i żwirach np. w okolicach Tłuszcza i Jadowa. Jedynie w obniżeniach terenu, w dolinach rzek i cieków wodnych występują gleby torfowe, mułowe i glejowe oraz mady brunatne i właściwe.

W dolinach rzecznych i w okolicy łąk Radzymańskich występują gleby organiczno – mineralne, mułowe, murszowe i torfowe. Odczyn gleb jest przeważnie kwaśny i bardzo kwaśny.

Pod względem bonitacyjnym przeważają gleby słabe, głównie piąta klasa, rzadziej czwarta, a na jałowych piaskach – szósta, praktycznie nadająca się tylko pod zalesienie. Najwięcej gleb jest w klasach bonitacyjnych V i VI (81%). W tabeli poniżej przedstawiono klasyfikację bonitacyjną dla gleb powiatu wołomińskiego.

Analiza wykazała dominację na terenie powiatu mało wartościowych gleb mineralnych właściwych. Zawartość próchnicy wynosi najczęściej 1 -10%. Wyjątek stanowią doliny rzek i tereny podmokłych łąk, gdzie występują gleby mineralno organiczne i organiczne. Na terenie powiatu retencja wody potencjalnie dostępnej dla roślin jest przeważnie mała, do średniej. Rzeczywisty zapas wody w glebach jest niski lub niedostateczny, jedynie na niewielkich obszarach określono go jako dostateczny. Obszar powiatu jest narażony na tzw. suszę glebową. W perspektywie zmian klimatu i pogłębienia ujemnych bilansów wodnych w sezonie wegetacyjnym, należy przewidywać dalsze

wyłączanie z produkcji rolniczej znacznych obszarów gleb lekkich. Większość użytków rolnych charakteryzuje się kwaśnym i bardzo kwaśnym odczynem gleby. Kwasowość, ważny wskaźnik degradacji gleb uprawnych powodowana jest głównie przez naturalne czynniki klimatyczno-glebowe oraz przez niewłaściwe nawożenie mineralne.

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB w Puławach prowadzi monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce. Na terenie powiatu nie ma punktu pomiarowego monitoringu chemizmu gleb. Najbliższy punkt znajduje się w Długiej Szlacheckiej w gminie Halinów, powiat miński. W 2010 r. prowadzono serie badań i w pobranej tam próbce gleby oznaczono: właściwości podstawowe, skład jonowy kompleksu sorpcyjnego gleby i całkowitą zawartość składników mineralnych. Uzyskane wyniki pozwoliły zakwalifikować pobraną próbę jako glebę o naturalnej zawartości metali ciężkich. Próbką pobranej gleby VI klasy bonitacyjnej miała odczyn pH 5,9 i zawartość próchnicy 1,69%. Gleba charakteryzowała się niską zawartością elementów Cd, Cu, Ni, Pb i Zn. Zawartość wielocyklicznych węglowodorów aromatycznych i siarki siarczanowej klasyfikuje ją do gleb nie zanieczyszczonych.

Na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego wykonane zostały w 2006 roku badania gleb, których graficzne odwzorowanie przedstawiono na rysunku 57. Wynika z nich, że spośród przebadanych próbek gleb w 12 przypadkach występują gleby słabo zanieczyszczone metalami ciężkimi, a w pozostałych pobranych próbkach (rozłożonych na terenie całego obszaru powiatu) stwierdzono naturalną zawartość metali ciężkich w glebach - są to gleby niezanieczyszczone.

4.5. ZASOBY KOPALIN

Na terenie powiatu wołomińskiego występują pospolite surowce mineralne tj.:

- piaski i żwiry (gminy Klembów i Poświętne),
- piaski kwarcowe (gminy Dąbrówka, Radzymin, Wołomin i Klembów),
- surowce ilaste ceramiki budowlanej (gminy Kobyłka, Marki, Dąbrówka, Radzymin i Zielonka,)
- surowce szklarskie (gmina Wołomin).

Na obszarze powiatu wołomińskiego, według stanu na 31.12.2013 r. udokumentowanych było 71 złóż w tym:

- 9 złóż – piasków i żwirów,
- 2 złoża - piasków kwarcowych,
- 59 złóż – surowców ilastych ceramiki budowlanej,
- 1 złożo - surowców szklarskich.

Na terenie powiatu przeważają złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej o powierzchni powyżej 1ha, najczęściej mają powierzchnię 3 – 4 ha. Złoża te zlokalizowane są głównie na gruntach prywatnych i na ogół są przez tych właścicieli eksploatowane. Złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej występują w zachodniej części powiatu, głównie w okolicach Radzimina, Marek, Kobyłki i Zielonki. Do największych obszarowo złóż surowców ilastych należą: Słupno - Wawrzynów (60,19 ha), Radzymin (40,49 ha) oraz Różewo – Marianów (22,61 ha), Zielonka (21,10 ha). W latach ubiegłych na terenie występowania tych złóż powstawały liczne cegielnie, dziś już w większości zamknięte. Surowiec ten był i jest eksploatowany odkrywkowo. W krajobrazie poeksploatacyjnym pozostały liczne głębokie wykopy i strawy, powstałe po zalaniu tych miejsc wydobycia.

Na terenie powiatu wołomińskiego udokumentowanych jest 9 złóż piasku i żwiru. Surowiec ten

wykorzystywany jest głównie do zaspokajania własnych potrzeb mieszkańców, właścicieli działek oraz w budownictwie i drogownictwie. Złóża piasków i żwirów udokumentowane zostały w okolicach Kobyłki, Marek i Radzymina. Dość duże pokłady pisaków nieudokumentowanych są w okolicach gmin Tłuszcz, Klembów i Dąbrówka.

Według stanu na 30.04.2015 r. Marszałek Województwa Mazowieckiego udzielił 9 koncesji eksploatacyjnych dla złóż piasków i żwirów oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej. Starosta Wołomiński udzielił 8 koncesji na wydobycie, w tym 7 koncesji na wydobycie surowców ilastych, a 1 na wydobycie piasków.

Dodatkowo na omawianym obszarze aktualnie obowiązuje jedna koncesja na poszukiwane i rozpoznawanie złóż węglowodorów – gazu ziemnego o nazwie Wołomin. Udzielona została przez Ministra Środowiska na rzecz ExxonMobil Poland sp. z o.o., a następnie przeniesiona na rzecz Orlen Upsteream Sp. z o.o.

4.6. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU (WARIANT ZEROWY)

Oceny potencjalnych zmian w środowisku w przypadku braku realizacji projektu Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do 2023 dokonano analizując cele i kierunki działań dokumentu, z uwzględnieniem stanu środowiska na terenie powiatu wołomińskiego i zdiagnozowanych problemów środowiskowych.

W wyniku braku realizacji *Programu ochrony środowiska* nie zostaną zrealizowane wyznaczone zadania operacyjne, a tym samym nie zostaną spełnione wytyczone cele i kierunki działań. Formuła wizji zawartej w *Programie* wiąże rozwój gospodarczy i społeczny z ochroną środowiska i poszanowaniem zasobów, co jest cechą charakterystyczną zrównoważonego rozwoju. W efekcie skutkowałoby to brakiem poprawy jakości życia mieszkańców i jakości środowiska.

Należy podkreślić, że spośród wyznaczonych w *Programie* zadań jedynie część ma charakter inwestycyjny (inwestycje "twarde"). Większość zadań ma charakter pozainwestycyjny, w związku z tym nie ma bezpośredniego wpływu na środowisko. Są to zadania o charakterze planistycznym, koncepcyjnym, organizacyjnym, doradczym, itp.

Brak realizacji poszczególnych inwestycji oraz zaniechanie działań w wyznaczonych obszarach będzie miał różny wpływ na środowisko.

Brak realizacji *Programu* skutkował będzie:

- brakiem organizacji działających na rzecz rozwoju zrównoważonego przemysłu, co może doprowadzić do lokowania na terenie powiatu inwestycji uciążliwych dla środowiska,
- gorszą i mniej przemyślaną - pod wpływem na zasoby i stan środowiska - lokalizacją przyszłych inwestycji, co wynikać będzie z braku koordynacji prowadzonych działań,
- żywiołowym, niekontrolowanym rozwojem niektórych branż gospodarki, niedostosowanych do warunków środowiskowych powiatu,
- dalszym rozdrabnianiem gruntów rolnych, a co za tym idzie - mniejszą efektywnością i zwiększonym oddziaływaniem na środowisko działalności rolniczej i gospodarki leśnej,
- zaniechanie działań modernizacyjnych w istniejących zakładach, co ograniczy inwestycje służące ochronie środowiska podczas procesu produkcyjnego,
- niekontrolowaną urbanizacją powiatu, w tym terenów o wysokich wartościach przyrodniczych, co spowodować może ubytek lub degradację walorów terenów cennych przyrodniczo,

- podobne zmiany spowoduje również odizolowanie przestrzenne obszarów cennych przyrodniczo,
- fragmentaryzacją korytarzy ekologicznych (które umożliwiają swobodny przepływ gatunków pomiędzy węzłami ekologicznymi),
- zwiększeniem stężenia dwutlenku azotu, pyłów i węglowodorów aromatycznych, w tym przede wszystkim benzo(a)pirenu, a tym samym pogorszenie jakości powietrza w wyniku braku realizacji zadań związanych z ograniczeniem emisji ze źródeł komunikacyjnych,
- pogorszeniem się klimatu akustycznego wskutek braku działań w zakresie jego ograniczania,
- pogorszeniem się warunków komunikacyjnych na terenie powiatu, co wiązać się będzie ze zwiększoną emisją zanieczyszczeń w wyniku utraty płynności ruchu.
- większym narażeniem na skutki katastrofa naturalnych i awarii, co z kolei zagrażać będzie środowisku i mieszkańcom (np. pożary, powodzie, huragany, itp.),
- pogorszeniem stanu zdrowia mieszkańców i skróceniem czasu życia, związanymi ze stanem środowiska,
- podwyższeniem emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych poprzez brak inwestycji w dziedzinie stosowania ekologicznych i alternatywnych źródeł energii,
- pogorszeniem jakości powietrza atmosferycznego, co wpłynie jednocześnie negatywnie na inne elementy środowiska (w tym zasoby przyrody - np. lasy), a także na zdrowie ludzi,
- wzmożonym zapotrzebowaniem na energię elektryczną i ciepłą, co w efekcie pogorszy jakość powietrza w wyniku nieograniczenia niskiej emisji,
- niekorzystnymi zmianami jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- brakiem kontroli nad stanem wód,
- negatywnymi przekształceniami stosunków wodnych w wyniku niekontrolowanego poboru i braku działań związanych z racjonalizacją zużycia wody, w tym edukacją ekologiczną,
- powstawaniem dużej ilości awarii i wycieków infrastruktury wodno-ściekowej, a tym samym marnotrawstwem wód, w wyniku braku działań w zakresie konserwacji i modernizacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- zanieczyszczeniem i utratą wartości gleb w wyniku braku działań w zakresie ich ochrony,
- natężeniem negatywnych zachowań mieszkańców powiatu, które mogą wpłynąć na stan środowiska, np. zaśmiecanie lasów, dewastacja przyrody, wylanie ścieków w miejsca do tego nieprzeznaczone, nielegalne składowanie odpadów, itp.
- słabo rozwiniętą bazą i infrastrukturą turystyczną - rekreacyjną, co spowoduje niewłaściwe korzystanie z obszarów leśnych i przyrodniczo cennych (np. biwakowanie w niewłaściwych miejscach, turystyka poza wyznaczonymi szlakami),
- wzrostem ilości pojazdów poruszających się po drogach, a z drugiej strony zagrożeniem dla bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez brak inwestycji w ścieżki rowerowe i ciągi piesze.

Wariant nie podejmowania realizacji zamierzeń *Programu* nie jest wskazany nie tylko ze względów ochrony zdrowia ludzi i środowiska, ale również z powodów gospodarczych tj. konieczności zachowania konkurencyjności regionu wobec innych obszarów i atrakcyjności regionalnej oferty na rynku krajowym.

Podsumowując, odstąpienie od realizacji zawartych w dokumencie rozwiązań nie jest zalecane. Korzyści związane z realizacją *Programu ochrony środowiska* przewyższą ewentualne negatywne skutki realizowanych zadań.

Przewiduje się, iż brak realizacji projektu *Programu* przyniesie przede wszystkim negatywne zmiany w odniesieniu do aktualnego stanu środowiska. Natomiast potencjalne negatywne oddziaływania, jakie mogą wynikać z realizacji zamierzeń inwestycyjnych zidentyfikowanych w ramach kierunków działań, określonych w projekcie *Programu*, zostaną wyeliminowane na etapie realizacji, poprzez zastosowanie rozwiązań minimalizujących i ograniczających negatywny wpływ na środowisko.

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW CHRONIONYCH

Poniżej przedstawiono poszczególne problemy ochrony środowiska zdiagnozowane na terenie powiatu wołomińskiego, pogrupowane według wydzielonych komponentów oraz rodzajów presji.

Przyroda i krajobraz, w tym lasy

- niski wskaźnik terenów zieleni urządzonej na jednego mieszkańca, brak nowych terenów zielonych, szczególnie w obszarach nowej zabudowy,
- nierównomierne rozmieszczenie obszarów zieleni urządzonej, przez co dostęp do terenów przyrodniczo cennych jest niejednakowy dla wszystkich mieszkańców powiatu,
- dewastacja zieleni, zaśmiecanie, niszczenie wyposażenia terenów rekreacyjnych, obiektów małej architektury, niszczenie i wykradanie roślin,
- presja zabudowy leżącej w bezpośrednim sąsiedztwie terenów cennych przyrodniczo, prowadząca do przerywania powiązań przyrodniczych i ich izolacji, a tym samym do obniżenia ich odporności biologicznej. Stwarza to także konflikty z mieszkańcami terenów przyległych (np. żądania usuwania drzew rosnących przy granicy działek, realizacja ogrodzeń prywatnych działek, co często prowadzi do ograniczenia roli korytarzy ekologicznych),
- występowanie procesu synantropizacji na terenach wartościowych przyrodniczo, zastępowanie istniejącej roślinności półnaturalnej roślinnością zbiorowisk zastępczych,
- wycinanie drzew na terenach zurbanizowanych i wymiana ich na owocowe i ozdobne,
- długoletnie stosowanie środków chemicznych (soli) do zwalczania śliskości na placach i ulicach,
- zachwianie stosunków wodnych, wpływające na stan zasobów przyrody,
- choroby i szkodniki drzew, spadek powierzchni gruntów leśnych,
- spadek liczby obiektów ochrony przyrody,
- brak akceptacji społecznej dla tworzenia nowych form ochrony przyrody (obawa przed ograniczeniami wynikającymi z ustanowienia takich form - utrudnienia w przyszłym zagospodarowaniu terenu),
- monokultury sosnowe, szczególnie na terenach lasów prywatnych,
- nierównomierna struktura lasów – występowanie wielu małych kompleksów leśnych będących w rękach prywatnych, dominacja lasów o strukturze jednopiętrowej,
- nadmierna penetracja lasów przez człowieka, połączona z brakiem poszanowania wartości przyrodniczych (zapraszanie pożarów, zanieczyszczanie lasów odpadami, wydeptywanie ściółki, runa leśnego i samosiewów, płoszenie zwierzyny),
- okresowe anomalie klimatyczne (ciepłe zimy, huraganowe wiatry, deficyt opadów atmosferycznych, śnieg, grad, okiść, gołoledź, itp),
- brak środków na nowe inwestycje proekologiczne, a środki budżetowe gmin przeznaczają się najczęściej na bieżącą pielęgnację istniejących terenów i obiektów zieleni.

Wody powierzchniowe i podziemne

Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu wołomińskiego można podzielić na dwa typy: zmiany jakościowe i ilościowe.

Największe zagrożenie dla wód stanowią:

- charakter zagospodarowania terenu - wysoki stopień urbanizacji w miastach (tereny gęstej zabudowy mieszkaniowej),
- działalność przemysłowa,
- szlaki komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu, parkingi (zanieczyszczenia ropopochodne, środki likwidujące śliskość),
- stacje i magazyny paliw,
- braki w infrastrukturze odprowadzającej i oczyszczającej wody opadowe,
- składowiska odpadów, także nieczynne,
- oczyszczalnie ścieków i zrzuty ścieków,
- brak uregulowanej gospodarki ściekowej (brak sieci kanalizacyjnej na części obszaru powiatu oraz nieszczelne zbiorniki bezodpływowe - szamba),
- gazy i pyły, dostające się z opadami atmosferycznymi do gruntu i wód podziemnych,
- wypalanie traw i ściernisk, które jest przyczyną powstawania rakotwórczych związków WWA i ich migracji do wód podziemnych,
- niesprawnie działające systemy urządzeń melioracyjnych,
- niski stopień retencjonowania wód,
- zagrożenie suszą - atmosferyczną, rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną,
- zwiększenie zużycia wody w sektorze komunalnym i przemysłowym,

Powierzchnia terenu - gleby i grunty

Czynniki wpływające w największym stopniu na stan powierzchni terenu, w tym gleb, to:

- zanieczyszczenia chemiczne, szczególnie metalami ciężkimi. Główne źródła zanieczyszczenia to: emisja z zakładów przemysłowych, emisja z niskich źródeł spalania, szlaki komunikacji samochodowej, opady zawierające zanieczyszczenia, wylewy rzek, składowiska odpadów. Zanieczyszczenia wnoszone są do ziemi także z opadami atmosferycznymi. Są to głównie związki azotu, siarczany, sól, potas, kadm, miedź, ołów, żelazo, chrom i jony wodorowe,
- zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego. Chemiczna degradacja gleb następuje poprzez niewłaściwie stosowane nawozy (zły dobór środków i niewłaściwe dawki). Wpływ na gleby ma stosowanie środków chemicznej ochrony roślin. Degradacje gleb powoduje niewłaściwa uprawa ziemi,
- zmiany stosunków wodnych i przekształcenia hydrologiczne. Do degradacji gleb, głównie organicznych przyczyniają się również niewłaściwie prowadzone melioracje,
- zanieczyszczenia związane ze składowaniem odpadów, w tym "dzikie" wysypiska.,
- zmiana sposobu użytkowania gruntów - corocznie część gruntów jest wyłączana z użytkowania pod różne inwestycje. W obszarach zurbanizowanych i uprzemysłowionych degradacja gleb wynika z przekształceń mechanicznych poprzez zabudowę, utwardzenie i ubicie podłoża, zdjęcie pokrywy glebowej lub jej wymieszanie z elementami obcymi (np. gruzem budowlanym) oraz w wyniku formowania wykopów, nasypów i niwelacji,
- wypadki związane z transportem substancji niebezpiecznych (podczas kolizji drogowych). Zasięg ich oddziaływania jest ograniczony do pasa drogi,
- nadmierne zakwaszenie gleb (naturalne, ale potęgowane przez zmiany klimatyczne).
- trwałe przekształcenia powierzchni terenu i zniekształcenia krajobrazu poprzez eksploatację surowców mineralnych,
- w przypadku eksploatacji form wypukłych (wydm, ozów, wzgórz morenowych) - trwałe zniszczenie tych form i eliminacja niektórych rzadkich gatunków roślin i zwierząt,
- przekształcenia powierzchni terenu, np. niwelacja prowadzi do odsłonięcia niekiedy pierwszego poziomu wód gruntowych i zwiększeniu jego podatności na zanieczyszczenia, oraz osuszeniu terenów przyległych,

- pozostawianie wyrobisk poeksploatacyjnych bez uporządkowania i rekultywacji i dopuszczeniu do nielegalnego gromadzenia odpadów,
- nielegalna eksploatacja kopalin.

Bezpieczeństwo środowiskowe

- występowanie katastrof naturalnych - suszy, powodzi i silnych wiatrów, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców oraz ich mienia,
- brak parkingów dla pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- brak obwodnic części miast.

Powietrze atmosferyczne

Na jakość powietrza atmosferycznego na terenie powiatu wołomińskiego mają wpływ:

- źródła energetyczne – charakteryzujące się dużą wysokością emitorów, z czym związany jest transport zanieczyszczeń na znaczne odległości (emisja pyłu, tlenków siarki, tlenków azotu, tlenków węgla),
- źródła przemysłowe - zanieczyszczenia gazowe i pyłowe jak dla źródeł energetycznych oraz związki organiczne (lotne i stałe), związki nieorganiczne (związki fluoru, siarki), metale ciężkie, substancje specyficzne,
- źródła komunalno-bytowe – (głównie paleniska domowe) mające niekorzystny wpływ na lokalny stan jakości powietrza, związane z brakiem urządzeń oczyszczających oraz niewielką wysokością emitorów (zanieczyszczenia gazowe i pyłowe jak dla źródeł energetycznych oraz węglowodory i sadza),
- brak dobrze rozwiniętej sieci centralnego ogrzewania,
- spalanie w domowych piecach odpadów, w tym tworzyw sztucznych, gumy i tekstyliów,
- źródła transportowe – emisja następuje na niewielkiej wysokości, co sprawia, że posiadają one znaczący wpływ na zagrożenia lokalne. Skład (węglowodory, tlenek węgla, pyły, związki ołowiu, tlenki azotu, tlenki siarki) oraz ilość emitowanych zanieczyszczeń zależą między innymi od stanu technicznego pojazdów, prędkości i płynności ruchu,
- źródła alochtoniczne - napływające spoza terenu powiatu, zgodnie z dominującym kierunkiem wiatru,
- zwiększenie zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych,
- niewielkie wykorzystanie potencjalnych możliwości w zakresie odnawialnych źródeł energii (w dalszym ciągu decydują tutaj czynniki ekonomiczne, a montaż urządzeń pozwalających korzystać z energii odnawialnej jest dość kosztowny),

Klimat akustyczny

Do głównych źródeł hałasu kształtujących klimat akustyczny na terenie powiatu należą:

- wzrost zagrożenia hałasem komunikacyjnym,
- słaba jakość części dróg,
- brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych w centrach miast,
- hałas generowany przez obiekty publiczne: bary, tereny zabaw, dyskoteki,
- hałas generowany przez tereny budowy,
- Brak rozwiązań komunikacyjnych alternatywnych (np. strefa "Centrum", strefy parkowania dla TIR poza obszarami zabudowanymi, stref osiedlowe, komunikacja rowerowa, podziemne parkingi, obiekty "parkuj i jedź", itp.).

Zagospodarowanie przestrzenne

- żywiłowe procesy urbanizacyjne (brak oszczędnego i zrównoważonego gospodarowania terenami otwartymi - nadmierna podaż gruntów na funkcje mieszkaniowe i usługowe, brak uwzględniania celów rekreacyjno-turystycznych, ochrony przyrody i krajobrazu; nieracjonalne zajmowanie terenów otwartych pod inwestycje,
- istniejąca zabudowa na terenach zalewowych i zagrożonych podtopieniami, a także brak uwzględnienia zakazu zainwestowania tych terenów w tworzonych dokumentach planistycznych
- przerywanie lub brak odbudowy ciągłości korytarzy ekologicznych,
- nierównomierny rozwój obszarów miejskich i wiejskich powiatu,
- brak równomierności i wysycenia w urządzenia liniowe i punktowe,
- kolizje urbanistyczne i brak zachowania prawidłowych wzorców urbanistycznych,
- brak rewitalizacji obszarów postindustrialnych i zabytkowych,
- zachwiany układ komunikacyjny (brak głównych arterii komunikacyjnych)
- brak rozwiązań proekologicznych, zmniejszających presję na tereny cenne przyrodniczo, (rozwiązań komunikacji alternatywnej)
- reklamy i szyldy szpecące krajobraz.

Poniżej przedstawiono wyniki analizy SWOT - metody analitycznej stosowanej w obszarach planowania strategicznego. Posłużyła ona do uporządkowania informacji zebranych m.in. w wyniku dokonanej analizy stanu aktualnego środowiska naturalnego powiatu wołomińskiego. W trakcie analizy SWOT wskazano mocne i słabe strony powiatu oraz szanse i zagrożenia, rozpatrując je pod kątem ochrony środowiska.

Tabela 4. Analiza SWOT w obszarze środowiska dla powiatu wołomińskiego

Zasoby przyrody	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie wschodniej części powiatu poza obszarem silnej presji związanej z działalnością przemysłową 2. Objęcie ochroną prawną dużej części powiatu, w postaci różnorodnych form ochrony 3. Duża powierzchnia lasów, zajmujących blisko 1/3 powierzchni powiatu 4. Atrakcyjne krajobrazowo tereny o randze regionalnej, duże zróżnicowanie geograficzne i krajobrazowe 5. Ciąg powiązań przyrodniczych dolin rzecznych o funkcji korytarzy ekologicznych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nierównomierne rozmieszczenie obszarów przyrodniczo cennych, przez co dostęp do terenów przyrodniczo cennych jest niejednakowy dla wszystkich mieszkańców powiatu 2. Niekorzystna struktura własnościowa i wiekowa lasów (ponad połowa terenów leśnych stanowi własność prywatną) 3. Niski wskaźnik terenów zieleni urządzonej na jednego mieszkańca, brak nowych terenów zielonych, szczególnie w obszarach nowej zabudowy 4. Presja zabudowy leżącej w bezpośrednim sąsiedztwie terenów cennych przyrodniczo, prowadząca do przerywania powiązań przyrodniczych i ich izolacji, a tym samym do obniżenia ich odporności biologicznej 5. Zachwianie stosunków wodnych, wpływające na stan zasobów przyrody, występujące susze
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. System prawny uwzględniający różnorodne aspekty ochrony środowiska 2. Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie 3. Zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiany klimatu i spowodowane tym niekorzystne dla środowiska i ludzi efekty (m.in. coraz częstsze występowanie suszy, zagrożenia katastrofalnymi zjawiskami pogodowymi) 2. Pożary lasów 3. Pogarszająca się jakość powietrza

4. Gospodarka i ochrona lasów prowadzonych przez Nadleśnictwa	atmosferycznego
5. Ponadlokalne programy zwiększania lesistości i ochrony zasobów przyrody	4. Niskie nakłady na ochronę i rozwój zasobów przyrody, w tym terenów zieleni urządzonej 5. Liberalizacja przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym i prawa budowlanego
Klimat i powietrze	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
1. Małe oddziaływanie ze strony przemysłu we wschodniej części powiatu 2. Oczyszczanie dróg i terenu, zmniejszające pylenie do atmosfery 3. Modernizacja źródeł ciepła 4. Rozbudowa sieci gazowej i zamiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne 5. Termomodernizacja budynków	1. Niska emisja spowodowana dużą ilością indywidualnych źródeł ciepła opalanych węglem, spalanie odpadów w paleniskach domowych 2. Niewielkie wykorzystanie potencjalnych możliwości w zakresie odnawialnych źródeł energii 3. Wzrost liczby samochodów i natężenia ruchu drogowego 4. Brak centralnej sieci ciepłej na terenach intensywnej zabudowy 5. Niewielkie objęcie części gmin siecią gazową
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
1. Przechodzenie na paliwa ekologiczne: gaz, paliwa odnawialne (biopaliwa), a także wzrost świadomości społecznej w zakresie korzystania z odnawialnych źródeł energii 2. Wzrost roli środków transportu przyjaznych środowisku: rower (krótki dystanse) i transport zbiorowy (długie dystanse) 3. Zobowiązania wynikające z przepisów prawa w dziedzinie kształtowania i ochrony środowiska naturalnego (np. ustawa „antysmogowa”) 4. Możliwość dofinansowania inwestycji w zakresie ochrony powietrza ze źródeł zewnętrznych 5. Realizacja wojewódzkich Programów Ochrony Powietrza	1. Allochtoniczne źródła zanieczyszczenia powietrza 2. Wzrost liczby samochodów i natężenia ruchu drogowego 3. Brak funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy jakości powietrza atmosferycznego 4. Pogarszająca się kondycja ekonomiczna społeczeństwa, powodująca brak inwestycji w modernizację źródeł ciepła i wykorzystanie paliwa gorszej jakości 5. Zwiększenie zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Klimat akustyczny	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
1. Brak uciążliwego dla środowiska przemysłu we wschodniej części powiatu 2. Nowe inwestycje mające na celu ograniczenie hałasu (np. obwodnice, ekrany akustyczne, zieleń izolacyjna) 3. Zieleń izolacyjna wzdłuż ciągów komunikacyjnych 4. Dobry klimat akustyczny na większości terenu powiatu, szczególnie położonych poza głównymi szlakami komunikacyjnymi 5. Inwestycje w budownictwie ograniczające przenikanie hałasu do wnętrza mieszkań	1. Wzrost liczby samochodów i natężenia ruchu drogowego, notoryczne "korkowanie" niektórych dróg (głównie S8, DK 50, drogi wojewódzkie) 2. Słaba jakość części dróg, szczególnie gminnych 3. Brak ścieżek rowerowych i chodników w części dróg i ulic 4. Słabo rozbudowany i niedostosowany do potrzeb system komunikacji zbiorowej we wschodniej części powiatu 5. Hałas generowany przez tereny budowy
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
1. Systematyczna poprawa stanu technicznego nawierzchni drogowych, doskonalenie systemu komunikacyjnego poprzez budowę nowych odcinków dróg, w tym obwodnic 2. Udoskonalanie pojazdów mechanicznych pod	1. Brak funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego 2. Brak możliwości uruchomienia transportu szynowego w pozostałej części powiatu, poza istniejącymi liniami kolejowymi

<p>kątem ograniczania ich wpływu na środowisko</p> <p>3. Modernizacja zakładów przemysłowych pod kątem zmniejszenia uciążliwości hałasowych</p> <p>4. Zobowiązania wynikające z przepisów prawa w dziedzinie kształtowania i ochrony środowiska naturalnego</p>	<p>3. Zwiększanie się udziału pojazdów ciężkich w ruchu</p>
Pola elektromagnetyczne	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<p>1. Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych prowadzony przez WIOS i inwestorów</p> <p>2. Utrzymujące się poniżej normy natężenie pól elektromagnetycznych</p>	<p>1. Wzrastająca liczna rozproszonych źródeł promieniowania elektromagnetycznego</p> <p>2. Wzrastająca ilość anten telefonii komórkowej</p>
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<p>1. Zobowiązania wynikające z przepisów prawa w dziedzinie kształtowania i ochrony środowiska naturalnego</p>	<p>1. Brak pełnej wiedzy o skutkach długotrwałego oddziaływania pól elektromagnetycznych w środowisku</p>
Zasoby i jakość wód	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<p>1. Dobrze rozwinięta sieć hydrograficzna</p> <p>2. Wzrastający stopień zwodociągowania i skanalizowania powiatu</p> <p>3. Monitoring wód powierzchniowych prowadzony przez WIOŚ</p> <p>4. Kontrola nad wodami przeznaczonymi do picia przez Sanepid</p>	<p>1. Niesatysfakcjonujący stan wód powierzchniowych</p> <p>2. Niewystarczający wskaźnik skanalizowania w stosunku do zwodociągowania</p> <p>3. Braki w infrastrukturze odprowadzającej i oczyszczającej wody opadowe</p> <p>4. Zagrożenie powodziowe części powiatu</p> <p>5. Nierówności przestrzenne w rozwoju infrastruktury wodno - kanalizacyjnej</p>
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<p>1. Dostępność programów zewnętrznych finansujących inwestycje z zakresu ochrony jakości wód</p> <p>2. Zwiększająca się aktywność samorządów terytorialnych i instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych w ochronie środowiska</p> <p>3. Zobowiązania wynikające z przepisów prawa w dziedzinie kształtowania i ochrony środowiska naturalnego</p>	<p>1. Ponadlokalne zanieczyszczenia wód powierzchniowych</p> <p>2. Brak środków finansowych na inwestycje w zakresie ochrony wód</p> <p>3. Zmiany stosunków wodnych wywołane globalnymi zmianami klimatycznymi</p> <p>4. Występowanie suszy hydrologicznej</p>
Zasoby geologiczne	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<p>1. Uwzględnianie zasobów geologicznych w planowaniu przestrzennym</p>	<p>1. Sporadyczne przypadki nielegalnej eksploatacji kopalin</p> <p>2. Przekształcenia powierzchni terenu i zniekształcenia krajobrazu poprzez eksploatacje surowców mineralnych</p> <p>3. Trwałe zniszczenie tych form i eliminacja niektórych rzadkich gatunków roślin i zwierząt w przypadku eksploatacji form wypukłych</p> <p>4. Pozostawianie wyrobisk poeksploatacyjnych bez uporządkowania i rekultywacji i dopuszczeniu do nielegalnego gromadzenia odpadów</p>

Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
1. Nadzór instytucji zewnętrznych (urzędów górniczych) nad złożami kopalin	1. Pogorszenie kondycji ekonomicznej społeczeństwa skutkujący zwiększeniem nielegalnej eksploatacji kopalin 2.
Gleby	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
1. Brak poważnego zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi 2. Występowanie kompleksów gleb chronionych oraz gleb pochodzenia organicznego (torfy)	1. Brak dokładniejszych informacji o chemizmie gleb 2. Zakwaszenie dużej części gleb 3. Podatność gleb na degradację 4. Lokalne zagrożenie erozją wodną, wietrzną i mechaniczną 5. Zanieczyszczenia związane ze składowaniem odpadów, w tym "dzikie" wysypiska 6.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
1. Potencjalne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i wykorzystania biomasy 2. Uprawa gatunków roślin o niewielkich wymaganiach glebowych 3. Większa świadomość ekologiczna rolników dzięki edukacji	1. Brak funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu gleb 2. Susza glebowa wywołana globalnymi zmianami klimatu
Gospodarka odpadami	
Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
1. Wprowadzenie i rozwój selektywnej zbiórki odpadów 2. Dostępność regionalnych instalacji zagospodarowujących odpady 3. Brak szkodliwych dla środowiska składowisk odpadów niebezpiecznych, mogilników, spalarni odpadów itp. 4. Rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów 5. Brak przemysłu wytwarzającego w dużych ilościach odpady niebezpieczne bądź trudne do zagospodarowania	1. Przypadki nielegalnego pozbywania się odpadów (np. spalanie w piecach domowych lub usuwanie do lasów) 2. Niski wskaźnik selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych 3. Brak instalacji do zagospodarowania całości strumienia odpadów na terenie powiatu, co skutkuje zwiększonymi kosztami transportu 4. Wzrastające koszty obsługi systemu gospodarki odpadami
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
1. Nowe instrumenty finansowe w finansowaniu projektów w perspektywie 2014-2020 2. Nowe przedsięwzięcia, wynikające ze zmian prawodawstwa unijnego w zakresie ochrony środowiska, nakładających nowe obowiązki w tym zakresie na samorządy i przedsiębiorców 3. Zwiększająca się aktywność samorządów terytorialnych i instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych w ochronie środowiska 4. Zobowiązania wynikające z przepisów prawa w dziedzinie kształtowania i ochrony środowiska naturalnego	1. Konsumpcyjny wzór stylu życia skutkujący powstaniem większej ilości odpadów 2. Szybkie wypełnienie pojemności dostępnych składowisk odpadów w województwie 3. Brak nowych obiektów do składowania odpadów w województwie (w najbliższej perspektywie)
Bezpieczeństwo środowiskowe	

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak uciążliwego dla środowiska przemysłu we wschodniej części powiatu 2. Sprawne funkcjonowanie systemu ratowniczo - interwencyjnego 3. Działania zespołów zarządzania kryzysowego 4. Funkcjonowanie ochotniczych straży pożarnych i państwowej straży pożarnej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Transport materiałów niebezpiecznych przez teren powiatu z zatajeniem przez przewoźnika zagrożenia 2. Brak wystarczającej ilości parkingów dla pojazdów przewożących towary niebezpieczne 3. Występowanie chorób cywilizacyjnych spowodowanych zmianami w środowisku 4. Występowanie katastrof naturalnych - suszy, powodzi i silnych wiatrów, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców oraz ich mienia
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja systemu ratowniczo - interwencyjnego na poziomie powiatowym, wojewódzkim i krajowym 2. Zwiększone środki przeznaczane na opiekę medyczną i ratownictwo 3. Realizacja programów profilaktyki zdrowia 4. Zwiększona świadomość społeczeństwa odnośnie potencjalnych zagrożeń i sposobów ochrony 5. Powszechność systemu ubezpieczeń od skutków potencjalnych katastrof naturalnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiany klimatu i związane z tym nieprzewidziane zjawiska pogodowe typu wichury lub tornada oraz susze 2. Zły stan techniczny dróg stwarzający zagrożenie dla pojazdów 3. Występujące susze, zwiększające zagrożenie pożarami 4. Brak wystarczających środków finansowych na potrzeby systemu ratowniczo - interwencyjnego w obliczu nowych zagrożeń wynikających ze zmian klimatu

6. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM ALBO KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO STRATEGII ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWANIA DOKUMENTÓW

Członkostwo w Unii Europejskiej wymusiło dostosowanie przepisów polskiego prawa ochrony środowiska do rozwiązań Wspólnoty. Przepisy Unijne dotyczące ochrony środowiska są bardzo rozbudowane i dotyczą praktycznie wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego. Te specyficzne akty prawne zakładają możliwość elastycznych działań państw członkowskich pod warunkiem, że w określonym czasie państwa te doprowadzą na swym terytorium do zrealizowania założonych celów. Eksperci Unii zajmujący się problematyką ochrony środowiska określili 11 zasad, które powinny być przestrzegane we wszystkich państwach członkowskich:

1. Lepiej zapobiegać niż leczyć.
2. Należy uwzględniać skutki oddziaływania na środowisko w możliwie najwcześniejszym stadium podejmowania decyzji.
3. Trzeba unikać eksploataowania przyrody powodującego znaczne naruszenie równowagi ekologicznej.
4. Należy podnieść poziom wiedzy naukowej, by umożliwić podejmowanie właściwych decyzji.
5. Koszty zapobiegania i usuwania szkód ekologicznych powinien ponosić sprawca zanieczyszczenia.
6. Działania w jednym państwie członkowskim nie powinny powodować pogorszenia stanu środowiska w innym.

7. Polityka ekologiczna państw członkowskich w zakresie ochrony środowiska musi uwzględniać interesy państw rozwijających się.
8. Państwa Unii Europejskiej powinny wspierać ochronę środowiska w skali międzynarodowej i globalnej.
9. Ochrona środowiska jest obowiązkiem każdego, zatem konieczna jest edukacja w tym zakresie.
10. Środki ochrony środowiska powinny być stosowane odpowiednio do rodzaju zanieczyszczenia, potrzebnego działania oraz obszaru geograficznego, który mają chronić. Jest to zasada subsydiarności.
11. Krajowe programy dotyczące ochrony środowiska powinny być koordynowane na podstawie wspólnych długoterminowych programów, a krajowa polityka ekologiczna – harmonizowana w ramach Wspólnoty Europejskiej.

Zasady powyższe zostały także uwzględnione przy formułowaniu zasad polskiej polityki ekologicznej.

Program ochrony środowiska zawiera zapisy odnoszące się do zrównoważonego rozwoju, który obejmuje wszystkie wymienione powyżej zasady. *Program* skupia się na kilku najważniejszych aspektach z dziedziny ochrony środowiska: jakości wód, jakości powietrza, zasobach przyrody i edukacji ekologicznej.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza w art.5, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju i ustala także, że ochrona środowiska jest obowiązkiem m. in. władz publicznych, które przez swą politykę powinny zabezpieczyć bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Analizowany projekt *Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do 2020 roku z perspektywą do 2023 roku* uwzględnia cele ochrony środowiska ustanowione na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym.

7. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do 2023 roku przedstawia zbiór celów, kierunków działań i zadań zmierzających do osiągnięcia rozwoju zrównoważonego, w którym aspekty gospodarcze, społeczne i planistyczne zostaną poddane integracji i wzajemnemu uzupełnieniu, a cała aktywność na tych polach przebiegać będzie z poszanowaniem zasad ochrony środowiska, w celu zaspokojenia uzasadnionych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Działalność człowieka prawie zawsze wiąże się z ingerencją w środowisko. Analizę i ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadzono dla zadań inwestycyjnych przewidzianych w *Programie* i określono, jaki wpływ będzie miała ich realizacja na elementy środowiska, takie jak: różnorodność biologiczna, powietrze, wody powierzchniowe i podziemne, klimat akustyczny, powierzchnia ziemi łącznie z glebą, krajobraz, zabytki, zdrowie ludzi oraz na obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Duża część zadań wyznaczonych w *Programie ochrony środowiska* ma charakter bezinwestycyjny - a jedynie organizacyjny, koncepcyjny, planistyczny, kontrolny lub doradczy. Część zadań inwestycyjnych polega na zakupie sprzętu lub urządzeń.

Należy zaznaczyć, że *Program* jest dokumentem formułującym cele i kierunki działań w sposób bardzo ogólny. Jedynie część zadań ma wskazaną lokalizację. Część działań natomiast obejmuje cały obszar powiatu. Ponadto, nawet zadania mające przypisaną konkretną lokalizację zapisane są w bardzo ogólny, hasłowy sposób. Dlatego na etapie sporządzania *Prognozy* nie jest możliwe dokonanie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko realizacji poszczególnych zadań *Programu*. Można jedynie określić potencjalny kierunek oddziaływania, bez szczegółowego określania poziomów oddziaływań, tj.: wielkości emisji zanieczyszczeń, wielkości emitowanego hałasu, zajętej powierzchni, interakcji z zasobami przyrody, itp. *Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu* nie zastępuje procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, która będzie wykonywana w wymaganych przypadkach dla wybranych przedsięwzięć. W zależności od rodzaju przedsięwzięcia może być wykonany raport o oddziaływaniu inwestycji na środowisko.

Poniżej przedstawiono w postaci matrycy schemat oddziaływania zadań Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do 2023 roku na poszczególne elementy środowiska. Dla zadań inwestycyjnych uwzględniono dwa etapy planowanych zadań i działań: etap przygotowania i budowy inwestycji oraz etap jej eksploatacji.

Przyjęto następujące oznaczenia oddziaływań:

- bezpośrednio - B,
- pośrednio - P,
- krótkoterminowe - K,
- długoterminowe - D,
- stałe - S
- chwilowe – Ch
- skumulowane - Sk
- pozytywne + i warunkowo pozytywne (+)
- negatywne – i warunkowo negatywne (-)
- brak oddziaływania – 0

Tabela 5. Matryca oddziaływania na środowisko – zadania inwestycyjne własne i monitorowane, określone w Programie ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego (etap przygotowania i budowy inwestycji)

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
1.	Budowa tras rowerowych i podnoszenie standardów technicznych tras istniejących. Podniesienie udziału komunikacji rowerowej w całkowitym ruchu miejskim. Promowanie wykorzystania roweru jako środka komunikacji	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0
2.	Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	0	0	0	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
3.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych przez nieustalone osoby	0	0	0	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
4.	Realizacja programu usuwania z budynków pokryć dachowych i ściennych zawierających azbest	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
5.	Poprawa stanu istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej	0	0	0	- BKCh	0	- BKCh	- BKCh	0	0	(-) BDS	0	0
6.	Realizacja nowych inwestycji w zakresie infrastruktury przeciwpowodziowej	(-) BKCh	(-) BKCh	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	(-) BDS	(-) BDS	0	0
7.	Rozwój terenowej infrastruktury edukacyjnej (terenowe punkty edukacji ekologicznej - ścieżki edukacyjne, tablice informacyjne, wiaty edukacyjne, gry terenowe, wieże obserwacyjno-widokowe)	0	0	0	- BKCh	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
8.	Realizacja termomodernizacji budynków (podnoszenie efektywności energetycznej, działania na rzecz oszczędzania energii, racjonalizacja zużycia energii)	0	0	- BKCh	(-) BKCh	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
9.	Wymiana okien w budynku CKSiR w Tłuszczu	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
10.	Wymiana instalacji CO w CKSiR w Tłuszczu	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11.	Termomodernizacja budynku CKSiR w Tłuszczu	0	0	- BKCh	(-) BKCh	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
12.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych – komunalnych (z wymianą źródeł ciepła)	0	0	- BKCh	(-) BKCh	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
13.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (z wymianą źródeł ciepła i wykorzystaniem OZE – pompy ciepła, kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne)	0	0	- BKCh	(-) BKCh	0	0	(-) BKCh	0	0	0	0	0
14.	Kompleksowa termomodernizacja leśniczówek w miejscowości Borzymy i Kąty Czernickie	0	0	- BKCh	(-) BKCh	0	0	(-) BKCh	0	0	0	0	0
15.	Transport niemotorowy - rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0
16.	Budowa ścieżki pieszo - rowerowej w gminie Wołomin	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0
17.	Budowa ścieżek rowerowych w gminie Żąbki	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0
18.	Budowa ścieżek rowerowych i szlaków rowerowych w Gminie Zielonka	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0
19.	Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0
20.	Budowa parkingów Parkuj i Jedź w gminie Żąbki	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
21.	Remonty i naprawa istniejących odcinków dróg i ulic gminnych dążące do eliminacji nieciągłości i wyrw w warstwie wierzchniej w celu utrzymania wysokiego standardu nawierzchni	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0
22.	Przebudowa, budowa i remont gminnych dróg publicznych i rozwój sieci dróg zapewniających zwiększenie płynności ruchu	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0
23.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 637 na odcinku od granicy m. Warszawa do m. Stanisławów. Na terenie Powiatu Wołomińskiego inwestycja dotyczy rozbudowy odcinka drogi o długości 3,2 km	0	(-) BDS	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BDS	- BKCh	(-) BDS	0	0
24.	Budowa nowego odcinka drogi wojewódzkiej nr 635 do węzła "Wołomin" na trasie S8	0	(-) BDS	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BDS	- BDS	(-) BDS	0	0
25.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 631 od drogi wojewódzkiej nr 637=4 do drogi krajowej nr 61. Na terenie powiatu wołomińskiego inwestycja dotyczy odcinka o długości 15 km	(-) BKCh	(-) BDS	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BDS	- BKCh	(-) BDS	0	0
26.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 634 (odcinek drogi wojewódzkiej nr 631 do Wołomina)	0	(-) BDS	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BDS	0	(-) BDS	0	0
27.	Modernizacja dróg w gminie Wołomin	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	(-) BDS	0	0
28.	Wymiana okien i stolarki drzwiowej na dźwiękoszczelne w budynkach	0	- BKCh	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29.	Budowa nowych odcinków systemu melioracji poprawiających właściwości wodne gruntów i użytków zielonych	(-) BKCh	(-) BKCh	0	(-) BKCh	(-) BKCh	(-) BKCh	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
30.	Modernizacja i utrzymanie rowów odwodnieniowych w gminie Marki	0	(-) BKCh	0	(-) BKCh	(-) BKCh	(-) BKCh	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
31.	Przebudowa zapory bocznej Rynia - Rządza lewostronna na odcinku km 1+350 - 6+130	0	(-) BKCh	0	(-) BKCh	(-) BKCh	(-) BKCh	- BKCh	0	- BKCh	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
32.	Udrożnienie koryta rzeki na długości ok. 1,6 km km 3 - 4 w m. Stare Załubice, rz. Rządza	0	(-) BKCh	0	(-) BKCh	(-) BKCh	(-) BKCh	- BKCh	0	0	0	0	0
33.	Ubezpieczenie brzegu rzeki km 18 w m. Zawiszyn, rz. Liwiec	(-) BDS	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	0	0
34.	Udrożnienie ujściowego odcinka rzeki Bug w km 0 - 5	- BKCh	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	0	0	0
35.	Przebudowa zapory bocznej Rządza prawostronna	0	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	0	0	0
36.	Przebudowa pompowni wokół Jez. Zegrzyńskiego	0	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	0	0	0
37.	Budowa sieci wodociągowej w gminie Jadów	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
38.	Budowa sieci wodociągowej w gminie Radzymin	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
39.	Budowa sieci wodociągowej w gminie Wołomin	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
40.	Budowa sieci wodociągowej w gminie Zielonka	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
41.	Modernizacja sieci wodociągowej w gminie Zielonka	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
42.	Modernizacja stacji uzdatniania wody, sieci wewnętrznych, urządzeń towarzyszących w gminie Zielonka	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
43.	Budowa i konserwacja obiektów gospodarki wodnej w obrębie Nadleśnictwa Łochów	0	0	0	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
44.	Udrożnienie i oczyszczenie kanałów i rowów na terenie powiatu w celu odpływu nadmiaru wód	- BKCh	0	0	- BKCh	- BKCh	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0	0
45.	Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Górnej w Nowych Lipinach	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
46.	Instalacja urządzeń podczyszczających wody deszczowe w gminie Zielonka	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
47.	Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej na terenie miasta Zielonka	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
48.	Budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej w gminie Tłuszcz	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
49.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Wołominie	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
50.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Zielonka	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
51.	Modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej w gminie Zielonka	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
52.	Renowacja kanałów sanitarnych w gminie Ząbki	0	0	- BKCh	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
53.	Likwidacja „dzikich” wysypisk	0	0	0	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
54.	Gospodarka odpadami w gminach - zbieranie odpadów, w tym selektywna zbiórka, transport i zagospodarowanie	0	0	0	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
55.	Budowa infrastruktury służącej do selektywnej zbiórki odpadów	0	0	0	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
56.	Rekultywacja składowiska odpadów w Lipinach Starych	0	0	0	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
57.	II etap rozbudowy Zakładu Zagospodarowania Odpadów MZO Wołomin - linia do produkcji paliwa z odpadów (paliwa alternatywne RDF)	0	0	0	0	0	0	- BKCh	- BDS	0	0	0	0
58.	Instalacja do zgazowania odpadów	0	0	0	0	0	0	- BKCh	- BDS	0	0	0	0
59.	Urządzenie, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja zarówno istniejących, jak i nowych terenów zieleni urządzonej	0	0	0	0	0	0	- BKCh	- BKCh	0	0	0	0
60.	Budowa i doposażenie obiektów służących rekreacji i wypoczynkowi: placów zabaw, boisk, obiektów sportowych	0	0	0	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0
61.	Użytkowanie lasu (zrywka drewna, cięcia przedrębne, cięcia sanitarne wraz z wszelkimi pracami przygotowawczymi i zakończeniowymi. Obalenie drzew trudnych i zagrażających	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	- BKCh	0	- BKCh	0	0	0	0	0
62.	Zalesienia gruntów porolnych	-/+ BDS	-/+ BDS	0	-/+ BDS	-/+ BDS	0	- BKCh	0	0	0	0	0
63.	Hodowla lasu (sadzenie wieloletek bądź sadzonek jednorocznych, przygotowanie gleby, pielęgnowanie gleby, czyszczenia, przerzedzanie skupień odrośli, załadunek, rozładunek, transport i dołowanie sadzonek, melioracje agrotechniczne)	-/+ BDS	-/+ BDS	0	-/+ BDS	-/+ BDS	0	- BKCh	0	0	0	0	0
64.	Budowa i remont dróg leśnych służących do celów ochrony przeciwpożarowej	0	0	0	- BKCh	0	0	- BKCh	- BDS	0	0	0	0
65.	Wymiana pokrycia dachowego w OSP Ręczaje	0	0	0	0	0	0	- BKCh	0	0	0	0	0

Tabela 6. Matryca oddziaływania na środowisko – zadania własne i monitorowane określone w Programie ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego (etap prowadzenia działań lub eksploatacji inwestycji)

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
1.	Działania mające na celu rozszerzenie państwowego systemu monitoringu środowiska – w zakresie czystości powietrza	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0
2.	Aktualizacja Inwentaryzacji źródeł zanieczyszczeń powietrza	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0
3.	Weryfikacja wniosków o pozwolenia na prowadzenie gazów i pyłów do powietrza, pod kątem wdrażania nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku, a także szkolenia w tym zakresie dla przedsiębiorców i administracji	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0
4.	Opracowanie programu zwiększenia efektywności wytwarzania, przesyłu i wykorzystania energii na terenie powiatu (Edukacja)	0	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0
5.	Popularyzacja rozwiązań wykorzystujących kogenerację http://www.gsenergia.pl/222/o_kogeneracji/	0	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0
6.	Promocja alternatywnych źródeł energii, zmierzających do wykorzystania odnawialnych źródeł energii (np. słonecznej i geotermalnej) (Edukacja) Opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii na terenie powiatu (<i>analiza możliwości wykorzystania energii geotermalnej, słonecznej, energii z biomasy i popularyzacja jej wykorzystania</i>)	0	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0
7.	Zainstalowanie kolektorów słonecznych bądź ogniw fotowoltaicznych do celów podgrzewu ciepłej wody dla Szpitala Powiatowego w Wołominie na powierzchni dachowej ok. 600 m ² , w tym remont pokrycia dachowego	0	0	+ PDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
8.	Wymiana oświetlenia w budynku głównym i interny Szpitala z tradycyjnego na energooszczędne LED-owe	0	0	+ PDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0
9.	Promowanie proekologicznych zachowań właścicieli pojazdów	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0
10.	Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie ochrony powietrza i przedstawienie szkodliwego oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych i gazowych dla zdrowia i kosztów społecznoekonomicznych spowodowanych zanieczyszczeniem atmosfery	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0	+ PSD	0
11.	Budowa tras rowerowych i podnoszenie standardów technicznych tras istniejących. Podniesienie udziału komunikacji rowerowej w całkowitym ruchu miejskim. Promowanie wykorzystania roweru jako środka komunikacji	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0
12.	Ocena wysycenia w terenie oraz efektywności pracy urządzeń rozproszonych rozwiązań instalacji energetyki odnawialnej (OZE) wraz ze wskazaniem możliwości instalacji w terenie (wskazania w mpzp)	0	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0
13.	Reagowanie na skargi mieszkańców na ponadnormatywny hałas, z uwzględnieniem technicznych i ekonomicznych możliwości organów władzy	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	Prowadzenie ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15.	Prowadzenie, aktualizowanego corocznie, rejestru zawierającego informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
16.	Kształtowanie postaw i zachowań proekologicznych motywujących mieszkańców do oszczędzania wody	0	0	+ PDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0
17.	Sporządzanie dokumentacji geodezyjnej, niezbędnej do wydawania decyzji nakazowych w zakresie przywracania funkcji urządzeń wodnych	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0
18.	Nadzór nad utrzymaniem urządzeń wodnych	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0
19.	Analiza potrzeb modernizacji urządzeń melioracji wodnych i odwodnieniowych	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0
20.	Wsparcie dla Spółek wodnych w zakresie bieżącego utrzymanie wód i urządzeń wodnych oraz remontów urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie powiatu	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	+ PDS
21.	Ochrona obszarów zurbanizowanych przed zalewaniem (inwestycje i działania pozainwestycyjne). Analiza możliwości zminimalizowania wystąpienia zagrożeń powodziowych w obszarach o zdiagnozowanym bardzo wysokim i wysokim ryzyku powodziowym (dotyczy również terenów będących w posiadaniu powiatu wraz z elementami infrastruktury drogowej)	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0	0	0	0	+ BDS	0
22.	Uwzględnianie w opiniach do projektów planów zagospodarowania przestrzennego, warunków dotyczących zapewnienia ochrony bagien, wód stojących i lokalnych zbiorników wodnych, a także zagospodarowania wód opadowych w ramach powierzchni biologicznie czynnej	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0	0
23.	Przegląd wykonania pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, odprowadzanie ścieków i wykonanie urządzeń wodnych pod kątem ochrony przed deficytem wody	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
24.	Analiza potencjalnego zrzutu wód w poszczególnych zlewniach na bazie posiadanych opracowań, dokumentacji oraz wydanych pozwoleń wodno- prawnych – w celu oceny możliwości udzielania kolejnych pozwoleń wodno-prawnych	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0
25.	Określenie linii brzegowej (odnowa osłony geodezyjnej) – uporządkowanie zasobów geodezyjnych	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0
26.	Wykonanie oceny możliwości rewitalizacji lub tworzenia nowych małych elektrowni wodnych (MEW) jako obiekty energetyki rozproszonej (OZE) oraz możliwości zwiększenia retencji w górnym biegu cieków (zabezpieczenie przeciwpowodziowe)	(-) PDS	(-/+) PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0
27.	Określenie zasad właściwego gospodarowania terenami zagrożonymi powodzią oraz suszą	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	+ PDS	0	0
28.	Wykonanie oceny możliwości rewitalizacji lub tworzenia nowych obiektów inżynierskich w celu możliwości zwiększenia retencji w górnym biegu cieków (zabezpieczenie przeciwpowodziowe)- np.: Stary Kraszew - sieć kanałów nawadniających i doprowadzalników oraz wykorzystanie tych terenów do produkcji biomasy	+ PDS	(-/+) PDS	+ PDS	+ PDS	(-/+) PDS	+ PDS	+ PDS	(-/+) PDS	(-/+) PDS	+ PDS	0	0
29.	Uaktualnienie bazy obiektów o potencjalnym dużym zagrożeniu środowiskowym w szczególności w zasięgu obszarów zagrożenia powodziowego oraz w obszarach cennych przyrodniczo	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0
30.	Realizacja programów narażonych na azotany pochodzenia rolniczego: monitoring wód. Opracowanie i dystrybucja informatorów dla rolników nt. prawidłowych zasad nawożenia	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
31.	Monitoring wód powierzchniowych- zwiększenie ilości punktów oraz częstotliwości pomiarów, w szczególności na odcinkach występujących pogorszeń jakości wód	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0
32.	Budowa i aktualizacja baz danych o stanach i jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu ze szczególnym uwzględnieniem interdyscyplinarności i dostępności danych	+ PDS	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0
33.	Weryfikacji wniosków o ustalenie kierunku rekultywacji pod kątem ochrony wód stojących w samoczynnie renaturyzowanych zbiornikach wodnych	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0
34.	Przegląd wykonania pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, odprowadzanie ścieków	0	0	0	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0
35.	Analiza możliwości udzielenia zgody na budowę studni o zapotrzebowaniu powyżej 5m ³ /d (tj. ilości zgodnej z zapotrzebowaniem inwestora) w odniesieniu do zasobów dyspozycyjnych warstwy wodonośnej /jednostki hydrogeologicznej	0	0	0	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0
36.	Weryfikacja dokumentacji geologicznych pod kątem prawidłowego dokumentowania / bilansowania zasobów kopalin	0	0	0	0	0	0	0	+ PDS	0	+ PDS	0	0
37.	Kontrola wnoszenia opłat i wykonywania bilansów kopalin oraz rozliczania zasobów złóż kopalin	0	0	0	0	0	0	0	+ PDS	0	+ PDS	0	0
38.	Weryfikacja wniosków o koncesję pod kątem racjonalności i kompleksowości wykorzystania złóż	0	0	0	0	0	0	0	+ PDS	0	+ PDS	0	0
39.	Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
40.	Popularyzacja rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego (produkcja zintegrowana) – szkolenia w celu wdrożenia dobrych praktyk rolniczych i ograniczenia negatywnego wpływu środowiskowego (edukacja)	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0
41.	Wydawanie decyzji w sprawie ochrony gruntów rolnych	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
42.	Analiza alternatywnych kierunków rekultywacji i sposobów zagospodarowania terenu, z uwzględnieniem dokumentów planistycznych	(+/-) PDS	(+/-) PDS	+ PDS	0	(+/-) PDS	0	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
43.	Intensyfikacja kontaktów z właścicielami gruntów wymagających rekultywacji (wymiana informacji)	0	0	+ BDS	0	0	0	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
44.	Inwentaryzacja historycznych miejsc zanieczyszczenia powierzchni terenu	0	0	+ PDS	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0	0
45.	Rekultywacja gruntów zdegradowanych przez nieustalone osoby	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0
46.	Prowadzenie systematycznych kontroli obszarów zdegradowanych oraz na terenie prowadzonych rekultywacji, w szczególności rekultywacji prowadzonych z wykorzystaniem odpadów	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
47.	Kontynuacja systemu monitorowania terenów narażonych na osuwiska	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0
48.	Aktualizacja inwentaryzacji oraz mapy terenów narażonych na osuwanie się mas ziemnych	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0
49.	Realizacja programu usuwania z budynków pokryć dachowych i ściennych zawierających azbest	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	0	+ BDS	0	+ BDS	0
50.	Wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
51.	Weryfikacja istniejących form ochrony przyrody pod względem ich skuteczności i stopnia degradacji	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
52.	Opracowanie programu dostosowania terenów chronionych do pełnienia funkcji rekreacyjnych	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0
53.	Stworzenie procedur ochrony dzikich zwierząt w czasie ich przejścia przez tereny zurbanizowane	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	0
54.	Prowadzenie akcji edukacyjnych dotyczących dzikich zwierząt wędrujących korytarzami ekologicznymi, które można spotkać na terenach zabudowanych	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	0
55.	Szkolenie pracowników Policji i Straży Miejskiej w zakresie reagowania na zgłoszenia dotyczące pojawienia się dzikich zwierząt na terenach zurbanizowanych	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	0
56.	Wprowadzenie zasad dobrej praktyki w zakresie ochrony gatunkowej fauny w zakresie termoizolacji budynków	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	0	0	0	0	+ PDS	0	0	0
57.	Opracowanie zasad dobrej praktyki w zakresie ochrony gatunkowej fauny i flory względem umieszczania reklam wielkoformatowych	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	0	0	0	0	+ PDS	0	0	0
58.	Promocja walorów przyrodniczych powiatu	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
59.	Sporządzenie mapy krajobrazowej powiatu	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
60.	Opracowanie zestawu metod i wytycznych dotyczących problematyki fizjonomii krajobrazu do stosowania przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy oraz w prognozach i raportach oddziaływania na środowisko	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
61.	Rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesujących przyrodniczo	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+	(-/+) BDS	(-/+) BDS	(-/+) BDS	0	0	+	0	0	0
62.	Opracowanie i aktualizacja uproszczonych planów urządzenia lasów dla lasów o łącznej powierzchni ok. 13 tys. ha	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	0	0
63.	Nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa (lustracje lasów, badanie drzewostanów pod kątem występowania szkodników drzew, ustalanie zadań dla właścicieli lasów, cechowanie drewna)	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	0	0
64.	Wypłata ekwiwalentów za zalesienia gruntów rolnych w latach 2002-2003, o łącznej powierzchni 49,5 ha, założonych na podstawie przepisów ustawy o przeznaczeniu gruntów do zalesienia w latach w 2002 - 2003	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
65.	Prowadzenie ocen udatności ww. upraw leśnych zakładanych na terenach porolnych i przeznaczanych na zalesienia w planach zagospodarowania przestrzennego	0	+	+	0	+	0	0	0	+	0	0	0
66.	Przebudowa drzewostanów zniszczonych w wyniku działania czynników biotycznych i abiotycznych	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	0	0
67.	Scalanie gruntów leśnych	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	0	0
68.	Regulacja stanu posiadania działek leśnych (wszystkich form własności), poprzez wykup i wymianę gruntów w celu poprawy racjonalnej gospodarki leśnej	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	0	0
69.	Opracowanie i dystrybucja Poradnika dla właścicieli lasów	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	0	0
70.	Realizacja programu „Granica polno-leśna” - dobre praktyki siedliskowe (edukacja)	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
71.	Opracowanie programu udostępniania i zagospodarowania lasów do celów rozwoju turystyki i wypoczynku, regeneracji zdrowia, edukacji ekologicznej	(+/-) PDS	(+/-) PDS	+	(+/-) PDS	(-) PDS	0	0	+	+	0	0	0
72.	Konserwacja wyposażenia ścieżek służących edukacji przyrodniczo - leśnej	+	+	+	0	+	0	0	0	+	0	0	0
73.	Zgłaszanie uwag i proponowanie zapisów do projektów planu zagospodarowania przestrzennego, dot. m.in.: gospodarki wodnej, leśnej, utrzymania korytarzy ekologicznych, ochrony przyrody, powierzchni ziemi, ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony powietrza, unikania sąsiedztwa obszarów o diametralnie odmiennych funkcjach.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
74.	Opracowanie i wdrożenie procedur dot. wymiany z ANR gruntów Skarbu Państwa na grunty przyrodniczo cenne (często o niskiej wartości rynkowej - bagna, doliny rzek, wydmy, lasy, zadrzewienia śródpolne itp.), w celu zapewnienia utrzymania terenów zalewowych, możliwości realizacji polderów powodziowych i/lub objęcia ochroną przyrody	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0	0
75.	Popularyzacja informacji dotyczących możliwości ograniczenia społeczno – gospodarczych skutków dla mieszkańców obszarów ryzyka powodziowego - Dobre praktyki w obszarach powodziowych	0	0	+	0	0	+	0	0	0	0	+	0
76.	Kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
77.	Rozwój monitoringu zagrożeń środowiska oraz doskonalenie systemów ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze lub hydrosferze, poważnymi awariami i katastrofami	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
78.	Popularyzacja tworzenia szybkich interaktywnych systemów informacji i ostrzegania o zagrożeniach środowiskowych z możliwością dwutorowości przepływu informacji (nr 112, SMS, infolinia, platforma tematyczna, itd.	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0
79.	Utrzymywanie w dobrym stanie technicznym i gotowości systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego na wypadek wystąpienia niebezpiecznego zjawiska zachodzącego w atmosferze lub hydrosferze, katastrofy i poważnej awarii	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0
80.	Propagowanie standardów prawidłowych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia niebezpiecznego zjawiska zachodzącego w atmosferze lub hydrosferze, katastrofy i poważnej awarii	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	+ PDS	0
81.	Promowanie systemu ubezpieczeń dla obiektów i działań, które w sytuacji awaryjnej będą wymagać sfinansowania działań ratowniczych i naprawczych	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	+ PDS	0
82.	Poprawa stanu istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	0	0	0	+ BDS	0
83.	Realizacja nowych inwestycji w zakresie infrastruktury przeciwpowodziowej	(+/ BDS	(+/ BDS	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	0	0	0	0	+ BDS	0
84.	Promocja innowacji oraz rozwiązań proekologicznych, zwiększających zabezpieczenia środowiskowe	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0
85.	Organizacja „Dni Otwartych z Produktem Ekologicznym i Tradycyjnym”- tworzenie powiązań oraz sieciowanie (strona internetowa, wzorcownia produktów, promocja, itd.)	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0	+ PDS	0	0
86.	Wprowadzenie systemu „zielonych zamówień publicznych”	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0	+ BDS	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
87.	Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego, typu „zielone biuro”	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0	+ BDS	0	0
88.	Realizacja i aktualizacja do bieżących potrzeb Zintegrowanego Programu Edukacji Ekologicznej w Powiecie Wołomińskim	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
89.	Opracowanie i wdrożenie gminnych programów edukacji ekologicznej	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
90.	Opracowanie i wydanie Poradnika Dobrych Praktyk Edukacji Ekologicznej, bazującego na dotychczasowych dokonaniach Powiatu (zwłaszcza Zespołu Edukacji Ekologicznej) i poszczególnych gmin w tym zakresie	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
91.	Prowadzenie systemowej edukacji ekologicznej (w tym całoroczne i cykliczne działania powiatowego Zespołu Edukacji Ekologicznej: organizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych oraz lokalnych akcji służących ochronie Środowiska (impres edukacyjnych, warsztatów, spotkań, pogadanek i wykładów, konkursów i quizów, zbiórek odpadów problemowych, obserwacji przyrodniczych, wycieczek krajoznawczych, publikacji materiałów edukacyjnych i promujących ekologię, ankietyzacji mieszkańców, itp.)	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
92.	Powołanie Forum dla Edukacji Ekologicznej	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
93.	Rozwój terenowej infrastruktury edukacyjnej (terenowe punkty edukacji ekologicznej - ścieżki edukacyjne, tablice informacyjne, wiaty edukacyjne, gry terenowe, wieże obserwacyjno-widokowe)	(+/-) BDS	(+/-) BDS	+ BDS	(-) BDS	(-) BDS	0	0	0	0	0	0	0
94.	Wsparcie edukacji ekologicznej w szkołach zakresie zakupów wyposażenia dydaktycznego i współorganizacji zajęć edukacyjnych.	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
95.	Wykonanie Mobilnego centrum edukacji ekologicznej i jego eksploatacja http://fundacjaarka.pl/mobilne-centrum-edukacji-ekologicznej	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
96.	Realizacja inicjatyw związanych z publikacją wydawnictw (filmy, audycje radiowe, wydawnictwa standardowe i multimedialne) edukujących społeczeństwo w zakresie ekologii, propagujących walory przyrody oraz działania dotyczące ochrony środowiska	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
97.	Organizacja sprzątania lasów i terenów zabudowanych	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	0
98.	Lokalne inicjatywy i przedsięwzięcia propagujące działania na rzecz ochrony środowiska oraz pogłębiania wiedzy i wrażliwości ekologicznej.	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
99.	Prowadzenie badań ankietowych, konsultacji społecznych, strategicznych ocen oddziaływania na środowisko opracowywanych dokumentów i planowanych przedsięwzięć	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
100.	Informowanie mieszkańców o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony.	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
101.	Tworzenie materiałów oraz nowoczesnych narzędzi edukacyjnych, w tym rozwoju portali internetowych i oferty e-learningu w zakresie ekologii i zrównoważonego rozwoju – stosowanych w środowisku edukacji formalnej i innej niż formalna	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
102.	Uruchomienie i prowadzenie „Zielonej Szkoły”	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
103.	Kształtowanie proekologicznych postaw konsumenckich: zachęcanie do stosowania oznakowań opakowań produktów przyjaznych dla środowiska, promowanie znaków ekologicznych, promowanie produktów w opakowaniach łatwo poddających się odzyskowi oraz opakowaniach wielokrotnego użytku	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0	0	+ PDS	0	0
104.	Szkolenia dla pracowników instytucji publicznych w zakresie przepisów o dostępie społeczeństwa do informacji o środowisku	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	0	0
105.	Uwzględnianie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników niepowodujących nadmiernej „niskiej emisji” pyłów, dwutlenku siarki i tlenków azotu i dwutlenku węgla	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	+ PSD	0
106.	Opracowanie Programów Ograniczenia Niskiej Emisji	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0
107.	Kontrola gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach grzewczych	0	0	+ PKCh	+ PKCh	0	0	+ PKCh	0	0	0	+ PKCh	0
108.	Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez oczyszczanie dróg	+ BKCh	0	+ BKCh	+ BKCh	0	0	+ BKCh	+ BKCh	0	0	+ BKCh	0
109.	Zmiana, naprawy i konserwacja źródeł ciepła	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0
110.	Zainstalowanie odnawialnych źródeł energii np. ogniw fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych itp.	0	0	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0	+ PSD	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
111.	Wdrażanie technologii efektywnych energetycznie źródeł energii zarówno konwencjonalnych, jak i niekonwencjonalnych. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w tym zainstalowanie odnawialnych źródeł energii np. ogniw fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych itp.; wykorzystanie skojarzonych źródeł energii	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0
112.	Zainstalowanie odnawialnych źródeł energii np. ogniw fotowoltaicznych , kolektorów słonecznych w budynkach itp.	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0
113.	Realizacja termomodernizacji budynków (podnoszenie efektywności energetycznej, działania na rzecz oszczędzania energii, racjonalizacja zużycia energii)	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	+	0
114.	Wymiana okien w budynku CKSiR w Tłuszczu	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	+	0
115.	Wymiana instalacji CO w CKSiR w Tłuszczu	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	+	0
116.	Termomodernizacja budynku CKSiR w Tłuszczu	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0
117.	Termomodernizacja budynków mieszkalnych – komunalnych (z wymianą źródeł ciepła)	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0
118.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (z wymianą źródeł ciepła i wykorzystaniem OZE – pompy ciepła, kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne)	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0
119.	Kompleksowa termomodernizacja leśniczówek w miejscowości Borzymy i Kąty Czernickie	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0
120.	Modernizacja oświetlenia w budynkach zarządzanych przez Gminy	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
121.	Rozbudowa i modernizacja oświetlenia dróg i ulic (w tym wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne); zastosowanie inteligentnego systemu sterowania oświetleniem drogowym	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0
122.	Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego (energooszczędne lampy, wykorzystanie OZE)	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0
123.	Wymiana źródeł światła w budynku Urzędu Miasta Zielonka i jednostkach podległych	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0
124.	Optymalizacja warunków ruchu drogowego przy wykorzystaniu narzędzi inżynierii ruchu	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0
125.	Transport niemotorowy - rozwój sieci tras rowerowych na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0
126.	Budowa ścieżki pieszo - rowerowej w gminie Wołomin	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0
127.	Budowa ścieżek rowerowych w gminie Żąbki	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0
128.	Budowa ścieżek rowerowych i szlaków rowerowych w Gminie Zielonka	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0
129.	Usprawnienie i rozbudowa systemów transportu zbiorowego, zwiększające jego udział w całkowitych przewozach pasażerskich, zapewnienie priorytetów w ruchu dla komunikacji zbiorowej	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0
130.	Rozwój sieci parkingów P+R na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0
131.	Budowa parkingów Parkuj i Jedź w gminie Żąbki	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
132.	Tworzenie stref z zakazem ruchu samochodowego oraz stref ograniczonego ruchu/ powolnego ruchu	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0
133.	Wprowadzenie ograniczeń prędkości na drogach o pylącej nawierzchni	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0	0
134.	Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	0
135.	Wyznaczenie i ochrona obszarów cichych z jednoczesnym zapewnieniem w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego stosownej ochrony prawnej	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	0
136.	Inwentaryzacja źródeł uciążliwości akustycznej	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	0
137.	Remonty i naprawa istniejących odcinków dróg i ulic gminnych dążące do eliminacji nieciągłości i wyrw w warstwie wierzchniej w celu utrzymania wysokiego standardu nawierzchni	(+/-) BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	0
138.	Przebudowa, budowa i remont gminnych dróg publicznych i rozwój sieci dróg zapewniających zwiększenie płynności ruchu	(+/-) BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	0
139.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 637 na odcinku od granicy m. Warszawa do m. Stanisławów. Na terenie powiatu wołomińskiego inwestycja dotyczy rozbudowy odcinka drogi o długości 3,2 km	0	(-) BDS	+ BDS	(-) BDS	(-) BDS	0	(-) BDS	(-) BDS	0	(-) BDS	0	0
140.	Budowa nowego odcinka drogi wojewódzkiej nr 635 do węzła "Wołomin" na trasie S8	0	- BDS	+ BDS	- BDS	- BDS	0	- BDS	- BDS	- BDS	(-) BDS	0	0
141.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 631 od drogi wojewódzkiej nr 637=4 do drogi krajowej nr 61. Na terenie powiatu wołomińskiego inwestycja dotyczy odcinka o długości 15 km	(-) BDS	(-) BDS	+ BDS	(-) BDS	(-) BDS	0	(-) BDS	- BDS	0	(-) BDS	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
142.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 634 (odcinek drogi wojewódzkiej nr 631 do Wołomina)	0	(-) BDS	+ BDS	(-) BDS	(-) BDS	0	(-) BDS	- BDS	0	(-) BDS	0	0
143.	Modernizacja dróg w gminie Wołomin	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0
144.	Zbiorowy transport pasażerski, transport niezmotoryzowany, intermodalność transportu (przewóz ładunków wykorzystujący więcej niż jeden rodzaj transportu), zarządzanie mobilnością, wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych, logistyka miejska, bezpieczeństwo ruchu drogowego w miastach, wdrażanie nowych wzorców użytkowania, promocja ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów.	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0
145.	Eliminacja ruchu drogowego o charakterze tranzytowym, kierowanie ruchu tranzytowego z ominięciem centrum miast, zwłaszcza jego części centralnych i zagrożonych największym zanieczyszczeniem powietrza	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	0
146.	Analiza wydawanych zezwoleń na działalność w sezonie letnim pod kątem przestrzegania przepisów prawa w zakresie ochrony przed hałasem i narzucanie potencjalnym inwestorom wysokich wymagań w zakresie ochrony środowiska przed hałasem	+ PDS	0	+ PKCh	+ PKCh	0	0	0	0	0	0	0	0
147.	Wymiana okien i stolarki drzwiowej na dźwiękoszczelne w budynkach	0		+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	+ BDS	0
148.	Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących ochrony przed polami elektromagnetycznymi z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
149.	Wykonywanie pomiarów promieniowania elektromagnetycznego oraz dokonanie "Zgłoszenia środowiskowego"	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	0	+ PDS	0	0	0	0
150.	Egzekwowanie przez organy administracji pomiarów pól elektromagnetycznych w przypadku uruchomienia urządzeń lub po wprowadzeniu zmian warunków ich pracy, do których inwestorzy są zobowiązani na mocy obowiązującego prawodawstwa	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	0	0	0	0	0	0
151.	Budowa nowych odcinków systemu melioracji poprawiających właściwości wodne gruntów i użytków zielonych	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+ BDS	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+ BDS	0	(-/+) BDS	0	0	0	0
152.	Modernizacja i utrzymanie rowów odwodnieniowych w gminie Marki	0	0	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0	0	0	0
153.	Opracowanie Planów przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły wraz z prowadzeniem konsultacji społecznych i strategicznej oceny. Opracowanie obejmuje cały region wodny Środkowej Wisły	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	0
154.	Weryfikacja warunków korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły, jako aktu prawa miejscowego wspomagającego osiągnięcie celów środowiskowych. Weryfikacja obejmuje cały region wodny Środkowej Wisły	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0	0	0
155.	Przebudowa zapory bocznej Rynia - Rządza lewostronna na odcinku km 1+350 - 6+130	0	(-/+) BDS	+ BDS	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+ BDS	0	0	0	0	+ BDS	0
156.	Udrożnienie koryta rzeki na długości ok. 1,6 km km 3 - 4 w m. Stare Załubice, rz. Rządza	0	(-/+) BDS	+ BDS	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+ BDS	0	0	0	0	+ BDS	0
157.	Ubezpieczenie brzegu rzeki km 18 w m. Zawiszyn, rz. Liwiec	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+ BDS	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+ BDS	0	0	0	0	+ BDS	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
158.	Udrożnienie ujściowego odcinka rzeki Bug w km 0 - 5	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+ BDS	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+ BDS	0	(-/+) BDS	0	0	+ BDS	0
159.	Przebudowa zapory bocznej Rządza prawostronna	0	(-/+) BDS	+ PDS	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+ BDS	0	(-/+) BDS	0	0	+ BDS	0
160.	Przebudowa pompowni wokół Jez. Zegrzyńskiego	0	-/+ BDS	+ PDS	-/+ BDS	(-/+) BDS	+ BDS	0	(-/+) BDS	0	0	+ BDS	0
161.	Zapewnienie alternatywnych źródeł dostawy wody w sytuacjach awarii i katastrof ekologicznych	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	0
162.	Budowa sieci wodociągowej w gminie Jadów	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	+ BDS	0
163.	Budowa sieci wodociągowej w gminie Radzymin	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	+ BDS	0
164.	Budowa sieci wodociągowej w gminie Wołomin	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	+ BDS	0
165.	Budowa sieci wodociągowej w gminie Zielonka	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	+ BDS	0
166.	Modernizacja sieci wodociągowej w gminie Zielonka	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	+ BDS	0
167.	Wymiana wodomierzy w gminie Zielonka	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	+ BDS	0
168.	Uporządkowanie stanu prawnego sieci wodociągowej w gminie Zielonka	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	+ PDS	0
169.	Modernizacja stacji uzdatniania wody, sieci wewnętrznych, urządzeń towarzyszących w gminie Zielonka	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	+ BDS	+ BDS	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
170.	Budowa i konserwacja obiektów gospodarki wodnej w obrębie Nadleśnictwa Łochów	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+	0	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+	+	0
171.	Udrożnienie i oczyszczenie kanałów i rowów na terenie powiatu w celu odpływu nadmiaru wód	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+	0	(-/+) BDS	0	0	+	0
172.	Gospodarowanie wodami opadowymi z uwzględnieniem prośrodowiskowych rozwiązań	+	+	+	+	+	+	0	+	0	0	+	0
173.	Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Górnej w Nowych Lipinach	0	0	+	+	0	+	0	0	0	0	+	0
174.	Instalacja urządzeń podczyszczających wody deszczowe w gminie Zielonka	+	+	+	+	0	+	0	0	0	0	+	0
175.	Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej na terenie miasta Zielonka	+	+	+	+	0	+	0	0	0	0	+	0
176.	Budowa sieci kanalizacyjno-sanitarnej w gminie Tłuszcz	0	0	+	+	0	+	0	0	0	0	+	0
177.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Wołominie	0	0	+	+	0	+	0	0	0	0	+	0
178.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Zielonka	0	0	+	+	0	+	0	0	0	0	+	0
179.	Modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej w gminie Zielonka	0	0	+	+	0	+	0	0	0	0	+	0
180.	Uporządkowanie stanu prawnego kanalizacji sanitarnej w gminie Zielonka	0	0	+	0	0	+	0	0	0	0	+	0
181.	Monitoring kanalizacji sanitarnej, zakup sprzętu laboratoryjnego do badania ścieków w gminie Zielonka	0	0	+	0	0	+	0	0	0	0	+	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
182.	Renowacja kanałów sanitarnych w gminie Ząbki	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	0	+ BDS	0
183.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla posesji rozproszonych	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	0	+ BDS	0
184.	Kontrola stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb)	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	0	+ BDS	0
185.	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	0	0	0	0	+ PDS	0
186.	Kontrola właścicieli nieruchomości w zakresie usuwania nieczystości płynnych ze zbiorników bezodpływowych	0	0	+ BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	0	+ BDS	0
187.	Wapnowanie gleb kwaśnych	(-/+) BDS	(-/+) BDS	0	(-/+) BDS	(-/+) BDS	0	0	+ BDS	0	0	0	0
188.	Likwidacja „dzikich” wysypisk	+ BKCh	0	+ BKCh	+ BKCh	0	+ BKCh	+ BKCh	+ BKCh	+ BKCh	0	0	0
189.	Gospodarka odpadami w gminach - zbieranie odpadów, w tym selektywna zbiórka, transport i zagospodarowanie	0	0	+ BKCh	0	0	0	0	+ BKCh	0	0	0	0
190.	Odbiór i utylizacja padłych zwierząt	0	0	+ BKCh	0	0	0	0	+ BKCh	0	0	0	0
191.	Odbiór i unieszkodliwianie osadów ściekowych	0	0	+ PDS	0	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0	0
192.	Budowa infrastruktury służącej do selektywnej zbiórki odpadów	0	0	+ PDS	0	0	0	0	+ PDS	0	0	0	0
193.	Rekultywacja składowiska odpadów w Lipinach Starych	0	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
194.	II etap rozbudowy Zakładu Zagospodarowania Odpadów MZO Wołomin - linia do produkcji paliwa z odpadów (paliwa alternatywne RDF)	0	0	+ BDS	0	0	0	(-) BDS	0	0	+ BDS	0	0
195.	Instalacja do zgazowania odpadów	0	0	+ BDS	0	0	0	(-) BDS	0	0	+ BDS	0	0
196.	Kontrola pozbywania się nieczystości komunalnych	0	0	+ PDS	0	0	0	0	0	+ PDS	0	0	0
197.	Ściganie sprawców zaśmiecania lasów	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
198.	Kontrola właścicieli nieruchomości w związku ze spalaniem odpadów niezgodnie z przepisami	0	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	0
199.	Odbiór i utylizacja azbestu	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	0
200.	Wprowadzanie ochrony nowych terenów i obiektów w postaci pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo – krajobrazowych	+ PDS	+ BDS	+ PDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0
201.	Zapobieganie bezdomności zwierząt i opieka nad bezdomnymi zwierzętami	0	+ BDS	0	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	0
202.	Opracowanie przebiegu korytarzy ekologicznych i uwzględnianie ich w planowaniu przestrzennym	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
203.	Opracowania katalogu rozwiązań rekomendowanych do uwzględnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zapewniających zachowanie powiązań przyrodniczych i funkcjonowanie hydrologiczne lub/i klimatyczne lub/ i biologiczne obszaru	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
204.	Opracowanie zasad dobrej praktyki w zakresie zasad zabudowy i zagospodarowania terenu, sprzyjających zachowaniu funkcji i powiązań przyrodniczych	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	0	0
205.	Utrzymanie bieżące zieleni urządzonej	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0	0	0
206.	Pielęgnacja i konserwacja drzew - pomników przyrody	+ BKCh	+ BKCh	0	0	+ BKCh	0	0	0	+ BKCh	0	0	0
207.	Urządzanie, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja zarówno istniejących, jak i nowych terenów zieleni urządzonej	+/- BDS	+/- BDS	+ BDS	+/- BDS	+/- BDS	0	0	+/- BDS	+ BDS	0	0	0
208.	Podniesienie standardów wyposażenia i jakości urządzenia istniejących publicznych terenów zieleni, w tym zapewnienia bezpieczeństwa użytkowników	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	+ BDS	0
209.	Rewaloryzacja parków podworskich	0	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	0
210.	Kontrola nad jakością i fachowością projektowania i wykonawstwa realizowanych przedsięwzięć z zakresu zieleni urządzonej	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ BDS	0	0	+ PDS	+ BDS	0	0	0
211.	Zakładanie pasów zieleni izolacyjnej (ekranów) od nowo lokalizowanych stacji paliw, dróg, kolei i innych obiektów uciążliwych (ustalenia na etapie lokalizacji tych obiektów)	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	+ BDS	+ BDS	0	0	0
212.	Budowa i doposażenie obiektów służących rekreacji i wypoczynkowi: placów zabaw, boisk, obiektów sportowych	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	+ BDS	0
213.	Użytkowanie lasu (zrywka drewna, cięcia przedrębne, cięcia sanitarne wraz z wszelkimi pracami przygotowawczymi i zakończeniowymi. Obalanie drzew trudnych i zagrażających	(+/-) BKCh	(+/-) BKCh	+ BKCh	(+/-) BKCh	+ BKCh	0	0	(+/-) BKCh	(+/-) BKCh	0	0	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
214.	Zalesienia gruntów porolnych	(-) BDS	(-/+) BDS	+	(-/+) BDS	(-/+) BDS	0	0	(-/+) BDS	+	0	0	+
215.	Hodowla lasu (sadzenie wieloletek bądź sadzonek jednorocznych, przygotowanie gleby, pielęgnowanie gleby, czyszczenia, przeredzanie skupień odrośli, załadunek, rozładunek, transport i dołowanie sadzonek, melioracje agrotechniczne)	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+	(-/+) BDS	(-/+) BDS	0	0	(-/+) BDS	+	0	0	0
216.	Uwzględnianie w opiniach do projektów planów zagospodarowania przestrzennego, warunków dotyczących zapewnienia ciągłości użytkowania lasów, w tym lasów ochronnych	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	0	0
217.	Budowa i remont dróg leśnych służących do celów ochrony przeciwpożarowej	(-/+) BDS	(-/+) BDS	+	+	+	0	0	(-/+) BDS	(-/+) BDS	0	0	0
218.	Gospodarowanie zwierzyną dziko żyjącą (dokarmianie zwierzyny, reagowanie w przypadkach kolizji komunikacyjnych z udziałem zwierzyny, regulacja liczebności populacji zwierzyny poprzez odłów)	+	+	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0
219.	Monitoring zwierzyny dziko żyjącej w lasach i określenie pojemności siedliskowej dla zwierzyny łownej i zasad regulacji liczebności jej populacji	+	+	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0
220.	Przeprowadzenie inwentaryzacji i waloryzacji krajobrazu oraz analiza skuteczności przepisów zapewniających ochronę krajobrazu na poziomie aktów planistycznych	+	+	+	0	0	0	0	0	+	0	0	0
221.	Wyznaczenie i wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego wytycznych z map zagrożenia i ryzyka powodziowego lub innych branżowych dokumentów w tym zakresie	+	0	+	+	0	+	0	+	0	0	+	0
222.	Doposażenie w specjalistyczny sprzęt ratowniczo-gaśniczy	+	+	+	+	+	0	+	+	+	0	+	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
223.	Zakup pojazdów wykorzystywanych do działań ratowniczo-gaśniczych	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0
224.	Propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniom pożarowym i zasad bezpiecznych zachowań	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0
225.	Realizacja zadań własnych dotyczących ZZR (zakłady zwiększonego ryzyka) i ZDR (zakłady dużego ryzyka) na terenie powiatu wołomińskiego	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ PDS	0
226.	Zakup samochodu patrolowo - gaśniczego dla Nadleśnictwa Łochów	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0
227.	Szkolenia w placówkach oświatowych dotyczące ochrony przeciwpożarowej w OSP Ręczaje	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0
228.	Zakup samochodu średniego w OSP Ręczaje	+ PDS	0	+ PDS	+ PDS	+ PDS	0	+ PDS	0	0	0	+ PDS	0
229.	Wymiana pokrycia dachowego w OSP Ręczaje	0	0	+ BDS	0	0	0	0	0	0	0	+ BDS	0
230.	Organizacja konkursów ekologicznych	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
231.	Organizacja konkursu "Mamy rady na odpady" w gminie Tłuszcz	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
232.	Organizacja kampanii "Zostań Ambasadorem Ekologii" w gminie Tłuszcz	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
233.	Prowadzenie akcji informacyjnych i szkoleniowych dla pracowników Urzędu Miasta Zielonka, mające na celu oszczędzanie energii Promocja i edukacja na temat energooszczędnych urządzeń i rozwiązań w gospodarstwach domowych. Promowanie ruchu rowerowego	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
234.	Działania promocyjne i edukacyjne w ramach komórek organizacyjnych Urzędu i jednostek organizacyjnych Gminy Radzymin, kampanie edukacyjno- informacyjne z zakresu gospodarki niskoemisyjnej (w tym m.in.: zrównoważonego zużycia energii i ekologii)	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
235.	Promocja mechanizmów finansowych dotyczących montażu kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych i innych źródeł energii realizowanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w gminie Radzymin	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
236.	Promocja transportu publicznego w gminie Radzymin	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
237.	Promowanie zachowań energooszczędnych w transporcie - ECODRIVING w gminie Radzymin	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
238.	Prowadzenie edukacji ekologicznej przez pracowników Nadleśnictwa Drewnica	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
239.	Wywieszanie tablic z zakresu ochrony środowiska	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
240.	Prowadzenie edukacji ekologicznej przez Nadleśnictwo Łochów	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
241.	Organizacja warsztatów przyrodniczych przez Nadleśnictwo Łochów	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
242.	Organizacja konkursów przyrodniczo - ekologicznych przez Nadleśnictwo Łochów	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS	+ PDS
243.	Bieżące utrzymanie infrastruktury edukacyjnej i rekreacyjnej przez Nadleśnictwo Łochów	+ BDS	+ BDS	+ BDS	+ PDS	+ PDS	0	0	+ BDS	+ BDS	0	+ BDS	0

Lp.	Zadanie	Komponenty środowiska przyrodniczego											
		Natura 2000	Różnorodność biol.	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Klimat
244.	Organizowanie cyklicznych akcji "Wakacje w lesie" i "Jazz w lesie" przez Nadleśnictwo Łochów	(+/-) BDS	0	+	(+/-) BDS	0	0	0	0	+	0	0	0

Z oceny oddziaływania wpływu planowanych zadań wynika, że w większości przypadków zamierzenia *Programu* w końcowym efekcie, czyli na etapie prowadzenia działań lub eksploatacji inwestycji - będą mieć co najmniej potencjalnie korzystny, korzystny lub neutralny wpływ na poszczególne komponenty środowiska. W części działań może wystąpić negatywny wpływ na niektóre elementy środowiska. Jednakże, dużo zależy tutaj od etapu planowania i szczegółowego rozpoznania celowości, formy i sposobu prowadzenia inwestycji. Dlatego, przyszły wpływ może być albo negatywny, albo pozytywny, co zaznaczono w matrycy.

Na etapie budowy realizacja prawie wszystkich inwestycji może w pewnym zakresie oddziaływać na środowisko. Przeważnie będzie ono krótkotrwałe i chwilowe. W największym stopniu narażone będzie powietrze, powierzchnia ziemi, ludzie, zasoby naturalne (wpływ warunkowany tym, jaki materiał zostanie użyty np. do budowy dróg - mogą to być np. produkty powstałe z odpadów), różnorodność biologiczna oraz obszary sieci Natura 2000. Jak podkreślono wcześniej, wpływ ten zależny będzie od warunków i sposobów realizacji inwestycji.

Główne, potencjalne bezpośrednie oddziaływania na środowisko, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji zadań Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do 2023 roku to:

- lokalne i czasowe pogorszenie podstawowych wskaźników jakości powietrza,
- lokalne, chwilowe podwyższenie poziomu hałasu,
- wzrost wykorzystania surowców naturalnych, głównie kruszyw,
- zmiany w różnorodności biologicznej (np. płoszenie niektórych gatunków zwierząt na etapie budowy poprzez emisję hałasu i emisję światła),
- zmiany stosunków wodnych,
- wzrost ilości odpadów na etapie realizacji.

W kategorii oddziaływań pośrednich można wskazać przede wszystkim:

- zmiany zagospodarowania terenu,
- potencjalny wzrost intensywności ruchu i związanych z tym emisji na modernizowanych drogach,
- wzrost presji urbanizacyjnej na terenach zabudowy mieszkaniowej po uzbrojeniu ich w sieć gazową i ciepłowniczą.

Z przeprowadzonej w *Prognozie* analizy wynika, że ze względu na rodzaj, skalę oraz zasięg oddziaływania największe uciążliwości mogą wystąpić przy realizacji zadań związanych:

- z budową, przebudową i modernizacją sieci komunikacyjnej (dróg),
- budową sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, gazowej i ciepłowniczej,

Poprawa układu komunikacyjnego (budowa, przebudowa, remonty i modernizacja dróg), budowa systemu ścieżek rowerowych ciągów pieszych, budowa parkingów

Poprawa układu komunikacyjnego, polegająca na budowie, modernizacji i remontach dróg, a także budowie ścieżek rowerowych i ciągów pieszych może potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko w następujący sposób:

- chwilowe pogorszenie jakości powietrza podczas wykonywania prac (emisja substancji gazowych i pyłów w wyniku spalania paliw, pylenie wtórne),
- pogorszenie klimatu akustycznego (emisja hałasu związana z pracą maszyn budowlanych, a w okresie eksploatacji - pracą układów napędowych, toczeniem opon po nawierzchni),

- generowanie odpadów (remonty dróg, zmiotki uliczne, odpady z koszy postojowych, odpady ze zdarzeń losowych i wypadków),
- generowanie ścieków (wody opadowe i roztopowe z powierzchni dróg),
- zanieczyszczenie gleb i gruntów związkami metali ciężkich i substancjami ropopochodnymi,
- zakwaszanie gleb i gruntów związkami siarki i azotu,
- zasalanie gleb i gruntów środkami zimowego utrzymania dróg.

Specyficznym zagrożeniem jest zmiana mikroklimatu, a także zmiany w środowisku związane z nasileniem sztucznych źródeł światła (czego efektem może być np. wzrost śmiertelności gatunków latających, zwłaszcza owadów nocnych).

Inwestycje drogowe mogą oddziaływać na środowisko także poprzez poprawę poziomu bezpieczeństwa komunikacyjnego (dodatni wpływ na ludzi).

Zaplanowane inwestycje dotyczą budowy, przebudowy, modernizacji i remontów dróg, stąd oddziaływanie tego zadania na środowisko wystąpi zarówno na etapie realizacji, jak też eksploatacji inwestycji.

W przypadku poprawy układu komunikacji oddziaływanie na środowisko może rozciągać się w pasie o szerokości od kilku - do kilkudziesięciu metrów, zazwyczaj ogranicza się jedynie do pasa przyległego bezpośrednio do drogi.

Działania związane z przebudową i modernizacją dróg mogą spowodować wzrost średniej prędkości ruchu pojazdów na danym odcinku i z tego tytułu generować większy hałas. Poprawa parametrów drogi może również zwiększyć ruch na niej (nie tylko przepustowość, ale również wzrost obciążenia wynikający z wyboru lepszej jakościowo lub/i czasowo trasy), a przez to zwiększyć presję akustyczną na przyległe tereny i na powietrze atmosferyczne.

Generalnie jednak poprawa płynności ruchu skutkuje zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń, choć wpływ prędkości ruchu samochodów na wielkość emisji jest różny w odniesieniu do poszczególnych typów pojazdów, typów silników, itp.).

Budowa sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych i gazowych

Negatywne oddziaływania na środowisko podziemnych sieci przesyłowych związane są praktycznie wyłącznie z etapem ich budowy (z wyjątkiem sytuacji awaryjnych). Główne oddziaływania to:

- generowanie ruchu inwestycyjnego na terenach uzbrojonych,
- zmiana stosunków wodnych wskutek osuszenia gruntu,
- przekształcenia powierzchni ziemi, zajmowanie powierzchni, niszczenie struktury gleby, zagrożenie dla strefy korzeniowej drzew,
- na etapie realizacji - możliwe nieznaczne, przejściowe pogorszenie jakości powietrza przez emisję z maszyn i urządzeń używanych do budowy,
- na etapie realizacji - chwilowe pogorszenie klimatu akustycznego (emisja hałasu związana z pracą maszyn budowlanych),
- na etapie realizacji - generowanie odpadów.

Budowa nowych odcinków systemu melioracji, realizacja nowych inwestycji w zakresie infrastruktury przeciwpowodziowej, udrożnianie fragmentów rzek, kanałów i rowów

Na etapie budowy mogą wystąpić negatywne oddziaływania na środowisko wodne, a także na bioróżnorodność, ekosystemy i roślinność. Prowadzenie prac w korycie rzek może powodować okresowo wzrost zmętnienia wody. Będzie to jednak oddziaływanie o charakterze lokalnym, krótkotrwałe. Zmianie mogą ulec stosunki wodne na obszarze objętym prowadzonymi pracami. Oddziaływania mogą dotyczyć także możliwości przedostania się zanieczyszczeń do wód w wyniku incydentalnych rozlewów paliw i innych substancji wykorzystywanych w czasie budowy. Planowane prace nie będą miały stałego wpływu na jakość wód, mogą mieć natomiast wpływ na dynamikę transportu rumowiska rzeczno-egzogenicznego, zasoby wód i zmiany morfologii koryt. Podczas etapu budowy może dojść do płoszenia zwierząt, jest to jednak działanie krótkotrwałe.

Potencjalne awarie występujące na etapie realizacji i eksploatacji planowanych zadań

Potencjalne awarie, jakie mogą wystąpić podczas budowy, eksploatacji lub likwidacji obiektów opisywanych w *Programie ochrony środowiska są* praktycznie nie do przewidzenia. Mogą one występować jako:

- pożary,
- awarie infrastruktury podziemnej lub naziemnej (elektrycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, itp),
- zanieczyszczenie gruntów i wód podziemnych substancjami ropopochodnymi pochodzącymi z eksploatowanych pojazdów mechanicznych oraz składowanych olejów i smarów przeznaczonych do bieżącej konserwacji urządzeń,
- wypadki komunikacyjne pojazdów przewożących np. materiały i substancje używane do budowy inwestycji.

W przypadku wystąpienia takiej awarii może nastąpić zanieczyszczenie środowiska gruntowo – wodnego oraz powietrza w rozmiarach trudnych do oszacowania.

Oddziaływanie na obszary sieci Natura 2000

Realizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do roku 2023 nie wpłynie negatywnie w sposób znaczący na obszary sieci Natura 2000. Część zadań obejmować będzie teren całego powiatu wołomińskiego, jednak będą to w większości zadania pozainwestycyjne, nie wymagające ingerencji w środowisko.

Zdiagnozowano następujące zadania umieszczone w Programie ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego, których realizacja może wpłynąć negatywnie na obszary sieci Natura 2000. Są to:

- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 631 od drogi wojewódzkiej nr 637=4 do drogi krajowej nr 61 (na terenie powiatu wołomińskiego inwestycja dotyczy odcinka o długości 15 km),
- ubezpieczenie brzegu rzeki km 18 w m. Zawiszyn, rz. Liwiec,
- budowa nowych odcinków systemu melioracji poprawiających właściwości wodne gruntów i użytków zielonych,
- rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych na terenach interesujących przyrodniczo,
- rozwój terenowej infrastruktury edukacyjnej (terenowe punkty edukacji ekologicznej - ścieżki edukacyjne, tablice informacyjne, wiaty edukacyjne, gry terenowe, wieże obserwacyjno-widokowe).

Pośród wymienionych zadań, jedynie dwa pierwsze mają określoną lokalizację. Pozostałe zadania obejmują obszar całego powiatu wołomińskiego i nie jest wskazane, że będą realizowane akurat na obszarach sieci Natura 2000 lub wpłyną na te obszary, w tym na ich integralność. Podczas realizacji zadań konieczne będzie zbadanie ewentualnego wpływu.

Zadanie polegające na rozbudowie drogi wojewódzkiej nr 631 może potencjalnie wpłynąć na obszar sieci Natura 2000 PLH140040 Strzebla Błotna w Zielonce, położony na granicy planowanej inwestycji. W 2009 r. opracowany został "Raport oddziaływania na środowisko dla inwestycji polegającej na rozbudowie drogi wojewódzkiej nr 631 relacji Nowy Dwór Mazowiecki – Zegrze – Nieporęt – Marki – Warszawa na odcinku od granicy węzła z projektowaną drogą ekspresową S-17 tzw. „Węzeł Zielonka” do granicy miasta Warszawa wraz z rozwiązaniem skrzyżowania dróg nr 631 i 634”.

Stwierdzono w nim, że budowa i eksploatacja drogi nie będzie miała negatywnego wpływu na tereny chronione – w tym na projektowany obszar Natura 2000 Strzebla Błotna w Zielonce. W celu ograniczenia wpływu inwestycji na projektowany obszar Natura 2000 Strzebla Błotna w Zielonce odwodnienie drogi będzie realizowane poprzez system przydrożnych rowów infiltracyjnych. Na etapie budowy i eksploatacji nie będą zmieniane stosunki wodne na terenie inwestycyjnym i w jego otoczeniu. Działanie to ma na celu ochronę istniejących oczek wodnych stanowiących miejsce rozrodu płazów oraz zbiornika wodnego – stanowiska strzebli błotnej. Inwestycja nie przyczyni się do degradacji obszaru Natura 2000 (nie zostanie zmieniony chemizm ani obniżony poziom wody w zbiorniku-stanowisku strzebli błotnej). Przyjęte rozwiązania projektowe w sąsiedztwie obszaru eliminują wkraczanie w bezpośrednie sąsiedztwo stanowiska strzebli. Droga nie fragmentuje tego obszaru. Z bilansu oddziaływania wynika, że obok ograniczonego zajęcia terenu pod inwestycję nie wystąpi istotne naruszenie warunków środowiskowych.

W przypadku zadania pn. "Ubezpieczenie brzegu rzeki km 18 w m. Zawiszyn, rz. Liwiec" oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary sieci Natura 2000 może zostać określone podczas wykonywania raportu oddziaływania na środowisko, realizowanego w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko. Podczas tej procedury określone zostaną środowiskowe uwarunkowania realizacji tej inwestycji, a także ewentualne środki kompensujące przekształcenia środowiska. Tak sformułowane zadanie nie pozwala na określenie kierunku i natężenia wpływu zamierzonej inwestycji na obszary sieci Natura 2000: PLH140032 Ostoja Nadliwiecka i PLB140002 Dolina Liwca. Należy mieć na uwadze, że w wyniku obwałowania dolin rzecznych może ulec zmniejszeniu ich retencja. Ponadto, przyspieszony przepływ wody powoduje niszczenie roślinności. Dlatego prace powinny być prowadzone w taki sposób, aby nie spowodować znaczącej ingerencji, szczególnie w płaty łągów 91E0*, stanowiące przedmiot ochrony. Dlatego w tym miejscu rozważone będzie także zastosowanie "naturalnych" metod ochrony przeciwpowodziowej. Wymaga to głębszej analizy na poziomie raportów o oddziaływania na środowisko i zaleceń do decyzji środowiskowej. Można też przypuszczać, że ewentualne straty siedliskowe (w tym te, które dotyczą siedlisk ptaków) są odwracalne i w drodze naturalnej sukcesji powinny zostać w większości odtworzone po zakończeniu prac.

Planowane zadania mają charakter punktowy lub liniowy, ich oddziaływanie na elementy środowiska (powietrze, powierzchnie ziemi, klimat akustyczny, krajobraz) jest krótkotrwałe, a skutki przemijające lub odwracalne. Skala przedsięwzięcia i wielkość terenu zajmowanego podczas poszczególnych zadań jest niewielka. Tym samym zmiany powodowane przez planowane zadania będą miały zasięg ograniczony tylko do najbliższego otoczenia wykonywania prac związanych z przebudową dróg. Realizacja zadań nie spowoduje naruszenia powiązań funkcjonalno-przestrzennych obszarów cennych przyrodniczo. Nie spowoduje także zniszczenia lub degradacji siedlisk, dla ochrony których powołany został obszar Natura 2000.

Prace związane z poszczególnymi zadaniami i wykonywanych w obrębie obszarów Natura 2000 będzie miała charakter lokalny i nie powinna rzutować na spójność tych obszarów. Dotyczy to w szczególności prac wykonywanych w miejscach, w których nie stwierdzane były szczególne koncentracje ptaków lub nie stwierdzane były siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej

Oddziaływanie skumulowane

Największe oddziaływanie skumulowane wystąpić może w przypadku działań zmierzających poprawy układu komunikacyjnego, inwestycjami związanymi z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym oraz budową systemu sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i ciepłowniczej. Poszczególne zadania inwestycyjne mogą w krótkim czasie oddziaływać na powietrze atmosferyczne i powierzchnię terenu oraz klimat akustyczny, a także ludzi.

8. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do roku 2023 roku jest dokumentem, który zawiera propozycję działań mających na celu wdrożenie zrównoważonego rozwoju powiatu, a przede wszystkim poprawę stanu środowiska. Poszczególne cele i zadania zostały dobrane w ten sposób, aby w sposób optymalny (w danych realiach ekonomicznych, prawnych i organizacyjnych) osiągnąć zamierzony skutek, a także chronić interes środowiska.

Część wyznaczonych w *Programie* zadań może na etapie budowy lub eksploatacji oddziaływać na wybrane elementy środowiska. Niektóre zadania mogą charakteryzować się dwojakim charakterem oddziaływania: pozytywnym na jeden element, a negatywnym na drugi. W przypadku stwierdzenia, że dana inwestycja może zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko przeprowadzona zostanie ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, zgodnie z wymaganiami *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. W ocenach oddziaływania na środowisko stwierdzone zostaną szczegółowe rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie tych presji.

Rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji zamierzeń *Programie* polegać będą na:

- realizacji budowy, rozbudowy i modernizacji dróg z uwzględnieniem ochrony ludzi przed negatywnym oddziaływaniem zanieczyszczeń komunikacyjnych i hałasu,
- stosowaniu rozwiązań ograniczających negatywne oddziaływanie infrastruktury komunikacyjnej na ludzi i pozwalających na dotrzymanie standardów środowiskowych (m.in. ekrany akustyczne, zieleń izolacyjna, ciche nawierzchnie),
- stosowaniu rozwiązań ograniczających negatywne oddziaływanie infrastruktury komunikacyjnej na środowisko wodne (separatory związków ropopochodnych dla spływów zanieczyszczonych wód z pasów drogowych),
- stosowaniu rozwiązań ograniczających negatywny wpływ infrastruktury komunikacyjnej na środowisko biotyczne (m.in. przejścia dla migrujących zwierząt, okratowania urządzeń odwadniających pasy drogowe),

- unikaniu kolizyjnych lokalizacji zamierzeń inwestycyjnych energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE) z obszarami chronionymi na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym z obszarami Natura 2000 oraz obszarami ważnymi z punktu widzenia ochrony krajobrazu i bioróżnorodności,
- realizacji rozwoju OZE, zwłaszcza energetyki wiatrowej z uwzględnieniem ochrony akustycznej ludzi,
- unikaniu realizacji zamierzeń inwestycyjnych technicznej ochrony przed zagrożeniami powodziowymi (zbiorniki retencyjne; wały przeciwpowodziowe) na terenach cennych przyrodniczo i ważnych dla zachowania bioróżnorodności,
- dbałości o najmniejszą kolizyjność rozwoju infrastruktury dla turystyki z obszarami cennymi pod względem przyrodniczym,
- szczegółowym rozpoznaniu lokalnych uwarunkowań przyrodniczych i potencjału przyrodniczego, przy wyznaczaniu terenów specjalnej strefy aktywności gospodarczej,
- stosowaniu zasady wariantowania lokalizacyjnego i technologicznego przy realizacji wszystkich zamierzeń inwestycyjnych, pozwalającej na wybór wariantu optymalnego z punktu widzenia ochrony środowiska.

Poniżej przedstawiono ogólne zasady i kierunki, jakie powinny być przyjęte podczas realizacji zadań inwestycyjnych wyznaczonych w *Programie* w celu zapobiegania, ograniczenia lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko. Uwzględniono etap planowania, lokalizowania i projektowania inwestycji, jej budowy, a także późniejszej eksploatacji.

Etap I: planowanie, lokalizowanie i projektowanie inwestycji

- Podczas planowania inwestycji konieczne jest uwzględnienie zapisów dokumentów opracowanych w ramach planowania rozwoju powiatu.
- Negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko należy ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór najmniej konfliktowych lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań.
- Lokalizacja wszelkich inwestycji powinna uwzględnić korytarze ekologiczne na terenie powiatu.
- Lokalizacja inwestycji powinna do minimum ograniczyć konieczność przekształcania powierzchni ziemi i degradacji krajobrazu.
- Aby ograniczyć oddziaływanie drogi jako źródła emisji hałasu i spalin należy w projekcie inwestycji uwzględnić możliwość budowy przesłon izolacyjnych oraz takie rozwiązania, które poprawią płynność ruchu (np. budowa zatok dla autobusów, budowa miejsc parkingowych).
- Środki organizacyjne, jakie powinny zostać podjęte są następujące:
  - zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć wyznaczonych w *Programie ochrony środowiska*,
  - angażowanie w proces przeprowadzania oceny oddziaływania na środowiska jak najszerszego grona mieszkańców,
  - prowadzenie konsultacji społecznych na możliwie wczesnym etapie planowania inwestycji.
- W przypadku inwestycji polegającej na przebudowie istniejącego obiektu należy zwrócić uwagę na zminimalizowanie negatywnych oddziaływań zidentyfikowanych i zdiagnozowanych podczas dotychczasowej jego eksploatacji.

Etap II: realizacja (budowa) inwestycji

- Prace budowlane powinny być prowadzone z odpowiednim natężeniem i z zachowaniem wszelkich zasad, zarówno BHP, przeciwpożarowych, jak i ochrony terenu.

- Przeszkolenie pracowników realizujących inwestycje pod kątem przepisów BHP i przestrzegania wymogów ochrony środowiska podczas wykonywania prac.
- Ograniczenie terenu zajętego pod inwestycję (łącznie z zapleczem i bazą budowy) do koniecznego minimum.
- Prawidłowe zabezpieczenie i użytkowanie techniczne sprzętu i placu budowy.
- Stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych, uwzględniających wymogi najlepszej dostępnej techniki oraz zasad dobrej praktyki i rzetelnej wiedzy technicznej i naukowej.
- Dostosowanie terminów prac budowlanych do terminów lęgów, rozrodu i migracji zwierząt.
- Maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu, stosowanie materiałów i elementów architektonicznych minimalizujących ten wpływ na krajobraz (np. dobór kolorystyki, zieleni, itp.).
- Zabezpieczenie drzew przed możliwością uszkodzenia korzeni i pni.
- Zebranie warstwy humusowej i przechowanie w taki sposób, który umożliwi późniejsze jej wykorzystanie.
- W miarę możliwości, dbanie o nienaruszenie stosunków wodnych.

Etap III: eksploatacja inwestycji

- Stosowanie urządzeń i materiałów atestowanych.
- Opracowanie instrukcji postępowania na wypadek wystąpienia awarii lub katastrofy.
- Przestrzeganie przepisów BHP oraz ppoż.
- Prowadzenie szkolenia obsługi zakładu w zakresie ich obowiązków, a także procedur bezpieczeństwa.
- Serwisowanie maszyny i urządzenia zgodnie z wymaganiami producentów.
- Wykonywanie napraw i prac konserwatorskich urządzeń i maszyn przez wyspecjalizowane firmy lub odpowiednio przeszkolonych pracowników.
- Dokonanie zamiany uszkodzonych i nie działających urządzeń na sprawne.
- Utrzymywanie sprawnej instalacji przeciwpożarowej w należyтым stanie.
- Minimalizacja emisji hałasu poprzez:
  - obudowę maszyn lub ich części osłonami akustycznymi,
  - stosowanie elementów amortyzujących, np. elastycznych podkładek,
  - stosowanie najwyższej jakości tłumików w maszynach,
  - systematyczne kontrole sprzętu, jego konserwację i bezzwłoczne dokonywanie napraw usterek,
  - racjonalne i efektywne wykorzystanie czasu pracy urządzeń,
  - zapewnienie odpowiedniej strefy buforowej wokół zakładów z gęstą zabudową drzew,
  - skoordynowanie godzin eksploatacji urządzeń o wysokim poziomie hałasu ze sposobem wykorzystania przyległych terenów,
  - unikanie sprzętu o wysokim poziomie hałasu.
- Wdrożenie koniecznego monitoringu wpływu inwestycji na środowisko.

Etap IV: likwidacji inwestycji

Działania analogiczne jak w przypadku realizacji inwestycji.

9. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU, W TYM TAKŻE WSKAZANIE NAPOTKANYCH

TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKU TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY

9.1. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE WRAZ UZASADNIENIEM WYBORU

Cele, kierunki działań i zadania zawarte w Programie ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do roku 2023 roku mają charakter ogólny, z wyjątkiem zadań, które służą realizacji konkretnych obiektów lub miejsc ze wskazaną lokalizacją. Takie ujęcie narzuca rodzaj tego opracowania, który jest dokumentem o charakterze strategii długoterminowej, obejmującej zasięgiem obszar 12 jednostek administracyjnych (gmin), luźno z sobą współpracujących w kwestiach poruszanych w *Programie*. Dokument wskazuje pewne - ogólne często - kierunki działań, jakie muszą być podjęte dla spełnienia wyznaczonej wizji powiatu. W *Programie* nie zamieszczono harmonogramu rzeczowo - finansowego, dlatego wyznaczone zadania mogą być traktowane z pewną dowolnością czasową i realizowane w miarę uzyskiwania odpowiedniego finansowania.

Należy też podkreślić spójność Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do roku 2023 roku z dokumentami wyższego rzędu, które obligują władze powiatu do spełnienia określonych celów, podjęcia działań i realizacji zadań.

Dokładne określanie alternatywnych rozwiązań dla planowanych kierunków działań i zadań oznaczałoby konieczność opracowania *Prognozy* na bardzo dużym poziomie szczegółowości, który adekwatny jest dla wymaganych przez prawo raportów ooś dla poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Nie jest to zadanie niemożliwe do wykonania, jednak ze względu na różny stopień zaawansowania prac projektowych dla poszczególnych przedsięwzięć (niektóre projekty nie zostały jeszcze rozpoczęte, w niektórych przypadkach zapisane w *Programie* zadania to kontynuacja podjętych wcześniej prac) oraz jakość, kompletność i dostępność informacji przyrodniczej z rejonów ewentualnych kolizji przyrodniczych.

Uwzględniono fakt, że zaproponowane działania i zadania zmierzają do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju i zostały wybrane jako optymalne rozwiązania.

Jako warianty alternatywne danego przedsięwzięcia można rozważać:

- warianty lokalizacji,
- warianty konstrukcyjne,
- warianty technologiczne,
- warianty organizacyjne,
- wariant niezrealizowania inwestycji - tzw. wariant „0”.

Dla przedsięwzięć z określoną lokalizacją dokonano wcześniej analizy wariantowej, a wybrane miejsce zostało uznano jako optymalne m.in. ze względów środowiskowych.

Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmienia, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować negatywne konsekwencje środowiskowe. Wariant taki został omówiony w oddzielnym rozdziale niniejszej *Prognozy*.

Podsumowując, ewentualne alternatywy dla poszczególnych zadań będą określone na etapie projektowania poszczególnych inwestycji.

9.2. WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKU TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY

Podczas wykonywania niniejszej prognozy nie napotkano na trudności związane z niedostatkami techniki lub lukami we współczesnej wiedzy.

Problemem był brak aktualnych i kompleksowych badań niektórych komponentów środowiska (np. poziomów promieniowania elektromagnetycznego), pozwalający w pełniejszy sposób określić stan środowiska na terenie powiatu. Monitoring środowiska prowadzony jest przez inspekcję sanitarną i państwową służbę hydrogeologiczną według przyjętego harmonogramu, a jej zakres i częstotliwość wyznaczają również dostępne środki finansowe i zasoby kadrowe.

Pewną niedogodnością była konieczność przyjęcia dużego poziomu ogólności dla oceny poszczególnych celów, kierunków działań i zadań. Wynika to z charakteru *Programu ochrony środowiska*, która jest opracowaniem nakreślającym długoterminowe działania w ogólnym ujęciu.

Podczas opracowania *Prognozy* nie było możliwości poddania ocenie oddziaływania na środowisko każdego zaplanowanego zadania, ponieważ tylko część z nich posiada już swoją lokalizację i szczegółowy harmonogram, natomiast pozostałych przypadkach inwestycje realizowane będą w bliżej nieokreślonych jeszcze miejscach (oraz terminach). W niektórych przypadkach (np. w obszarach związanych z ograniczaniem hałasu) wyznaczono konkretne lokalizacje inwestycji, jednak są one opisane na tyle ogólnie, że uniemożliwiło to pełną ocenę wpływu na środowisko na etapie tworzenia *Prognozy*.

Szczegółowa ocena oddziaływania na środowisko jest dla większości planowanych zadań i projektów warunkiem niezbędnym przed rozpoczęciem danej inwestycji. Ocena oddziaływania na środowisko będzie wykonywana w przypadku wybranych inwestycji obligatoryjnie lub fakultatywnie, przed ich realizacją, w oparciu o *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397 z późn. zm.)*.

10. INFORMACJE O PRZEWIDYWANYCH METODACH ANALIZY REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Kontrola realizacji Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do roku 2023 wymaga oceny stopnia realizacji przyjętych w nim celów i działań, przewidzianych do wykonania. Systematycznie oceniany będzie stopień rozbieżności między założeniami a realizacją programu oraz analizowane przyczyny tych niespójności.

Starosta co 2 lata sporządzi raport z wykonania programu ochrony środowiska i przedstawi go Radzie Powiatu. W 2018 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć priorytetowych przewidzianych do realizacji w latach 2016 - 2017. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem programu.

W celu nadzoru nad realizacją opracowanego programu wybrano wskaźniki, które będą pomocne w przedstawianiu stopnia realizacji założonych zadań. Analiza tych wskaźników będzie podstawą do korekty i weryfikacji przedsięwzięć planowanych w przyszłych aktualizacjach programu ochrony środowiska.

Tabela 7. Wskaźniki efektywności programu ochrony środowiska

Wskaźnik	Jednostka	Stan 2012 r.	Stan 2013 r.
Długość sieci wodociągowej	km	887,7	932,8
Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	sztuka	29700	30761
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	140419	143851
Korzystający w wodociągu w % ogółu ludności	%	62,2	62,9
Woda dostarczona gospodarstwu domowemu	dam ³	5041,9	5284,5
Zużycie wody na jednego odbiorcę	m ³ /rok	35,9	36,7
Zużycie wody na jednego mieszkańca	m ³ /rok	22,5	23,2
Sieć wodociągowa rozdzielcza na 100 km ²	km	93,1	97,8
Pobór wód podziemnych na cele przemysłowe	dam ³ /rok	1201	1403
Zużycie wody na cele przemysłowe	dam ³ /rok	1220	1429
Długość sieci kanalizacyjnej	km	625,1	657,9
Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	sztuka	18329	21351
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	117619	127655
Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności	%	52,1	55,8
Sieć kanalizacyjna rozdzielcza na 100 km ²	km	65,5	69,0
Ścieki oczyszczane razem	dam ³	9116	8615
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczenia	%	100	99,72
Ścieki oczyszczane przemysłowe	dam ³	691	761
Liczba komunalnych biologicznych oczyszczalni ścieków	sztuk	6	6
Liczba komunalnych biologicznych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów	sztuk	1	1
Przepustowość biologicznych oczyszczalni ścieków komunalnych według projektu	m ³ /dobę	7608	7608
Przepustowość biologicznych oczyszczalni ścieków komunalnych z podwyższonym usuwaniem biogenów według projektu	m ³ /dobę	12000	12000
Ludność obsługiwana przez oczyszczalni ścieków	osoba	112676	126249
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności	%	49,9	55,2
Równoważna liczba mieszkańców dla oczyszczalni ścieków	osoba	119416	169746
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	sztuk	bd	bd
Długość sieci kanalizacji deszczowej	km	bd	bd
Długość wałów poddanych modernizacji	km	bd	bd
Długość rowów melioracji szczegółowych	km	bd	bd
Zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu w gospodarstwach domowych	MWh	211429	214777
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca	kWh	942,8	944,9
Zużycie energii elektrycznej na 1 korzystającego (gospodarstwo domowe)	kWh	2502,6	2486,5
Długość czynnej sieci gazowej	km	1115,088	1159,946
Odbiorcy gazu z sieci	gosp. domowe	50064	51751
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	151131	155262
Sieć rozdzielcza gazowa na 100 km ²	km	109,9	114,6
Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych	sztuka	34410	35370
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp. dom.	32918	33305
Korzystający z gazu w % ogółu ludności	%	67,0	67,9
Zużycie gazu z sieci	tys. m ³	65153,3	67376,6
Zużycie gazu z sieci na jednego odbiorcę	m ³	431,1	434,0
Zużycie gazu z sieci na jednego mieszkańca	m ³	290,5	296,4
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys. m ³	59965,7	61918,7
Długość sieci ciepłej przesyłowej	km	28,1	30,2

Wskaźnik	Jednostka	Stan 2012 r.	Stan 2013 r.
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie	dam ³	2953,7	3008,3
Liczba zmodernizowanych kotłowni	sztuk	bd	bd
Emisja zanieczyszczeń pyłowych ogółem	t/r	52	37
Emisja zanieczyszczeń pyłowych ze spalania paliw	t/r	33	30
Emisja zanieczyszczeń gazowych	t/r	49883	46120
Emisja dwutlenku siarki	t/r	88	93
Emisja tlenków azotu	t/r	50	58
Emisja tlenku węgla	t/r	39	73
Emisja dwutlenku węgla	t/r	49638	45840
Liczba budynków poddanych termomodernizacji	sztuk	bd	bd
Liczba miejscowości, które posiadają obwodnicę	sztuk	1	1
Liczba nowych parkingów Parkuj i Jedź	sztuk	bd	bd
Długość wybudowanych ciągów pieszych i rowerowych	km	bd	bd
Liczba nowych wiat przystankowych	sztuk	bd	bd
Liczba urzędów, w których wprowadzono elektroniczny obieg dokumentów	sztuk	bd	bd
Liczba planów adaptacji do zmian klimatu	sztuk	0	0
Liczba gmin, która rozpoznała skalę występowania "niskiej emisji"	sztuk	bd	4
Liczba gmin, które opracowały plan likwidacji niskiej emisji	sztuk	bd	4
Liczba gmin, które wykonały inwentaryzację źródeł niskiej emisji	sztuk	0	0
Liczba skarg mieszkańców na hałas		bd	bd
Liczba stref ograniczonego użytkowania wokół tych urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne, gdzie stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania	sztuk	0	0
Liczba przeprowadzonych kontroli gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów	sztuk	bd	bd
Odpady komunalne zmieszane odpady zebrane w ciągu roku	ton	34391,88	36869,90
Odpady komunalne zmieszane odpady zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca	kg	153,4	162,2
Odpady komunalne z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	101,4	118,2
Jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	sztuka	24	26
Czynne składowiska odpadów, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne	sztuka	1	1
Powierzchnia czynnych składowisk, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne	ha	1,7	1,7
Dziki wysypiska - powierzchnia, stan w dniu 31.12.	m ²	1552	1718
Dziki wysypiska - istniejące, stan w dniu 31.12.	sztuka	31	28
Odpady komunalne zebrane podczas likwidacji dzikich wysypisk	ton	274,3	226,7
Liczba zlikwidowanych "dzikich" wysypisk	sztuka	bd	bd
Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest	ton	bd	bd
Powierzchnia scalonych gruntów	ha	bd	bd
Ilość środków ochrony roślin zużyta przez osoby uprawiające ziemię	ton	bd	bd
Powierzchnia terenów zrehabilitowanych	ha	bd	bd
Wskaźnik lesistości	%	29,6	29,6
Powierzchnia gruntów leśnych (w tym lasów)	ha	28763,3	28762,73
Powierzchnia lasów	ha	28265,2	28264,92
Powierzchnia zalesiona w ciągu roku	ha	4,8	2,6
Liczba gmin posiadających inwentaryzację przyrodniczą	sztuk	0	0
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych	ha	19859,4	19859,4

Wskaźnik	Jednostka	Stan 2012 r.	Stan 2013 r.
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	%	20,82	20,8
Rezerваты przyrody	ha	168,6	168,6
Parki krajobrazowe	ha	840,0	840,0
Obszary chronionego krajobrazu	ha	18742,9	18742,9
Użytki ekologiczne	ha	31,7	31,7
Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe	ha	120,0	120,0
Pomniki przyrody	sztuka	230	226
Tereny zieleni - parki spacerowo - wypoczynkowe	ha	15,10	15,10
Tereny zieleni - zieleńce	ha	15,80	15,80
Zieleń uliczna	ha	35,0	35,0
Tereny zieleni osiedlowej	ha	75,3	82,03
Liczba nowych obiektów terenowej infrastruktury edukacyjnej	sztuk	bd	bd
Programy zapobiegania bezdomności zwierząt w gminach	sztuk	bd	bd
Gminy, które opracowały i wdrożyły program edukacji ekologicznej	sztuk	bd	bd
Wydatki ogółem na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną z budżetów gmin	tys. złotych	50845,705	62722,713
Wydatki na oczyszczanie gmin	tys. złotych	4864,593	4100,675
Wydatki na utrzymanie zieleni	tys. złotych	690,500	944,091
Wydatki na gospodarkę ściekową i ochronę wód	tys. złotych	20923,016	24521,809
Środki przekazane Spółkom Wodnym z budżetów powiatu i gmin	tys. złotych	bd	bd
Wydatki na system systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowy	tys. złotych	8499,619	8644,790
Wydatki na gospodarkę odpadami	tys. złotych	671,573	10040,134

Tabela opracowana na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, GUS 2015

11. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z Konwencją z Espoo transgraniczne oddziaływanie zdefiniowane zostało jako:

„...dowolne oddziaływanie, niemające wyłącznie charakteru globalnego, na terenie podlegającym jurysdykcji Strony, spowodowane planowaną działalnością, której fizyczna przyczyna jest w całości lub częściowo położona na terenie podlegającym jurysdykcji innej Strony”.

Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do roku 2023 nie zawiera rozstrzygnięć (ani nie stwarza możliwości), w wyniku których mogłoby wystąpić transgraniczne oddziaływanie na środowisko, wymagające przeprowadzenia postępowania, wymaganego w treści art.58 pkt.2 ustawy – Prawo ochrony środowiska. Zaplanowane działania mają charakter lokalny. Ewentualne oddziaływanie na środowisko nie przekroczy granic powiatu wołomińskiego.

SPIS TABEL

Tabela 1. Cele i kierunki interwencji w obszarze ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do roku 2023.....	16
Tabela 2. Informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem Program ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do roku 2023	28
Tabela 3. Formy ochrony przyrody na terenie powiatu wołomińskiego.....	34
Tabela 4. Analiza SWOT w obszarze środowiska dla powiatu wołomińskiego	48
Tabela 5. Matryca oddziaływania na środowisko – zadania własne i monitorowane określone w Programie ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego (etap przygotowania i budowy inwestycji).....	55
Tabela 6. Matryca oddziaływania na środowisko – zadania własne i monitorowane określone w Programie ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego (etap prowadzenia działań lub eksploatacji inwestycji).....	61
Tabela 7. Wskaźniki efektywności programu ochrony środowiska.....	97